Hilda Fredrika Keyser

Brudsmycket. Berättelse från Kristiern II:s och Sturarnes tid

Wahlström & Widstrand. Stockholm. 1897.

– Läs mer om verket här

Det avbildade exemplaret tillhör Universitetsbiblioteket, Lunds universitet.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Universitetsbiblioteket, Lunds universitet och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/KeyserHF/titlar/Brudsmycket/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1663149-faksimil

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

VIII-
Sv.

Brudsmycket

· AXEL · SJÖBERG ·

Berättelse från KRISTIERN IIs och STURARNES tid af

H. KEYSER.

· STOCKHOLM ·
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND.

H. KEYSER

Almstedt, gift Keyser

BRUDSMYCKET

STOCKHOLM

Isaac Marcus' Boktr.-Aktiebolag 1897.

Pappersleverantör: Lessebo Aktiebolag.

BRUDSMYCKET

BERÄTTELSE

FRÅN

KRISTIERN II:s OCH STURARNES TID

AF

H. KEYSER

Almstedt gift Keyser

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND.

I.

Prinsessans intåg.

1.

På försommaren år 1515 gjordes stora tillredelser för Kristiern den andres bröllop.

I örlogshamnen vid Bremerholm — nu Gammelholm — utrustades en flotta med präktiga skepp, som skulle afgå till Holland för att såsom hedersvakt ledsaga det fartyg, som skulle föra den kungliga bruden till Danmark.

En föregående vigsel hade redan året förut ägt rum i Bryssel i närvaro af danska sändebud, då en förnäm adelsman, herr Mogens Giö, föreställt konungens person, men i anledning af Elisabets ungdom — hon var då knappt fjorton år — hade bröllopet i Köpenhamn blifvit utsatt till följande år. Det var således ankomsten af den redan vigda prinsessan, man nu väntade. Under det de storartade tillrustningarna pågingo, flög talet därom landet rundt med glada förhoppningar i följd af konungens ändtligen träffade val af gemål från ett af Europas mest lysande hof. Den han utkorat var sondotter till kejsar Maximilian och syster till den snart blifvande kejsar Karl V, som i sin hand skulle förena hela Österrikes och Spaniens monarki jämte det rika burgundiska landet. Ett dylikt svågerskap kunde anstå den nordiska konungen, som redan bar tvenne kronor på sitt hufvud och därtill väntade den tredje.

Men tiden ilade hän mot S:t Johannis dag. Det var nämligen den beramade dagen för brudens ankomst, medan själfva bröllopet var utsatt till den 1:sta juli, konungens födelsedag.

Efter hand började de inbjudna gästerna anlända såväl från inrikes orter som från utlandet.

Förutom furstarne med deras talrika följen och de utländska hofvens sändebud hade den danska adeln, som infunnit sig med sina tornerhästar och talrika svenner, utvecklat all sin prakt för att mäta sig med de nederländske stormännen, hvilka, såsom man på förhand visste, skulle komma att pråla i all den glans, som det öfverdådiga Bryssel den tiden städse utvecklade.

Täflande med de världslige herrarne syntes de förenade rikenas biskopar och öfrige prelater — en krönika förtäljer huru ärkebiskopen från Trondhjem ensam medförde ett följe af 140 personer — och till sist en påflig legat, som Leo X haft uppmärksamheten sända för att lyckönska konungen och drottningen.

Med ett ord: alla de inbjudne hade i det närmaste infunnit sig till den bestämda tiden, men intet budskap hade ännu förkunnat, om prinsessan ens inskeppat sig för sjöresan.

Under det staden och slottet fylldes af ett lika gladt som lysande vimmel, var därför konungen själf förstämd. Ingen af de främmande kunde dock veta, om hans misslynthet var blott och bart otåligheten hos en brudgum, som väntade sin brud, eller om den kanske snarare tydde på vreden hos den förnärmade härskaren, som icke var van, att man lät honom bida så länge. Endast de, som kände konung Kristiern närmare, förstodo det uttryck, som började skymta fram i hans ansikte, och dessa närde en hemlig fruktan för den mörka dämon, som i sådana stunder kunde behärska honom. Under flera veckors tid måste dock konungen dölja sin missbelåtenhet, under det han sysselsatte sina gäster med vapenlekar och andra ridderliga förlustelser, och till slut, då de främmande furstarne, som icke kunde dröja längre, började tala om afresa, fann han sig föranlåten att tillställa ett större gästabud med tornering, hvarvid Kristiern, som själf gärna deltog i dylika idrotter, småningom återvann jämvikten i sitt sinne eller rättare återtog sitt bättre jag. Kristiern den andre, om hvilken man sade, att där gick en dubbelhet genom hans lif och själ, och att han syntes bära tvänne hjärtan inom sitt bröst, kunde, liksom han var barsk och frånstötande, då lidelserna brusade inom honom, vid andra tillfällen vara ej blott skämtsam, utan äfven vänsäll, såsom det anstår en konung.

Medan borgen genljöd af vapenlekarna med musik från gigor och trumpeter, tågade högtidliga processioner, anförda af prelaterna, till kyrkor och kapell för att hålla förböner för prinsessans lyckosamma färd öfver hafvet. För öfrigt var hela stadens befolkning i rörelse för att få vara med öfverallt, få höra och se, hvad ses kunde.

Vid en af de mest besökta gatorna — lilla "Helliggeiststraede" — ej långt från slottet låg en ensam, prydlig gård, som tilldrog sig en viss uppmärksamhet åtminstone af stadsborna, hvilka nogsamt hade reda på dem, som bodde därinne. Det hände, att äfven en och annan främling sökte i förbigående kasta en blick dit in genom hörnfönstret, men det var kanske dels därför att detta icke som alla öfriga fönstren var uppslaget, dels därför att det innanför betäckts med en hvit gardin, som dock var tämligen genomskinlig.

Emellertid sågo de, som kände till gårdens innevånare, ditåt med ett visst intresse. Hos en del skönjdes skadeglädje, till och med hat, hos andra nyfikenhet och äfven en skymt af deltagande.

Hatet gällde en stor och stark kvinna, som rörde sig i rummet, medan deltagandet väcktes vid åsynen af den sköna profilen af ett flickhufvud, som aftecknade sig mot den hvita gardinen. Det vackra hufvudet stöddes af en liten fin hand som tycktes hvila på bordet, och hvars ägarinna föreföll alldeles oberörd af hvad som tilldrog sig där utanför.

Hvad som tilldrog sig därinne, kunde däremot icke undgå den unga flickan, hur mycket det än syntes plåga henne.

"Som sagdt, Dyveke", sade den stora kvinnan, under det hon gick stökande omkring i rummet, "tillrustningarna äro kostsamma, men också storartade, såsom det anstår en mäktig herre, född och korad till konung i tre riken; han behöfver icke stå tillbaka hvarken för furstar eller kejsare. Du såg ju flottan, som afgick till Holland?"

"Flottan? Nej, den såg jag icke."

"Nå, men den låg ju hela våren i hamnen! Hvilka präktiga

fartyg med hela manskapet i nya kläder — för öfrigt ny beklädnad för hofsvenner och allt krigsfolket."

"Krigsfolket?"

"Det hör till stassen, förstår du, barn. Man får icke spara vid dylika tillfällen, kungen får punga ut, och det gör också Kristiern, när det gäller att visa sig på styfva linan — för öfrigt får han medel igen, 250,000 gyllen i hemgift med den burgundiska prinsessan."

Flickan vid fönstret kväfde en suck, som dock ej undgick den talande modern.

"Krya upp dig, bleknos!" återtog den gamla med barsk stämma, "det är ju icke tid nu att hänga hufvudet, som om du fällde modet, och sannerligen du behöfver det, Dyveke. Du känner ju, hur Kristiern håller fast vid sin ungdomskärlek, det har man ju sett prof på."

"Hvilka prof då, mor?"

Sigbrit, den namnkunniga holländskan, som utöfvade ett så stort inflytande på Kristiern den andres regering, stannade framför dottern och såg på henne. "Håhå, barn, i åtta runda år har kungen varit dig trofast. Var det kanske icke för din skull, han redan som kronprins motsatte sig alla giftermålsförslag af gamle kung Hans? Mån tro ens ryska furstinnor eller engelska och franska prinsessor kunde fresta honom?"

"Men nu, mor, sedan han har sin egen fria vilja, nu vill han dock förmäla sig."

"Seså! Var inte dum, du barn! Förstår du inte, att hela giftermålet är en formsak? Han måste skydda sin tron mot farbrodern, den där gemene prins Fredrik, som verkligen har ett parti för sig, ja största delen af adeln. Han har minsann redan lagt ut sina krokar för att knycka kronan från brorsonens hufvud. Därför måste tronföljden betryggas. Prinsessan får väl bära drottningnamnet och dela hans tron, men du har hans hjärta, du Dyveke, hela hans odelade kärlek!"

Dyveke skakade på hufvudet.

"Hade jag hans kärlek", svarade hon, "skulle det ju vara honom likgiltigt, hvilkendera af prinsessorna han fått till gemål, och han har likväl önskat få den andra systern, den sköna Eleonora."

"Snick snack, det där roar folk sig att pina dig med, stackars barn. Du förstår inte, att det kunde vara förmånligare att få den äldsta af kejsarens sondöttrar; men då det nu blef den yngre, den där lilla Elisabet, så är det ju bättre för dig. Henne ger man tre drottningkronor till leksaker, och därmed får hon vara nöjd."

Tvänne stora tårar runno utför Dyvekes kinder, och hon sänkte hufvudet djupare i handen. "Hon blir dock konungens gemål", hviskade hon, "medan jag — hvad blir jag nu? Först nu kan man få rätt att skymfa mig."

"Prat! Jag vill väl se, hvem som skulle våga slikt? Den skulle få med mig att göra, och därför aktar man sig nog."

Med ett raskt steg stod Sigbrit framför Dyveke, tog något hårdhändt, dock med uttryck af smekning hennes hufvud och lät sin hand fara öfver hennes ansikte. "Se så, inga tårar! Var lugn nu, och gläd dig åt festligheterna. Här är ju ett vimmel och en stass, som borde förnöja ungdom sådan som du — jag vet minsann, hvad det kostar, då man icke vill stå tillbaka för det förnäma härskapet i Nederländerna, det vet jag bäst, som är holländska."

Dyveke gjorde en rörelse af otålighet, men hon visste af erfarenhet, att ingenting kunde hindra Sigbrits ordsvall, då hennes tunga kommit i farten. "Du skulle förvånas, Dyveke, om du förstode omåttligheten af alla inköp: de kostbaraste viner från Frankrike och Spanien förutom allt rhenvin. Endast af mumma och Ems-öl har en borgare i Lybeck lämnat för 1,000 mark, och kryddor äro tagna från både Östern och Södern, för att icke tala om massor af sidentyger, brokad, sammet och gyllenläder, dels till kläder och dels till tapeter i slottsrummen. Du såg ju *brudsmycket?*"

Dyveke svarade icke.

"Det skulle just ha passat kungens lilla fagra Dyveke", fortfor Sigbrit tröstande. "Skada, att du icke fick se det, barn. Ja det smycket är minsann både kostbart och sinnrikt; kungen har själf föreskrifvit, hur det skulle sammansättas."

Sigbrit drog en stol intill bordet och satte sig bredvid Dyveke, som knappast lade märke därtill. "Du skall veta", började hon åter, "att smycket är först och främst så stort som

— ja, väl icke så stort som min hand, men fullt ut som din lilla spinkelnäfve. Smyckets midtelparti utgöres af tre kungliga kronor, två bredvid hvarandra och den tredje öfverst, men alla sammanhållna af en orm."

"En orm?" utropade Dyveke tillbakahållande en ofrivillig rysning. "Hu, jag kan icke lida ormar."

"Du förstår väl, barn, att det icke är en lefvande orm, utan en af gnistrande ädelstenar. Om du inte grubblade öfver så många obehöriga ting, Dyveke, skulle du lära dig att förstå mycket mera af verkligheten. Ormen är en symbol af troheten. Danmark och Norge ha ju hållet samman alltsedan Margaretas tid, och nu är väl kungens stora tanke att därmed förena äfven Sverige. Men hör nu på! Det märkligaste i *brudsmycket* ligger däri, att alla tre kronorna äro på sätt och vis lika, då de äro af rubiner, men likväl olika, därigenom att i den öfre kronans midt sitter en stor sällsynt sten, en karbunkel." [1]

"Hu", utropade ånyo Dyveke, "karbunklar lysa ju som eldkol i mörkret. Inte ville jag för hela världen bära en sådan sten."

"Åh, inte är det något farligt, barn. Folk pratar så mycket, men sägnen förtäljer ju om karbunkelns förmåga att bevara kroppens och själens hälsa, och det må väl vara lyckligt. För öfrigt är den stenen vid dagsljus mera dunkelröd än de glänsande rubinerna, ja man kan nästan säga, att den är blodröd."

Nu lade Dyveke sin hand på moderns arm, och hennes ögon tycktes vidga sig, så frågande syntes de. "Blodröd", upprepade hon, "vill då kungen offra sitt hjärtblod för drottningen?" "Hå", sade Sigbrit, "du kan ju riktigt taga vid dig, du barn — kungen har nog en annan stor mening därmed."

"Hvilken mening då, mor?"

"Hå — kanske betyder det, att om den tredje kronan också må kosta blod, skall den dock bli hans."

"Tala inte så om Kristiern", utbrast Dyveke, "han kan vara sträng, jag vet det, men han är ändå god i sitt hjärta — ja, så god!"

---

[1] Fordom namn på en starkt glänsande röd sten. Karbunkeln skattades högst bland alla ädelstenar, till hvilka den sades förhålla sig som guldet till andra metaller.

"Men rätt skall vara rätt, barn. Om inte de styfva svenskarne veta att i godo hylla honom, när tid blir, så måste det väl ske genom —"

"Mor", afbröt ånyo Dyveke, "hvarför skall det smycket gifvas till prinsessan?"

"Jag tänker, det blir väl hans konungsliga löfte att tillförsäkra sin brud Nordens tredubbla krona. Du skall veta, Dyveke, att den prinsessan har både på möderne- och fädernesidan såväl konungars som kejsares blod i sina ådror."

Dyveke skakade på hufvudet. "Det blir ett tungt brudsmycke", sade hon.

"Inte får hon vara en sådan stackare som du, hjärtebarn", sade Sigbrit skrattande; "skall hon bli drottning, så får hon vara både stark och klok. För öfrigt är brudsmycket lika vackert, som det är kostbart. Där synes nedanför kronorna en smaragd af sällsynt skönhet. Den bär hoppets färg, förstår du, och är passande för den unga bruden. Smycket är beställdt hos en af Florens' konstfärdigaste guldsmeder", tillade Sigbrit och bläddrade i en stor räkenskapsbok, "och det har kostat många tusen gyllen. Den unga drottningen skall lära sig inse, att hon icke förgäfves är vår landsmaninna, Dyveke, och hon skall blifva oss tack skyldig."

"Som om ett vidunder af skönhet och prakt tala ju alla om täcket till brudsängen, med sina blomster och vapen, inväfda i guld."

"Håll då upp, mor!" utbrast Dyveke och sköt bordet ifrån sig, då hon icke mera fann någon hvila att stödja sig däremot. "Du har aldrig något medlidande, du är bara hård, mor, ja, så hård!"

Sigbrit gjorde en knyck med hufvudet, men såg något betänksammare ut än vanligt. "Du är ett 'lille skin', en riktig 'lille pjalt'" — dessa voro Sigbrits smeknamn för dottern — "men det där går 'slätt icke' an. Kristiern tål icke att se tårar och höra kvidan — ingen karl tål det för resten — du måste lära dig att vara klok, om du vill hinna målet, det vill säga lära dig att härska. Låt aldrig kungen tro, att du har minsta fruktan att förlora hans kärlek; det måste vara en sak, som aldrig kan komma i fråga. Förstå det, barn, och du skall alltid förblifva hans Dyveke."

Den unga flickan tog sitt lilla spetsprydda handkläde, hvilket hon fuktade med en dyrbar essence för att därmed utplåna alla spår efter sina tårar. Därefter sade hon med en mycket bestämd ton: "Jag vill dock se henne, mor, jag måste se prinsessan!"

Nu var det Sigbrit, som skakade på hufvudet. Hon dröjde en stund med svaret, slog så hufvudet käckt tillbaka och utbrast: "Må göra! Hvarför skulle du icke få se henne? Hvem har väl större rätt därtill än du, Dyveke?"

2.

I detsamma hördes starka, hastiga steg på trappan utanför, dörren rycktes upp, och framför de bägge öfverraskade kvinnorna stod kung Kristiern själf.

Utan att taga hatten af sitt hufvud och utan att yttra ett ord kastade han ett par bref ifrån sig på bordet med en rörelse, som röjde, att han var både upprörd och vredgad.

Dyveke, som genast såg, att det vanligen bestämda draget kring konungens mun hade antagit sitt hårda uttryck, stod tyst och såg än på honom, än på modern, hvilken utan vidare uppmaning tog ett af brefven och ifrigt ögnade däri. [1]

"Ja, läs!" utropade Kristiern, "där äro ord och inga visor, och sådant vill man gifva oss till lifs."

Det var en skrifvelse från regentinnan Margareta, prinsessan Elisabets faster. Man framställde däri helt öppet sin fordran, att konung Kristiern skulle före sin gemåls ankomst skilja sig vid sin älskarinna. Talet om Dyveke hade hunnit till hofvet i Bryssel och väckt mycken anstöt.

Sigbrit satte armarne i sidan och såg på konungen; men hon behöfde blott ett ögonblick för att se, huru det framställda yrkandet icke allenat verkat såsom ett ingrepp i hans kungliga makt och myndighet, utan ock gripit honom i djupet af hans hjärta. Men han tycktes vilja behärska sig.

---

[1] Sigbrit hade den för hennes tid ovanliga kunskapen i skrifkonst.

Det andra brefvet var från ärkebiskop Valkendorf, hufvudmannen för de danska sändebuden i Bryssel. Det var därpå konungen nu pekade. "Läs det där högt, så att man kan förstå meningen", befallde han.

Sigbrit tog hastigt brefvet och läste långsamt med skarp betoning för hvarje mening:

"Ers Nåd",[1] skref ärkebiskopen, "får en dygdig och skön furstinna. Hon älskar Eders Nåd af allt hjärta, och hon vill icke vända sina ögon ifrån Eders Nådes porträtt. Eders Nåd är henne stor ära skyldig, ty hade hon icke varit, så hade aldrig denna förening fått framgång, och de hade gärna velat förhala bröllopet ännu ett år. Hon är älskad af alla undersåtar i detta land. Med Guds hjälp skall Eders Nåd blifva en mäktig herre med det villkor att I hafven Gud för ögonen."

"Håhå!" utropade Sigbrit, "det skall synas som den ärevördige herrn ville mildra intrycket af regeringens framställda begäran; men det är nog han själf, som är hufvudet för alltsammans."

"Tror I det, mor Sigbrit?" utbröt konungen med rynkade ögonbryn. "Men prata icke mer, än I kan svara för. Det där gäller en af mina förtroendemän."

"Hm!" svarade Sigbrit utan att låta störa sig. "Hvad meningen är med biskopens högvisa förespeglingar, att Eders Nåd skall blifva en stor och mäktig konung, såvida I hafven Gud för ögonen, förstår man väl. Han vill förklara konungens rena ungdomskärlek för ett brott, men det skall han en gång få plikta för, min käre herr Erik Valkendorf."

Sigbrit slog med afvigsidan af sin knutna hand på brefvet, liksom ville hon redan nu utgjuta sin hänsynslösa vrede.

Konungen gick häftigt fram och tillbaka på golfvet utan att ens varseblifva Dyveke, som dragit sig undan till ett hörn af rummet. Men hastigt stannade han åter vid bordet, där Sigbrit för sig själf fortsatte läsningen af brefvet, under det ett försmädligt löje flög öfver hennes läppar.

"Nå", utbrast Kristiern, "hvad är det att le åt?"

"Eders Nåd har icke läst brefvet till slut", svarade Sigbrit skrattande.

[1] Historiskt.

"Guds Droos!" utbröt Kristiern enligt sin vana, då han blef vred. "Har då den egenmäktiga regentinnan något vidare att fordra af oss?"

"Det rör nu själfva eder person — hennes nåde, fru Margareta, har icke funnit behag i konungens skägg."

"Hvad menar ni?" skrek Kristiern och ryckte brefvet till sig.

"Mor", inföll Dyveke, som närmat sig, "prinsessan 'syns ju godt' om Hans Nåds porträtt."

"Du har rätt, lilla Dyveke", yttrade Kristiern något mildare, "vi bry oss icke heller om fru fasters mening. Det myndiga härskapet i Bryssel skall icke ändra något efter sitt behag, var viss om det!"

"Rätt så!" afgjorde Sigbrit, under det hon med vanlig ordning sammanvek ärkebiskopens bref. "De nordiska rikenas konung behöfver icke dansa efter andras pipa, vare sig det gäller världsliga eller andliga herrars påhitt."

Konungen rynkade åter pannan och kastade en bister blick på Sigbrit.

"Prinsessan älskar er", sade Dyveke sakta och såg på konungen; men hennes läppar darrade, så att hon ej kunde fortsätta meningen.

Kristiern såg skarpt på henne, hvarvid det hårda draget i hans ansikte åter förmildrades och liksom upplöste sig i ett uttryck af kärlek.

"Du är svartsjuk, men det behöfs ej", yttrade han leende och satte sig ned. "Du skall liksom din konungs öfriga undersåtar vörda *drottningen*; men vet, att lika litet som Kristiern låter beröfva sig sitt skägg, lika litet öfverger han sin Dyveke!"

Sigbrit satte åter armarna i sidorna och tycktes hafva åtskilligt att säga, men hejdade sig kanske af fruktan att förråda sin belåtenhet. Hon nöjde sig alltså med att tyst, nästan trotsigt betrakta konungen.

Dyveke däremot sjönk på knä vid hans sida och såg upp i hans ansikte med en allt offrande hängifvenhet. Kristiern nästan smålog emot henne, tog hennes sköna hufvud mellan sina händer och drog det intill sig för att kyssa hennes panna.

Därefter reste han sig och lämnade Dyvekes gemak för att begifva sig till konungaborgen.

Det kungliga slottet i Köpenhamn, mer än en gång belägradt, nedbrändt och åter uppbydt, påminde vid början af 1500-talet med sina många byggnader och sina befästa torn snarare om stormens än om fredens dagar.

På samma plats, där i vår tid de väldiga ruinerna af Kristiansborg förvara minnen från sin storhetstid, framstod i sextonde seklet de danske konungarnes borg helt omsluten af vatten. De öfre våningarnas fönster, ehuru smala och oregelbundna, hade mot sjösidan den härligaste utsikt öfver den af fartyg och köpmansskutor vimlande Kallebostrand. Likväl tycktes de fasta murarne med sin stormklocka, hvarpå väktarne med en hammare slogo timslagen, och sina porttorn, där endast ett par vindbroar förenade slottet med staden, och synnerligast det hotande "*Blå tornet*" med sina fängelsegluggar, gifva den gamla borgen snarare utseendet af en fästning än af ett kungligt palats.

Ovisst kunde vara, om någonsin en dylik tanke genomflugit Kristierns hjärna; än mindre föresväfvade väl honom någon föreställning om hur den unga prinsessan skulle komma att finna sig här. Då han nu inträdde på borggården, där de höga murarna med sina olika tornbyggnader bildade underliga konturer i aftondimman, stannade han för att sammanfatta dem i en öfverblick. Undrade han måhända, hvad dessa sällsamma figurer hade att förebåda honom vid den förändring, han nu gick till mötes? Att en förändring förestod, det kände han i denna stund mera klart än förut, och detta just i anledning af det budskap, han nyss erhållit, och vid denna tanke lät han sin blick glida uppåt mot stjärnhimmeln. [1]

Men öfverlämnande åt sin stjärntydare att lösa de spörsmål, som föresväfvat honom, lät han sina tankar återvända till det föremål, som mest sysselsatt honom under hemvägen.

---

[1] Kristiern den andre hade liksom flere samtida regenter sin astronom och stjärntydare, hvilken borde tyda den himmelska skriften, för att angifva det ögonblick, som vore gunstigt för viktiga förehafvanden.

Det var den sörjande Dyvekes bild, som lik en på en gång ljuf och förebrående skugga följde honom. Och just Dyveke, kanske den enda i världen, som älskade honom — så trodde åtminstone den misstänksamme konungen — skulle icke hon blifva ett offer för sin hängifvenhet? I samma stund den vigda makan stode vid hans sida med rättigheter, som skulle göra sig gällande — han visste det nu — hvad skulle då Dyvekes öde blifva? Skulle icke stämpeln af vanära bränna hennes fagra kind och smärtan döda hennes hjärta?

Men hvarför skulle icke han, konungen, äga makt att gifva henne en sådan ställning, att till och med den stolta adeln måste böja sig för henne? Hade icke hans faders, konung Hans, älskarinna, fru Edele, varit hustru åt den förnäme Torben Bilde till Sandholt, och då man tålt det, skulle äfven detta gå för sig.

Konungens väg förde honom nu förbi den byggnad, som var slottsherrns bostad, och han stannade åter, ty en ny tanke föll honom in. Hade icke ryktet hviskat om, huru slottsherrn, den djärfve Torben Oxe, vågat i hemlighet sända blommor till konungens älskarinna? Hvarför skulle han icke kunna tvingas att öppet framträda med sin hyllning och taga den sköna Dyveke till maka?

"Haha, den stolte Torben, som tillhörde en af rikets förnämsta familjer — det kom just bra till pass — hela adeln skulle förödmjukas genom ett dylikt giftermål!"

Kristiern studsade vid sin egen tankegång, ty — kanske en ödets händelse — just utför trappgången syntes i detsamma slottsherrn komma, företrädd af en tjänare med en brinnande fackla, hvars flammande låga kastade sin belysning öfver Torben Oxes stolta person.

Konungen drog sig instinktmässigt tillbaka i dunklet och svepte kappan tätare omkring sig, mumlande sitt vanliga: "Guds Droos!"

Dyvekes öde var härmed afgjordt, och hon skulle aldrig blifva Torben Oxes maka.

Kristiern hade fattats af en vild svartsjuka. Hvarför skulle icke han själf kunna beskydda henne? frågade han sig.

3.

Vid kusten, knappast en mil från Köpenhamn emellan det i våra dagar bekanta "Torbaek" och "Skovshoved", låg den tiden det kungliga slottet "Hvidör" med sin landsby, sin bördiga ängsmark och sin löfrika bokskog, som sträckte sig längs kusten.

Det var i början af augusti, högsommarens bästa dagar, då åkerfält och fruktträd bjuda sina skördar. Redan tidigt på morgonen hade hufvudstadens befolkning anträdt sin vandring till Hvidör, en del gående utmed strandvägen för att komma så fort som möjligt, under det andra sökte bokskogens skydd mot den ovanligt brännande morgonsolen.

Alla voro festligt klädda, alla vid bästa lynne, och månget godmodigt skämt flög genom de brokiga, muntra flockarna. De glada köpenhamnarne tycktes också hafva förgätit alla föregående spådomar om ett olycksår. Vid årets början hade nämligen en stor del af landet hemsökts af ett förfärligt jordskalf, hvaraf många människor och djur lidit skada, och hvilket konungens stjärntydare ansett vara ett olycksbådande järtecken. Konung Kristiern själf hade i följd däraf till och med varit betänkt på att uppskjuta sin förmälning; men redan föregående år hade ju en vigsel skett i Bryssel, och därför borde järtecknet ej hafva någon betydelse för den blifvande drottningen. Den skara, som nu skyndade att beskåda hennes landstigning, hade äfven, som sagdt, glömt den mörka förutsägelsen, och man ville fästa endast goda förhoppningar vid konungens länge väntade förmälning. För öfrigt förnöjde man sig åt festligheterna, hvilka hade nått sin höjdpunkt nu, då flottan med den väntade unga prinsessan verkligen var i antågande.

De, som varit tidigast ute, hade skönjt fartygen, hvilka med förlig vind närmade sig Hvidörs landningsbrygga. Man visste, att prinsessan med sitt följe hade, i anledning af en svår resa öfver hafvet, landstigit i Helsingör, men att hon, sedan hon hämtat sig från sin sjukdom, åter gått om bord, på det att den verkliga landstigningen måtte ske vid en strand, som beskuggades af Danmarks skönaste bokskog, hvilken enligt krönikornas utsago "tycktes sträcka sina grenar för att redan på afstånd bjuda den

unga drottningen välkommen". Själfva platsen var förtjusande med sin landslott, hvars blomstergårdar också kunde tyckas blomstra för henne, som med glada förhoppningar kom till sitt nya fädernesland.

Så kunde det förefalla, och likväl visste enhvar, att just på detta lilla fé-slott den vackra Dyveke brukade tillbringa sina somrar; och hvem hade icke allt som oftast sett konungen på sin vilda skimmel flyga dit! Men naturligtvis skulle det blifva annorlunda nu, då man just här valt platsen för hans gemåls landstigning. Detta vittnade således kanske om att Dyveke skulle träda tillbaka. Ryktet om skrifvelsen från Bryssel hade verkligen lupit omkring, och man tyckte sig nu finna en bekräftelse på förutsättningen, att konungen ville rätta sig därefter.

Men ändå, eller kanske just därför, flögo många blickar spanande till de uppslagna slottsfönstren, till sidogångarne i skogen och till själfva blomstergården, men icke en skymt sågs af Dyvekes rosenröda klädning.

Det var nästan med saknad man så där fåfängt spanade, ty i det hela var det modern, Sigbrit, man hatade, och hennes inflytande på konungen man fruktade. Dyveke själf var oförarglig, åtminstone visste man om henne intet ondt annat än det, att hon var konungens älskarinna. Några sade till och med, att då den "snåla mor Sigbrit" ej såg det, kunde Dyveke ge med fulla händer, om något fattigt barn kom i hennes närhet. För öfrigt var det en ögonfägnad att se henne, och nu, då hon var borta, kände litet hvar ett visst medlidande med den försvunna, ett medlidande, som likväl var blandadt med icke så litet nyfikenhet att få veta, hvart hon tagit vägen. Dock fick man nu annat att tänka på, då en förgylld frukarm, dragen af ett par hvita hästar, ilade förbi. Man kände igen de kungliga kronorna på vagnsskärmen och förstod, att den var afsedd just för prinsessan. Redan skallade från stranden folkmassans jubelrop jämte dånande skott från slottet, hvilka besvarades från ett af skeppen, naturligtvis det största, på hvars fladdrande vimpel man tyckte sig läsa namnet "Juliane". Så kallades det fartyg, som förde den kungliga bruden.

På samma gång drogs uppmärksamheten till strandvägen, hvarifrån hördes, visserligen ännu aflägsna, men dock hvirflande ljud af musiken från pukor, gigor och trumpeter.

Där kom nämligen från Köpenhamn ett öfverdådigt prunkande tåg, hvars härolder i sina brokiga dräkter och blänkande sköldar med många små silfverklockor, icke voro de minst lysande. Det var konungen med hela sitt hof och sina furstliga gäster, af hvilka en stor del låtit öfvertala sig att dröja öfver bröllopet.

Framför konungen leddes fyra väldiga hingstar, höljda med täcken af gyllenläder, och Kristiern själf, där han med kunglig värdighet i sin hållning syntes främst, hade för att hedra sin unga gemåls hemland iklädt sig en burgundisk dräkt, rikt broderad i guld och pärlor. Hans vackra, kraftfulla ansikte syntes hafva, åtminstone för tillfället, aflagt sitt tungsinta uttryck, ehuru han var tyst och, såsom ofta var händelsen, tycktes se utan att se på något. Kanske sysselsatte sig hans tankar med det förestående mötet med hans unga brud, som han aldrig sett, kanske trodde han sig också finna ett godt förebud i den klara morgonhimmelen, under det han icke märkte, huru solen brände het, och luften kändes dof. Förutom de furstliga gästerna utgjordes konungens följe af landets rådsherrar, biskopar och prelater samt rikets öfriga adel, hvaribland främst syntes de myndige länsherrarne, åtföljda af sina svenner. Alla färdades till häst, och därefter kommo fruntimren, åkande i karmar, s. k. fruvagnar, dragna af präktiga hästar. Vid sidan af änkedrottningens och kurfurstinnans vagnar sprungo svenner, s. k. löpare, i granna, lysande dräkter. Den rika danska adeln hade här tillfälle att utveckla sin praktlystnad och, täflande med burgunderna, visa sig i all sin glans.

Ehuru vagnarna voro öfverspända med täcken af kostbart tyg, gåfvo de likväl skydd endast emot solskenet, men icke mot regn, och då med ens den brännande solen gick in i ett moln, utbredde detta sig så hastigt, att man knappast kunde fatta det, förrän regnet öste ned i strömmar. Icke ens de öfver stranden utsträckta bokgrenarna förmådde gifva något skydd, och det glänsande tåget började se sorgligt ut.

Konungen lät emellertid icke förmärka, huruvida han erfor harm eller förstämning vid utbrottet af det hastiga ovädret, och han såg ifrigt spanande mot Hvidör, hvarifrån han redan hört de dånande skotten och folkets jubelrop förkunna prinsessans ankomst. Hon måste således redan hafva landstigit, och genom

dimman af det täta regnet kunde verkligen skönjas, huru en rörlig flock närmade sig.

Lika fort som det kommit, gick skydraget hän, och just ofvan den mörkaste kanten af molnet bröt solen fram.

Då hördes någon ur hopen ropa: "Nu kommer solen igen med vår unga drottning!" Alla instämde härvid i jubelropet, och konungens ansikte ljusnade, då han hälsade sitt folk.

Man kunde nu klart se en vimlande skara komma på något afstånd, och snart igenkände man de burgundiske herrarnes baretter med sina långa fjädrar samt fruvagnarne med damer, klädda i guldbrokad, besatt med pärlor och ädelstenar. Det var således prinsessan med sitt följe, som icke allenast hade landstigit, utan mötte konungen, innan han ens hunnit Hvidör.

Så snart de båda skarorna möttes, stannade alla. På en vink af härolderna utbreddes en gyllenduksmatta på marken, där de kungliga kunde stiga ned.

Kristiern kastade en skarp, nästan orolig blick öfver de hvita hästarna till karmen, sökande sin gemål, hvarefter han skyndsamt steg af sin häst för att gå henne till mötes.

En dam i fulla glansen af sin skönhet och med förnämt sätt att röra sig reste sig i karmen för att hälsa konungen. Som det var något öfverlägset i hela hennes väsen, kände Kristiern sig mindre behagligt berörd och erfor en viss lättnad, då den stolta damen vände sig till en yngre för att bistå denna vid nedstigandet.

Den yngre, som också räckte konungen sin hand, var således prinsessan!

4.

Elisabet af Burgund och Kastilien var ingen skönhet, men ehuru knappast femtonårig, hade den smärta jungfrun en hållning, som vittnade om den kejserliga sondottern, under det den första ungdomens trolleri sväfvade öfver hennes ansikte. Den tjocka underläppen, egendomlig för det habsburgska huset, hade dock,

när hon log, sitt egendomliga behag, särdeles som hon på samma gång af sin mormoder, den berömda Isabella af Kastilien, ärft sköna, milda ögon, som talade om själens storhet och hjärtats godhet.

Det var dessa ögon, som mötte Kristierns.

"Prinsessa", sade han oemotståndligt gripen af hennes åsyn, "var välkommen, min drottning!"

"Jag är lycklig att vara kommen till edert 'yndige' land, min konung!" svarade hon på bruten danska, hvarvid ett leende flög öfver Kristierns allvarsamma ansikte.

Emellertid hade såväl änkedrottningen som kurfurstinnan af Brandenburg, konungens syster, lämnat sina vagnar och skyndat fram att omfamna sin unga anförvant. Ehuru de båda med oro sågo den feberglöd på hennes kinder, som antydde följden af prinsessans sjukdom under sjöresan, var det icke tid att ens få underrätta sig därom, emedan tillfället fordrade ett högtidligare mottagande, som enligt tidens sed borde ske genom en kyrkans representant. Biskop Lage Urne framträdde därför att genom ett latinskt tal hälsa den kungliga bruden välkommen.

Ehuru prinsessan stödde sig mot konungens arm, var hon så svag, att hon icke förmådde stå, utan, såsom krönikan förmäler, måste hofmästarinnan fru Anna Meinstrup sätta sig ned på en gyllenduksmatta och taga prinsessan på sitt knä. Men biskopen hade också mycket att yttra sig öfver. Sedan han vidlyftigt ordat om förutsägelserna angående den välsignelse, som skulle följa hennes spår till lycka för konungen och folket, hvilket med längtan och kärlek väntat hennes ankomst, glömde han icke heller hennes berömda förfäder och påminde i synnerhet om hennes morföräldrar, Ferdinand den katolske och Isabella, hvilka med segerrika vapen frånryckt Kristi' kors' bittra fiender, de grymme morerna, Granadas rike, som i sjuhundra år varit förloradt för kristenheten.

Talet afslutades med en hänvisning på det nyss fallna regnet såsom ett varsel och en borgen för fruktbarhet och frodighet. Ändtligen var sålunda det första ceremonielet utfördt, och konungen kunde ledsaga prinsessan till hennes vagn, hvarefter han själf steg till häst, tåget satte sig i rörelse och snart syntes den rikt smyckade stadsporten.

Nu red konungen åter fram till prinsessan, och följdt af folkets glädjerop, skred tåget in genom öster port.

Kristiern själf, intagen af folkest glädjeyttringar, hade gärna tilltalat sin gemål, men larmet från den dånande musiken och det alltjämt tilltagande jublet gjorde hvarje samtal omöjligt.

Sålunda hade man hunnit framåt stora "Kirkestræde", då just vid hörnet af lilla "Helliggeiststræde" folkskockningen blef så stor, att det var omöjligt att komma vidare.

Man måste gifva sig till tåls, till dess genom häroldernas försorg rum kunde beredas. Såväl människor som djur tycktes också, om än otåliga, finna sig i dröjsmålet utom de hvita hästarne framför prinsessans vagn. Körsvennen förmådde icke hindra dem att resa sig, och ett ögonblick syntes de färdiga att nedtrampa hvarje hinder i deras väg.

En hastig förfäran grep de närmaste i folkmassan, och våldsamma skrik blandade sig med jubelropen.

Snart hade man likväl lyckats hejda de förskrämda djuren, som darrande, men lydiga dröjde på sin plats.

Konungen böjde sig så nära som möjligt intill karmen och försäkrade prinsessan, att all fara var öfverstånden. Men till sin förvåning såg han hela hennes uppmärksamhet vara fäst på det lilla hörnfönstret i huset strax bredvid, där inre gardinen var ryckt åt sidan och Dyvekes sköna hufvud skymtade fram.

Då prinsessan såg, att äfven konungen blickade ditåt, sade hon småleende:

"Eders Nåd har icke allenast ett 'yndigt' land, I har också 'smucke' människor där — eller var den sköna flickan kanske en ängel?"

En mörk rodnad purprade kung Kristierns ansikte, och han dröjde med svaret.

Då flög en blixtsnabb tanke, en underlig aning genom prinsessans hufvud. Hon yttrade dock intet ord, men med ett uttryck af sårad höghet och kärlek träffade hennes blick Kristierns.

Han hade likväl redan återvunnit sin fattning och sade artigt:

"Det är er, prinsessa, man hälsar som landets goda ängel."

Det främmande uttrycket i Elisabets ögon försvann, och glada och tillitsfulla mötte de åter Kristierns.

I detsamma klingade bjällrorna från häroldernas stafvar, förkunnande, att vägen var fri, och under skallande fanfarer och folkets jubel skred den festliga skaran öfver Höibro fram emot konungaborgen.

5.

Få dagar efter intåget följde bröllopsfesten och kröningen. Dels för att ej längre än nödvändigt var uppehålla de furstliga gästerna, dels drifven af en hemlig ifver att få allt undangjordt för att kunna återtaga andra viktiga värf, påskyndade konungen tillredelserna till de stora högtidligheterna utan att taga hänsyn till sin unga bruds vacklande hälsa. Och detta oaktadt hans moder, änkedrottningen, den omtänksamma Kristina af Sachsen, gjorde honom uppmärksam därpå. Kristierns oroliga ande kunde icke låta sig hejdas af hinder, som han ansåg böra öfvervinnas.

Inom själfva konungaborgen var lif och rörelse. De trettio brudtärnorna hade redan församlats i drottningsalen, där de med väntande, oroliga blickar sågo mot förhänget till drottningens inre gemak. Ehuru klockorna hördes ringa till den förestående bröllopsmässan, tycktes man härinne ännu osäker, huruvida den kungliga bruden ens skulle kunna lämna sina gemak, och brudtärnornas oroliga hviskningar gällde såväl omsorgen för henne som en viss missbelåtenhet med konungens ringa hänsyn för sin sjuka brud.

I samma stund dörren slogs upp för konungen, rörde sig draperiet till de inre gemaken, och hofmästarinnan stod redo att mottaga den så oväntadt inträdande härskaren.

Ett uttryck af oro, nästan gränsande till förskräckelse, talade från fru Anna Meinstrups ansikte, såsom fruktade hon konungens mening vara att få se prinsessan. Ett så oerhördt tilltag, stridande mot all ceremoniel, vore väl otänkbart, men hvad som kunde falla konung Kristiern in, visste man aldrig, och under det dessa tankar flögo genom fru Annas hufvud, gjorde hon sin djupaste nigning, likväl fast besluten att fylla sin plikt.

Utan att ens med en blick besvara hofdamernas underdåniga hälsning frågade Kristiern hastigt: "Huru befinner sig Hennes Nåde prinsessan?"

Ehuru själfva rösten förrådde en otålig brådska, inneburo dock själfva orden en uppmärksamhet mot prinsessan, som mildrade fru Anna — kanske var det allenast meningen att underrätta sig om brudens hälsa — och hofmästarinnan beredde sig på ett svar, som det högtidliga tillfället fordrade, då konungen gjorde en vink, att hon borde draga sig åt sidan, i det han yttrade: "Är prinsessan i ordning, så vill jag själf se och tala med henne."

Men fru Anna rörde sig ej ur fläcken: "Eders stormäktighet", svarade hon ödmjukt, men bestämdt, "den kungliga bruden är för öfrigt i ordning, men Hennes Nåde änkedrottningen har icke ännu fäst brudkronan på hennes hufvud, och före denna ceremoni kan prinsessan icke få lämna brudgemaket."

"*Guds Droos!*" utropade Kristiern i häftig vrede, då just dörren till drottningsalen åter slogs upp, och tvenne småsvenner i högtidsdräkter kommo med brådskande steg, företrädande änkedrottningen.

Vid hennes åsyn lugnade sig strax konungen och gick henne till mötes.

"Hur är det med den söta bruden?" frågade den ömhjärtade Kristina af Sachsen. "Skall prinsessan verkligen kunna begifva sig till "Fruekirke", som ligger utom slottet?"

"Så är icke meningen, Ers höga Nåde", svarade Kristiern saktmodigt. "Endast mässan försiggår i kyrkorna, men vigseln kommer att ske inom borgen, där riddarsalen skall snart vara i ordning."

"Det var väl, att I så har ordnat saken, min son. Jag hörde det visserligen berättas af hoffolket redan på morgonen, men då klockorna började ringa, blef jag helt förskräckt att icke hafva fått besked härom."

"Har drottningen icke blifvit underrättad? Hur är slikt möjligt?" utbrast konungen häftigt. "Budskap äro utsända för att kalla alla gäster till riddarsalen, och själf har jag kommit för att härom underrätta min brud."

"Nå nå", svarade den gamla drottningen, "kanske har bud-

skapet kommit, sedan jag lämnade mina rum. Jag vill nu skynda att fylla mitt värf, och så snart bruden bär sin krona, kan I själf, min son, få se henne."

"Jag har icke tid att vänta", yttrade Kristiern otåligt, "jag skulle helst nu strax vilja tala med prinsessan-bruden."

Drottning Kristina såg oroligt mot det tillslutna dörrdraperiet, där hofmästarinnan ännu kvarstod utan att synas märka konungens förnyade vink, under det hon tycktes vädja allena till drottningen, som, ehuru känd för sitt milda sinnelag, ansågs vara den enda person i kung Kristierns hela rike, för hvilkens vilja han böjde sig.

Men dörrdraperiet rörde sig i detsamma, och där syntes prinsessan själf. Den hvita skruden gaf den bleka bruden nästan utseende af ett andeväsen, framkalladt af konungens mäktiga vilja, hvarför ett dämpadt mummel smög sig genom hela den uppvaktande skaran. Till och med hofmästarinnans ansikte bleknade, och hon drog sig ett steg åt sidan, men betraktade ännu alltjämt änkedrottningen, i väntan att denna skulle träda emellan. "Min älskade dotter", sade också drottning Kristina och gick henne till mötes med ett leende, som mildrade varningen i hennes ord, "det är icke bra, att brudgummen får se sin brud, innan skruden är fullbordad."

"Hvarför?" frågade prinsessan, i det också hon log. Det skimmer, som härvid öfverfor hennes bleka ansikte, minskade det andelika i hennes väsen och gjorde henne till en personlighet, hvari man igenkände Elisabets af Burgund egendomliga behag.

"Jag förstår icke", tillade hon och såg frågande på drottningen, "jag hörde, att min herres Nåde ville tala med mig före vigseln — hvarför skulle jag då icke komma?"

Det låg så mycken barnslig enkelhet i Elisabets kungliga hållning, att Kristierns ansikte åter ljusnade. Han hade nämligen, på en gång rådvill, förargad och förvånad, varseblifvit den häpnad, som tycktes utbredd öfver hela omgifningen, i det han själf genomfors af en underlig oro, då med ens den kungliga bruden själf syntes höjd öfver alla olycksbådande varningar. Djupt berörd häraf, skyndade han fram för att fatta prinsessans hand; men åter trädde drottningen emellan. "Vänta ett ögonblick, allra käraste son", sade hon hastigt, "konungen får icke vidröra sin brud, förrän hon bär brudkronan."

"Förlåt, min höga moder", yttrade kung Kristiern höfviskt, men utan att låta störa sig, "må vara, att kronan är den viktigaste sinnebilden i brudens skrud, men för den blifvande drottningen har *brudsmycket* sin särskilda betydelse, och jag måste därför själf fästa det kring hennes hals."

Ingen hade förut lagt märke till, att konungen i sin hand bar ett rödt sammetsskrin, och då han nu löste upp de förgyllda knäppena, blixtrade för prinsessans ögon ett smycke af utomordentlig skönhet.

"Se, min unga drottning", yttrade han med en viss högtidlighet, "i denna, en konungs brudgåfva, ligger en djup mening. De olika stenarnas form och betydelse förklaras genom inskriften: "*Rex meus, Regnum meum.*" Min konung. Mitt kungarike. Det är sinnebilden af hvad jag gifver min gemål, jämte mitt löfte att skydda och ära henne. Må detta smycke blifva min bruds skönaste prydnad, och dess betydelse min drottnings förnämsta mål!"

Prinsessan yttrade intet, men hennes kinder färgades af en hög rodnad, då hon sträckte ut sin hand för att mottaga smycket. Drottningen och äfven hofmästarinnan närmade sig för att bistå henne, men konungen tog själf smycket, och med en frågande, nästan bönfallande blick lade han kedjan om brudens hals och tillknäppte det tunga briljantlåset.

En lätt darrning genomfor Elisabet, men hon syntes behärska den och smålog åter som nyss. Detta var hennes svar, hennes löfte och hennes tack för den betydelsefulla gåfvan.

Konungen förde hennes hand till sina läppar och förklarade endast, att han ville möta sin brud i gemaket invid riddarsalen. Och så gick han, icke heller nu fästande ringaste uppmärksamhet vid den bugande omgifningen.

Därinne sågo alla på hvarandra, på bruden och på änkedrottningen, som tyst omfamnade sin sons unga gemål, hvarefter hon förde henne tillbaka in i brudgemaket.

Från minnet af detta uppträde stod för alla främst synen af smycket, som glimmade på brudens hvita dräkt. Man glömde olycksvarslet med brudparets sammanträffande före vigseln, man undrade allenast på brudsmycket samt betydelsen af de tre kronorna och den latinska inskriften, ormslingan med de röda ädel-

stenarna och den gröna smaragden. Men ingen yttrade sin mening. Det var endast ljudet af klockorna från bröllopsmässan, som hördes i drottningsalen.

Emellertid tilltog vimlet på gatorna. Särdeles blef trängseln stor mellan slottet och "Fruekirke", där bröllopsmässan skulle försiggå.

Nu' skulle man få återse prinsessan-bruden. Man hade väl hört, att hon ej som den öfriga skaran skulle gå till fots, men det sades, att hon skulle färdas i sin förgyllda karm med de hvita hästarne.

Solen stod högt på himlen, man jublade och — väntade.

Då sprider sig som en löpeld den underrättelsen, att bröllopsskaran med den stora processionen visserligen skulle komma för att bevista mässan i Fruekirke, men att både vigsel och kröning skulle försiggå i slottets riddarsal, emedan bruden ej förmådde färdas vägen till kyrkan.

För folket blef detta en stor missräkning.

Prinsessan, den efterlängtade redan älskade unga drottningen, var sjuk. Skulle man kanske icke alls få se henne?

Alla spörsmål afbrötos med ens, då processionen syntes komma på Höiebro. Det var ett högtidligt tåg af klerker och klosterbröder, en afdelning från alla stadens ordnar, därefter de nio biskoparne i sina skrudar, så ärkebiskopen och den påflige legaten, hvardera under sin gyllene baldakin. Efter dem kommo bröllopsgästerna till häst, furstarne med sina uppvaktande hofmän, länsherrarne, hela den öfriga riddarskaran med sina drabanter. Häraf upptogos så allas tankar, att man glömde, att hvarken kung eller drottning var med.

Genom den uppslagna porten till Frukyrkan strömmade tonerna från orgeln och korsången i förening med klockornas högtidliga klang, gifvande sin allvarliga prägel åt den väntade högtidsmässan därinne såväl som åt den viktiga ceremoni, hvilken därefter skulle äga rum i själfva konungaborgen.

I den för högtiden inredda riddarsalen väntade redan furstinnorna med sina hofdamer, då till sist änkedrottningen infann sig.

Också dit trängde klockornas högtidliga ljud, under det en allvarsam, nästan tryckande stämning härskade i den tysta salen. Allt, från och med det rikt blomstersmyckade altaret med de brinnande vaxljusen och lampornas gula och röda sken, hvilka bröto sig mot det inträngande dagsljuset, intill virflarne från rökelsekaren, gaf det hela intrycket af en kyrka.

Med ens upphörde klockringningen, då under en brusande orgelmusik den stora salen började fyllas af de från kyrkan återvända bröllopsgästerna. Den påflige legaten tog plats i sin röda sammetsstol, hvarefter de tio biskoparne samlades omkring altaret.

Nu kommo fyra riddare, bärande riksinsignierna, svärdet, äpplet, spiran och kronan, framför konungen, som själf jämte hertigen af Burgund, förde den unga bruden-prinsessan.

Var det brudens bäfvande rodnad eller feberns glöd eller kanske bådadera, som färgat Elisabets kinder, och hvad vållade, att hennes ögon skymdes af en lätt dimma?

Det kunde vara tillbakahållna tårar eller ett inåtskådande sinnes skiftande tankar, under det hon liksom i en dröm fördes fram till ett mål med ännu okända öden.

Enhvar kunde dock i det drömmande ansiktet skönja ett uttryck af lycka, ja till och med af ungdomsglädje, såsom anade hon icke, att den brudkrona, som nu kändes så lätt på hennes hjässa, likväl bland sin myrten hade inflätade pröfningarnas ännu osynliga lagerkvistar. Hon gick trygg vid konung Kristierns sida med sin hand förtroendefullt hvilande i hans, redan en bild af den maka, som skulle följa honom lika troget på storhetens höjder som i förödmjukelsernas dälder.

Kristiern själf syntes mindre lugn än hon. Då han inträdde genom riddarsalens vidöppna dörrar, och hans blick möttes af det tillredda altaret, där ärkebiskopen stod redo att förrätta vigseln, mörknade hans uppsyn. Hans ögonbryn drogo sig samman med ett fruktansvärdt uttryck, som bådade en vaknande missbelåtenhet. Var det månne vid tanken på, att han gick att fästa sig med ett band — han som afskydde hvarje sådant —

hvilket kunde ålägga honom nya förpliktelser, och var det därför hans steg genljödo så hårdt mot marmorgolfvet?

Dessa ljud, som oharmoniskt beledsagade orgelmusiken, tycktes dock icke störa Elisabet, men väl Kristiern själf, till dess med ens dånet af hans steg minskades. Ovisst kunde vara, om konungen lyckats behärska sig, eller om de rika blomstren, som i koret betäckte marmorn, förtogo ljudet af dem.

Kristierns ansikte hade emellertid förändrats, detta ansikte, som kunde så växla i uttryck, som ännu vid denna tid kunde bortlägga sin hårdhet och synas mildt, då själfva de formfulländade dragen, ehuru alltid kraftfulla, kunde äga ett vinnande behag.

Det var nu tydligt, att om än Kristiern hade känt några ögonblicks fruktan för det band, han gick att knyta, denna helt försvunnit. Kanske hade det just varit något rogifvande i själfva den lilla handen, som så förtroendefullt hvilade i hans. Det var i hans ögon något, som talade härom, då han såg ned på sin unga brud, i det han med henne stannade vid altaret för att aflägga sina löften.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Efter vigseln förde konungen sin brud till änkedrottningen, som omfamnade dem båda, hvarefter Elisabet knäföll, under det konungamodern löste myrtenkronan från hennes hufvud, och Kristiern själf, enligt hvad krönikorna förtälja, gick att knäfalla för ärkebiskopen, bedjande honom att välsigna hans hustru och pryda henne med drottningkronan till frälsarens Jesu Kristi ära. [1]

Drottning Kristina hade emellertid lagt brudkronan på ett hyende, och ånyo omfamnande Elisabet, sade hon sakta till henne: "Måtte den nya krona, du går att mottaga, blifva dig lika lätt, som denna af myrten tycktes dig vara, min älskade dotter!"

Elisabet smålog och ämnade svara, då Kristiern åter stod vid hennes sida.

"Min gemål", yttrade han, "den krona, som nu bjudes eder, lofvar jag vid mitt kungliga ord att en gång låta er utbyta mot den förenade Nordens drottningkrona."

[1] Historiskt.

Nu försvunno med ens rosorna från den unga drottningens kinder, hon skulle hafva vacklat, om icke konungens starka hand uppehållit henne.

Var det måhända en förkänsla af allt det blod, som skulle fläcka den krona, konung Kristiern ville bjuda henne, eller var det helt enkelt ett nytt utbrott af den hämmade sjukdomen, som ånyo skakade hennes lemmar?

Den dag kom, då minnet häraf föresväfvade drottning Elisabet. Kanske kunde hon då själf lämna svaret härpå.

Emellertid hade hennes själskraft öfvervunnit den kroppsliga svagheten, och Elisabet af Burgund och Kastilien gick utan att svikta vid konung Kristierns sida åter fram till altaret.

Hon hörde tydligt de ord, hvarmed riksinsignierna lämnades henne, särdeles dem, som ärkebiskopen tillade vid den sistas öfverräckande: "Tag denna spira som tecken på godhet och misskundsamhet; var barmhärtig mot de fattige och sörj för de faderlöse och omyndige, på det den allsmäktige Guden må skänka dig sin nåd rikelig!"

Dessa ord bevarade Elisabet troget i sitt minne och i sitt hjärta; ingen har heller bättre fyllt denna förmaning än Kristiern den andres drottning.

Då drottning Elisabet aftonen af den dag, som varit hennes bröllops- och kröningsdag, i det inre gemaket lät afkläda sig sin skrud, ordnade hennes tärnor på ett hyende de dyrbarheter, hon burit.

Drottningkronan jämte öfriga insignier, äpplet och spiran, voro redan förda till den kungliga skattkammaren. Brudringen bar hon själf på sin hand, men på hyendet lågo de diamantnålar, som fasthållit brudkronan, guldspännet, som fäst kröningsmanteln, och *brudsmycket* med sin halskedja.

Under det att tärnorna voro upptagna af sina bestyr, tycktes drottningen glömma deras närvaro och hvilade tyst i karmstolen, nöjd att ej behöfva tala, icke ens tänka, kanske till och med för stunden glömmande, att hon var drottning.

Hennes hufvud hade maktlöst sjunkit tillbaka mot stols-

karmen, och allt, intill det upplösta håret, tycktes vilja hvila, där det smög mellan spetsarna på hennes hvita aftondräkt.

Tärnorna förstodo snart, att hon ville vara ostörd, och drogo sig tysta längst bort till rummets andra sida. Ehuru aftonskymningen började utbreda sig öfver den hvilande drottningen, ville man icke ens tända ljus för att icke störa henne, då det föreföll, som om hon somnat in.

Men Elisabet sof icke. Kanske var hon för trött att kunna sofva, eller sväfvade kanske dagens händelser likt betydelsefulla, men dunkla skuggor förbi henne i oförstådt, oroligt vimmel. Då föll en månstråle in genom fönstret, belysande hyendet med de blixtrande ädelstenarna. Det varade blott några ögonblick, men Elisabet hade igenkänt *brudsmycket*. "Ah", utropade hon liksom vaknande ur en dröm, "nu må jag se den latinska inskriften!" Men månstrålen hade redan försvunnit, och hon kunde ej påminna sig de ord, konungen sagt henne.

Hon blef bedröfvad, men hur hennes tankar än arbetade, kunde hon ej få klarhet eller finna orden. Hon strök med handen öfver sin panna. Voro de då så tunga att minnas, eftersom hon icke förmådde det? Så undrade hon, men det enda hon kom ihåg var, att hon lofvat bevara konungens ord.

Hon var öfvertrött och brinnande af feber, så att hennes hufvud sjönk allt djupare tillbaka, ehuru hennes ögon alltjämt voro vidöppna. — Dragen af en osynlig vilja, men omedveten om huruvida denna berodde af hennes egen tanke, såg hon slutligen åter till hyendet, hvaröfver ett hemlighetsfullt skimmer visade sig. Hon greps af en önskan att få veta, hvarifrån skenet kom, och om det funnes stenar, som kunde lysa i mörkret. Så trött hon än var, räckte hon ut sin hand och vidrörde *brudsmycket*.

Ja, hon kände och såg den lysande mörkröda stenen, karbunkeln, hvars underbara kraft hon hört omtalas, och ovillkorligt lät hon handen hvila därpå.

Den förlamande känsla, som bemäktigat sig hennes kropps- och själskrafter, gaf småningom vika. Hon kunde åter tänka, hon kunde minnas, och snart stodo de latinska orden klara för henne:

"*Rex meus. Regnum meum.*" För att ännu bättre inprägla

dem i sitt minne, upprepade hon dem på sitt nya fäderneslands språk:

"*Min konung. Mitt konungarike.*"

Men alltjämt stirra hennes ögon på det hemlighetsfulla skimret tills hela luften tyckes henne liksom förtrollad, uppfylld af röda vågor, böljande för hennes inre syn. "Hvad är det?"

En hemlig bäfvan genomilar henne, hon känner febern få ökad fart, såsom ville den spränga alla pulsar, då på en gång en ny tanke stillar hennes upprörda inbillning.

Konungens unga brud sjunker tillbaka i karmstolen, hennes barnsliga tillit har segrat och med ett småleende upprepar hon tyst för sig själf: "*Rödt är kärlekens färg* — nu förstår jag sinnebilden af min konungs brudgåfva — att vara den värdig skall blifva min lefnads mål!"

II.

Vid Sturehofvet.

1.

Stockholms konungaborg, det på sin tid s. k. Adelshuset, stod smyckadt till bröllopsfest. Så hade det icke varit, sedan riksmarsken Karl Knutsson Bonde där firade sitt bröllop med den fagra Katarina till Bjurum.

I staden fanns det väl knappt någon, som icke hört farfader eller mormoder förtälja om den prakt och den ståt som då utvecklats, om de 1 400 silfverfat, hvarpå den rike herrn till Fogelvik bespisat sina månghundrade gäster. Och hvem mindes icke marskens lilla dotter Kristina, som åkte i förgylld karm för att mottaga bruden, hennes blifvande nya moder. Nu var det densamma lilla Kristinas sondotter, den unga Kristina Gyllenstierna, som denna gång var bruden, och som gick att vigas vid den ridderlige herren Sten Sture. Redan dagen före bröllopet började gästerna anlända.

På höjden af den södra åsen, där vägen krökte nedåt Söderport, kom ett ridande sällskap, som tycktes vara långväga främlingar. De höllo för ett ögonblick in sina hästar för att betrakta den vackra tafla, som utbredde sig framför dem. Anblicken af staden var egendomlig nog för dem, som kommo söderifrån.

November, som i sydligare länder ofta är töcknig, om än icke kall, hade här redan klädt sig i vinterskrud. Mälarfjärden var höljd af is, och endast närmare staden gick vattnet öppet,

mottagande Saltsjöns fria vågor som kastade sig dit genom Norrström. Den barrskog, som reste sig öfver Södra bergen såväl som öfver Brunkeberg, var öfversållad af rimfrost, och de aflöfvade träden vid klostergården och Helgeandsholmens hospital glimmade i sin hvita skrud med mångtusende gnistor i solskenet. Röken från en del skorstenar sände hvirflande moln högt upp i den klara vinterluften, gifvande ett visst lif åt det hela.

Främst bland ryttarne syntes en högväxt herre i sobelbrämad axelkappa, medan hans följeslagare i präktiga pälsverk jämte skinnbrämade baretter tycktes än bättre hafva rustat sig för vinterfärden.

Den förstnämnde, som syntes vara anförare för sällskapet, var väl också mera härdad mot kölden, då såväl hans anletsdrag som hans starkt byggda gestalt vittnade om nordiskt ursprung, om än själfva ansiktsfärgen blifvit mörkare under fältlifvet i sydligare länder. Att däremot hans följeslagare verkligen voro utlänningar, framgick af deras lifliga rörelser och mörka blixtrande ögon. För öfrigt märktes, att de unge herrarne voro anförarens vapenbröder, då deras värjslidor voro rikt ciselerade och fästet där ofvanför besatt med ädelstenar.

Egentligen var det också de utländske herrarne, som togo staden i beskådande.

"I har ett ganska ståtligt fädernehem, riddar Karl, och för oss fransmän af alldeles nytt behag", yttrade en af främlingarne och vände sig till den tyste riddaren. "Hur kallt och snöhöljdt allt än må vara, är det något friskt i den nordiska luften."

Riddaren lät icke förmärka, huruvida han hört de uttalade orden, så försjunken i tankar syntes han vara, under det han betraktade den skiftande taflan nedanför.

"Mig lyster se", inföll en af de andra skrattande, "om det i den där lilla staden finns något eller någon, som kan beröra vår allvarsamme nordman."

Icke heller nu lät riddaren märka, att han hört något af kamraternas ord, utan han vände sig till dem och frågade: "Äro nu edra hästar hvilade, mina vänner, så fortsätta vi färden."

Alla gåfvo högljudt sitt medgifvande, då riddarens häst,

liksom hade han hört sin herres ord, spetsade öronen och gnäggade. Då utbrast riddaren:

"Minsann tror jag icke du känner igen dig, min raske Sultan, du tycks mera glad än jag själf att återse det gamla svenska baneret öfver stadsporten."

"Är ni då icke glad däråt, riddare?" sporde en af fransmännen förvånad. "Det är dock flera år sedan ni såg det."

"Två år", svarade han torrt utan att besvara den första frågan och gaf sin häst sporrarne.

Den ystra Sultan skulle härvid flugit fram som vinden, om han icke hållits i styr af sin herres säkra hand. "Lugna dig", utropade riddaren, "tids nog hinna vi dit."

"Underligt folk, dessa nordmän", sade en af kamraterna halfhögt till de andra, "kalla och ogenomträngliga liksom deras jättehöga barrträd."

"Javisst", medgaf en annan; "han har ingen känsla för hem och fädernesland."

"Men hvad skulle han då här?"

"Åtminstone syns han blifva en föga glad bröllopsgäst —" De unga herrarnes funderingar afbrötos hastigt, då riddaren med ens sporrade sin häst utan att bry sig om den mängd folk, som strömmade fram och tillbaka på den smala gatan.

I allmänhet syntes dock fotvandrarne mindre förvånade än bestörta, där de skyndade sig intill husraderna. De voro i det hela vana, att adelsherrar togo ringa hänsyn till dem.

2.

Riddaren förde sålunda sitt sällskap i rask ridt öfver den nedfällda vindbron framför konungaborgen, där han sprängde in genom porten och stannade först på den innersta borggården.

Därinne var rörligt lif. Slottstjänare och stallsvenner sprungo om hvarandra, de förre höfviskt bugande för hvarje nykommen gäst, af hvad stånd denne än månde vara, och de senare mottagande hästarne, hvilkas mer eller mindre praktfulla sadelmun-

deringar och täcken med insydda bokstäfver och sköldmärken utvisade de olika herrskapernas stånd och släkt.

Kastellanen — egentligen en titel som behölls från de tyske herrarnes tid — kom just utför den stora trappa, som genom en hvälfd gång förde ned ifrån borgen.

Vid den främmande riddarens åsyn slog kastellanen ihop sina händer och utropade: "Vid vår heliga fru — det är ju den ädle herr Karl Knutsson af Tre Rosor!"

"Såå, ni känner igen mig gamle Matts?" frågade riddaren och hoppade ned af sin frustande häst, kastande tygeln åt sin tillskyndande vapensven.

"Matte" — sedan pojkåren Riddar Karls benämning på kastellanen Mattias — log sitt bredaste löje och förklarade, huru den unge herr Karls ankomst skulle blifva till stor hugnad för Hans Nåd riksföreståndaren och, om möjligt, ännu mera för den ädla fru Märta.

"Tror ni det?" yttrade riddaren förströdd och slog ett slag på gamle Mattes axel, tilläggande: "Här står således bra till?"

"Allt väl", försäkrade denne, "de ädla herrskaperna äro idel glädje i denna lyckosamma tid. Kanske ändå allra mest det unga brudparet, som är täckligt för alla svenskar."

"Naturligtvis!" afbröt honom riddaren och sprang med några raska steg den höga trappan uppför, kanske raskare än han ämnat.

Men där uppe stannade han, erinrande sig sina följeslagare, hvilka något förvånade följde efter honom. "Tag hand om desse ädle herrar, Mattias", befallde han. "De äro mina fältsvenner eller, rättare sagdt, mina vapenbröder från utlandet. Förstår ni, gamle Matts — Ni har väl plats för dem alla här i riksföreståndarens rymliga borg?"

"I vet, ädle herre, att den ridderlige herr Svantes gästfrihet är känd i allom landom — så mycket mer när det gäller hans Nådes ädle frände och hans vänner."

De lifliga fransmännen, som med tillhjälp af gester sökte göra sig förstådda på sin brutna svenska, anhöllo att blifva förda till ett rum, där de kunde utbyta reskläderna mot en annan dräkt, medan herr Karl själf, icke aktande på sina sporrbeklädda

stöflar, steg in genom den upplagna dörren till en försal, som redan vimlade af högtidsklädda gäster.

"Han tyckes redan glömt Frankrikes fina seder och bruk", yttrade en af fransmännen, under det de alla skyndade en trappa högre upp, följande anvisningen af kastellanen, som gjorde sig all möda att följa dem.

"Kanske också, att där är någon, han var ifrigare att återse, än han ville låtsa om", framkastade en annan.

"Jag skall gärna förlåta honom", medgaf godmodigt den förre, "om han förglömmer, hvad han lärt i Frankrike, bara han visar känsla för något eller någon."

Vid åsynen af de präktigt klädda bröllopsgästerna kom emellertid Karl ihåg, att han själf bar reskläder, och förstod på samma gång, att hans sinne icke var i jämvikt, oaktadt det yttre lugn, han tillkämpat sig.

Han ämnade också vända om, då riksföreståndaren, som igenkände sin styfson, kom emot honom med en hjärtlighet, som besannade kastellanens ord.

Karl blef mot sin vilja gripen däraf, men hann att hämta sig, då herr Svante själf tog till ordet, uttryckande sin stolthet öfver Karls häfdande af den svenska tapperheten. Den franske befälhafvaren hade nämligen delgifvit honom, att hans unge frände, Karl af Tre Rosor på stridsfältet erhållet riddarslaget.

Kanske var det också första gången, fru Märta vid sin hälsning röjde, huru den ridderlige Karl var henne kärast af de tre styfsönerna [1].

Nu syntes Kristina — ja, visst var det hon, som kom emot honom, han kunde ej tvifla därpå —. De tvänne år som gått fram, sedan han såg henne sist, måste hafva varit såsom en enda solklar dag. Nu var hennes skönhet endast mera utvecklad utan att hafva förlorat något af allt det friska och glada, som hos den då fjortonåriga flickan fäst sig i hans minne och så djupt berört hans hjärta.

---

[1] Fru Märta, som före sitt giftermål med Svante Sture var änka efter den norske höfdingen Knut Alfsson af Tre Rosor, var styfmoder såväl till de båda Alfsönerna som till Sten Sture, riksföreståndaren Svante Stures son.

"Välkommen åter till oss och — fäderneslandet!" utropade hon utan att synas lägga märke till hans sirliga hälsning och räckte honom handen.

Karl bugade sig djupt, förande hennes hand till sina läppar, men yttrade icke ett ord.

Kristina trodde sig också genast förstå, att hennes ömtålige frände blifvit sårad genom hennes sätt att dröja, innan hon nämnde fäderneslandet, hvilket kunde häntyda på, att han öfvergifvit det, och hon skyndade därför att tillägga: "Att I kommen *nu*, frände, visar huru ni vill göra oss glädje."

"Glädjen tyckes hafva hunnit före mig och kommit utan min förskyllan", svarade han med återvunnen fattning. "Jag kom ju för att se", tillade han leende, "huru min ädla fränka befäste valet af sin 'riddare på grön äng', såsom det hette i våra ungdomslekar."

Karl ångrade genast, att han låtit undfalla sig detta minne från fordom, men Kristina smålog och svarade: "I ville kanske se, om jag var lika barnslig, som I trodde den tiden."

"Det vore kanske mera rättvist att säga: som jag *ville* tro. Jag visste ju icke då, att Kristina Gyllenstjernas ord måhända en gång skulle blifva, hvad man kallar 'kungsord'. Jag ville då helst ännu tro på eder barnslighet."

Kristina, som väl mindes sedan förr den egna blandning af skämt och allvar i Karls ord, som ofta gjorde sig gällande, utan att röja, hvilketdera var hans mening, svarade helt enkelt: "Nå, jag var ju endast ett barn den tiden, fast jag trodde mig redan vara stor. Men I har icke ännu lyckönskat mig, frände!"

Icke allenast Kristinas vänlighet, utan själfva hennes röst, inverkade på honom med hela sitt förra förunderliga och lugnande välde, smältande isen kring hans hjärta, och han skulle ovillkorligt hafva uttalat den lyckönskan, hon begärt, om han icke i samma stund sett Sten Sture inträda i salen.

Icke utan en viss bitterhet sade han då hastigt: "Lyckan behöfver jag icke tillönska min fränka, då I redan funnit den — jag kan endast önska, att den aldrig må förändras!"

"Käre frände", utropade Kristina och lade sin hand på hans arm, "var icke som förr en tviflare på all världens ting — åtminstone icke på dess glädje och lycka."

"Javäl, herr tviflare", tillade Sten, som skyndade emot honom med uträckt hand. "Nu skall I lära eder lyckans verklighet, så visst som I ären oss en välkommen gäst, min broder."

Det låg äfven i Stens hälsning en så uppriktig glädje och vänskap, som hade han glömt icke allenast deras forna pojkaktiga strider, utan själfva Karls flykt från fäderneslandet i den stund allas hjälp behöfdes.

Karl hade aldrig förr så som nu varit besvärad vid ett mottagande, som han kände sig icke hafva förtjänat, och han behöfde all sin självbehärskning för att dölja, hvad han kände.

"Jag var också alltför ifrig att få vittnesbörd om fåvitskheten af mina tvifvel", sade han leende. "Jag glömde rent af att först aflägga resdräkten."

"Ah", inföll Kristina, "denna dräkt har ju blifvit adlad, frände, då I bär de gyllne sporrar, som Frankrikes ridderlige dauphin förärat Eder."

"Det skall också vara edra klara ögon, Kristina, som se guldet genom slagget och därför ursäkta resdammet."

"Tadla icke resdammet, allra käreste son", inföll fru Märta. "Just detta bevisar, huru eder första tanke var att återse oss. Vi ha då icke förlorat eder!"

"Då Frankrike redan gifvit sin utmärkelse, återstår oss endast att dricka välkomstskålen", yttrade riksföreståndaren.

"Jag hoppas vår kära Kristina kredensar bägaren, och att fru Märta serverar 'den gödda kalfven' på gyllene fat."

Riddar Karl hade emellertid hunnit behärska sig tillräckligt för att dölja, hvad som vid detta mottagande rörde sig inom honom och ingen kunde förmärka, hur underlig han kände sig till mods.

Han kunde ej undgå att känna sig berörd af all denna kärlek, som strömmade emot honom, på samma gång som den lycka, han icke allenast hörde prisas i ord, utan såg framlysa i verklighet, framkallade en aggande känsla inom honom.

Hvarför skulle han inse världens lycka utan att själf kunna gripa den? Hvarför skulle i hemlandet andra gå honom i förväg, när han därute så lätt skördat ära och hjälterykte? — Hvad hade väl han vunnit i hemlandet, och hvad återstode här för honom?

Sålunda hvirflade tankarne omkring i hans sinne, under det han gick ett par trappor uppför följande kastellanen, som stannade först utanför ett af tornrummen. Då han där upplät dörren, kastade gamle Matts en självbelåten och frågande blick på den käre gästen i förväntan att se honom känna igen det rum, han i sina gossår bebott.

Men det blef en missräkning för Matts, då den stolte riddaren inträdde utan att det minsta synas tänka därpå.

Inkommen, kastade Karl likväl en blick omkring sig och rusade till fönstret, hvilket han slog upp med ett utrop af öfverraskning, hvarefter han fördjupade sig i åsynen af den välkända tafla, som utbredde sig där nedanför.

Då blef kastellanen belåten, ty där fanns ju en minneskänsla kvar hos den stolte herr Karl, det såg han. Nu ville han icke heller störa eller besvära honom, utan sköt dörren till igen, hvarpå han begaf sig ned för att efterskicka riddarens sven med ressakerna.

3.

Herr Svante Sture och herr Nils Gyllenstjerna hade båda gifvit stora gåfvor till S:t Niklai kyrka, där efter gammal sed vigselakten skulle försiggå. Icke allenast de talrika bröllopsgästerna, utan ock en stor del af stadens befolkning skulle därigenom få tillfälle att se det unga, lyckliga brudparet.

Visst tilldrog sig vid denna högtidlighet åtskilligt, som kunde tyda på den jordiska lyckans förgänglighet, och hvari en och annan bland folket lade en mindre god betydelse. Särskildt såg man, huru den ståtlige herr Sten i brudstolen icke stod så rak som vanligt, och när vigselringen föll till golfvet, slog man kors för sig. Några tröstade sig med tanken, att hade icke gamle Jakob Ulfssons hand darrat, så hade herr Sten icke tappat ringen; ärkebiskopen var ju så gammal, och det kunde minska olycksvarslet. Men härligare hade aldrig någon musik ljudit än bröllopsmarschen då de unga makarna hand i hand vandrade nedåt den blomsterhöljda kyrkogången, och när den gamla Kärnan lät sina

dånande skott blanda sig med klockornas högtidliga klang, kunde man ej tänka på annat än högtid och glädje.

Efter denna den högtidligare delen af bröllopsfesten följde middagsmåltiden på slottet, hvilken med sina många maträtter, sin musik, skålarna och talen såväl på latin som svenska drog sina runda sex timmar. Så kommo dagar med växlande förlustelser af dans och lekar, hvari oftast ingingo täflingar om de unga tärnornas ynnest. Med största förväntan motsågs turnerspelet, där herrarne skulle få bryta en lans till sin dams ära, och för hvilket de i tid sökte förvärfva sig löftet att få bära hennes färg eller någon hennes tillhörighet, såsom ett sidenband, en handske, ett pärlband eller ett smycke att fästa på harnesk eller hjälm. Alla ville utmärka sig, och det var tydligt nog, huru hvar och en kände sig viss att uppnå målet.

Främst bland de lycksökande voro kanske de främlingar, hvilka åtföljt riddar Karl, och de voro allra mest förvissade om att få tillfälle visa nordlandet, huru man i Frankrike och Tyskland utförde dylika idrotter. Med stor förvåning sågo de sin tysta nordman förändra sinnelag. De visste ju icke, att han förr i sitt hemland varit den främste bland ungdomen på Hörningsholm, där riksföreståndaren Svante Sture den tiden "höll hof". De trodde snarare det vara vid det lysande franska hofvet han förvärfvat detta lättare umgängessätt, som han lät framlysa, och som tydligt nog väckte stor uppmärksamhet. På samma gång förvånades de, att han aldrig, såsom det hörde till seden, utmärkte någon särskild af dessa fagra nordiska tärnor, och de ville därför gissa sig till någon hemlig kärlek från fordom, till hvilken de likväl fåfängt sökte tråden.

Fru Märta hade heller aldrig varit mera stolt öfver älsklingssonen. Den ståtlige Karl hade hon ju alltid satt främst bland de tre styfbarnen, och hon gjorde det än mera nu, då han återkommit med självförvärfvade lagrar. Icke heller underlät hon att tala om den unge Karl Knutssons påfallande likhet med sin höge namne och frände i nedstigande led, den svenske kung Karl. [1] Om däri låg någon mening till men för riksföreståndarens egen son, kunde vara ovisst; men sturepartiet, som aldrig kunde rätt förstå den danskt sinnade fru Märta, tycktes ej gilla hennes loftal.

[1] Karls moder, Gyrild Gyllenstjerna, var dotterdotter till konung Karl.

Riddar Karls båda bröder visade honom dock tillit. Visserligen kunde förefalla, som om den redlige Erik Knutsson sökte förtjänsterna under sin broders lysande yta, medan den förtroendefulle Sten Sture gladde sig att hafva vunnit den broder, som nu återkommit till fäderneslandet. Endast Kristina, med kvinnans fina känsla och ofta klarseende blick, bemödade sig att öfvervinna en hemlig fruktan för att med systerlig vänskap möta den, som hon såg värderas af Sten Sture. Ingen vet, hvad Karl af Tre Rosor själf kände, då han såg sig tillitsfullt bemött af sina närmaste, eller hvad han i djupet af sitt hjärta erfor vid åsynen af den unga brudens lycka. Om någon särskild mening dolde sig hos honom, om han ville strid eller frid, om där grodde en åtrå att hinna ett hemligt mål, det skulle först framtiden utvisa.

Det väntade tornerspelet skulle försiggå med öflig ståt och prakt. Efter en dimmig novembernatt framträdde solen i all sin glans, belysande staden, där högtidsklädda människor redan i god tid vimlade om hvarandra. De, som icke lyckades få plats på borggården, skulle likväl få se det omtalade festtåget, som det förspordes, att riddaren af Tre Rosor skulle ordna efter utlandets sed, och hvilket före torneringen skulle göra en tur utomkring konungaborgen. Snart blef trängseln så stor, att stadsfogden med sina svenner hade all möda att hålla vägen öppen, då tågets ankomst förkunnades genom hornblåsare.

Företrädda af öfverhärolden med sina drabanter, hvilka förde riksbaneret, kom riddareskaran i blanka stålrustningar och med praktfullt målade sköldar. Damer i sammets- och atlasdräkter, med fladdrande slöjor kring fjäderprydda hattar, förde sirligt sina gångare med pärlbroderade remtyg. Som alla herrarne hade uppslagna hjälmgaller, kunde man igenkänna herr Sten Sture vid sidan af hans unga brud. Därefter kommo svenner och vapendragare, förande sina herrars baner, och till sist hillebardiererna, hvilka som vanligt tilldrogo sig folkets uppmärksamhet, men som snart försvunno i det allmänna virrvarret. Folkets jubel tycktes aldrig vilja taga slut.

Emellertid hade skallande fanfarer från borggården förkunnat torneringens början. Den försiggick i all ståt under en bullrande

musik, följd af åskådarnes glada rop. Ju flera ringar, som glindrade på de höjda lansarna, dess lifligare klappade små handskbeklädda händer från läktarne, under det slöjor och skärp fladdrade från slottets fönster, och allt ifrigare hördes ropen från åskådarne nere på borggården. Med lustigt mod och i sporrstreck med höjda lansar rusade därefter kämparne emot hvarandra. Om vid åsynen däraf någon lättrörd tärna fattades af svindel, och om en riddare kastades ur sadeln, blef hvarje deltagande utrop öfverröstadt af jublet öfver den segrande. Man visste ju af erfarenhet, att många kämpar, som fallit, skulle utan att ens släppa tyglarna åter kasta sig i sadeln för att ånyo försöka sin lycka.

Bland de få, som ingen förmått rubba, ehuru de själfva öfvervunnit många, var herr Sten Sture den, som tilldrog sig främsta uppmärksamheten. Ehuru han hade nedfälldt hjälmgaller, igenkände en hvar den förgyllda hjälmen och den hvita tornerhästen, hvilken med lätta språng flög fram som till en dans. Hvarje gång riddaren öfvervann en motståndare, höjdes stormande glädjerop från folkmassan, som till sist, då stridsdomarena utropade herr Sten Stures namn, höjde ett jubel, hälsande "segrarenbrudgummen", och några röster tillade: "den blifvande riksföreståndaren".

Då drog ett leende öfver herr Svantes ansikte, och han nickade belåtet, medan själfva fru Märta log; men ur hennes öga lyste en hemlig eld, och ingen kunde rätt veta, om det var af glädje.

En stiltje eller rättare en stunds hvila hade uppstått, som man trodde företräda prisutdelningen. Men några röster höjde sig då — egentligen från fruntimrens läktare — uttryckande någon missräkning eller åtminstone undran, att ännu ingenting försports om den sedvanlige svarte riddaren, som aldrig fick uteblifva från ett verkligt riddarspel.

Liksom hade denna uttalade önskan framkallat, hvad man väntade på, syntes en kämpe i svart rustning spränga in genom borgporten, åtföljd af sin väpnare i järnharnesk och förande det med en svart duk omhöljda baneret.

Huru väntadt och äfven vanligt ett dylikt uppträdande var, bildade den svarte riddaren en dyster motsats till omgifningens praktglänsande vimmel, hvarför en plötslig tystnad afbröt det glada sorlet.

Väpnaren red emellertid fram till stridsdomarnes tribun och frågade, om hans herre enligt riddarlagens medgifvande erhölle tillstånd att utan afslöjande af sitt baner kämpa med den riddersman, som förut vunnit främsta segern.

Stridsdomarena sågo på hvarandra såsom i hemlig öfverläggning och vädjade därefter till herr Sten Sture själf, som i detsamma red fram och lät gifva tecken till musikanterna att genom en fanfar tillkännagifva hans bifall.

De båda kämparne hälsade höfviskt på hvarandra och redo fram till hvar sin sida af gallret för att som vanligt åter mötas på banans midt. Då uppstod en djup tystnad, och ingen röst hördes gifva sitt intresse tillkänna. Intagen af en hemlig undran, tycktes folkhopen liksom herrskaperna i tyst spänning vänta på hvad komma skulle. Öfver fru Kristinas kinder flög en rodnad. Var det månne af stolthet eller af fruktan för sin brudgum?

Hvarför denna plötsliga tystnad uppstått, tänkte egentligen ingen på. Måhända var det en hemlig förkänsla af, att här möttes tvenne bröder, hvilka kanske en gång skulle åter mötas i en strid, mera ödesdiger än denna.

Emellertid sågos kämparne störta mot hvarandra första, andra och tredje gången, hvarefter bägges lansar höjde sig ännu oberörda. Detta var något högst ovanligt, och knappast någon hade klart för sig, om en sammandrabbning ägt rum, eller om ingendera förmått träffa den andre.

Detta måste dock slutligen ske, och då kämparne åter möttes, splittrades bägges lansar, och då nya räcktes dem, mottogos dessa af ingendera. Tydligt var nu, att striden skulle fortsättas med de svärd, bägge buro vid sidan. Då dessa svärd korsades, syntes hastigt den svarte riddarens klinga blänka till mot Sten Stures hjälm. Om det var Sturen själf, som afvärjde slaget, eller om det var utropet från brudens tribun, som kom den järnkläddes arm att sjunka, det visste ingen. Kanske hade den hvita hästens instinkt sagt konom, att hans herres lif var i fara, ty han spetsade öronen och började fnysa. Fattad af en galen-

skap, som ingen tygel kunde beherrska, började han dansa rundt om såsom i yrsel, hvarvid den dittills orubblige Sten Sture kastades till marken, följd af ett doft mummel från folkhopen.

En röst hördes tala om "elakt omen" för unge herr Sten, men olyckspådomen förlorade sig i sorlet, då man såg den svarte riddaren ögonblickligt stå på marken för att bistå den fallne. Sturen hade dock lika hastigt själf rest sig upp med en raskhet, som borde förtaga hvarje föreställning om, att han blifvit sårad. Så stodo de några ögonblick stilla liksom mätande hvarandra, under det alla åskådare i andlös tystnad betraktade dem. Sten Sture slog upp sin hjälm, och den främmande följde hans exempel, hvarefter han mottog Sturens uträckta hand, och deras som fredstecken gällande handslag afslutade striden. Man hade i den svarte riddaren igenkänt Karl Knutsson af Tre Rosor.

När så musiken föll in i glada tongångar, hälsades bröderna af enhälligt jubel.

En klok bonde i folkhopen yttrade med afgörande stämma: "Om icke den hvita fått kollern, hade aldrig herr Sten fallit."

Största delen af hans omgifning medgaf sanningen häraf, medan en och annan undrade i sitt sinne, om ej ändå gamle kung Karls ätteherre velat förödmjuka Sturen, den blifvande riksföreståndaren.

4.

Tornerdagens afton lyste alla borgens fönster, förtäljande för hela staden det glada afslutandet af herr Stens bröllopsfest.

Men då Sten Sture, när bröllopsljusen voro släckta, inträdde i sin bruds gemak, fann han Kristina ännu i bruddräkt, stående vid det uppslagna fönstret, hvarifrån månljuset belyste hennes ansikte, då hon just vände sig om för att möta honom.

Hon syntes så blek, att han bestört skyndade fram till henne. "Hvad är det, min älskade?" frågade han hastigt. "Är du bedröfvad, eller är det måhända månstrålarne, som tagit rosorna från min bruds kinder."

"Det är rätt och slätt höstvinden, som kommer mig att frysa", svarade hon med ett bemödande att småle, då i detsamma tornklockan började slå, och utan att kunna öfvervinna en viss inre bäfvan räknade Kristina högt de tolf slagen, hvilka surrade hårdt genom den tysta natten.

"Något måste det vara som oroat dig", återtog Sten. "Väl förstår jag, att den skarpa nattvinden kan komma dig att frysa; men huru midnattsklockan kan förmå den modiga Kristina Gyllenstjerna att darra, det förstår jag icke."

"Det förstår jag icke själf", svarade hon, besegrande en ofrivillig rysning. "Skuggor och varsel tränga sig inpå mig, som vore jag ett af spökrädsla plågadt barn. Jag älskar Sten Sture alltför mycket, det är väl hela saken."

"För mycket?" frågade Sten förundrad.

"Vid minsta fara blir jag rädd att förlora dig."

"Rädd?" upprepade Sten skrattande. "Icke visade den fjortonåriga Kristina minsta fruktan, då hennes trolofvade drog ut till Kalmarsund för att strida med danskarne."

"Jag var ett sorglöst barn den tiden, som blindt trodde dig vara oöfvervinnerlig." —

"Men nu hafva vi fred. Vi kunna icke skönja en enda, åtminstone ingen *synlig* fiende, i hela landet."

"Om du ginge i öppen strid mot en hel här, vore jag viss om segern", svarade hon med tillförsikt. "Men nu midt under vår lycka, ibland dessa vänner, som vi anse trogna, kan jag ej undgå att se en och annan hemlig fiende — en skugga emellan dig och mig, emellan dig och Sveriges folk."

"Jag förstår, du menar dessa, som ännu i all hemlighet hålla fast vid unionen. Låt oss icke tänka på dem nu, min älskade! Anse dem allenast som tomma skuggbilder!"

"Hvad säger du själf om din envigeskamp med Karl af Tre Rosor?" frågade Kristina. "Åh, icke annat?" utropade den sorglöse Sten. "Det var då detta, som oroade min brud! Huru många gånger hafva icke Karl och jag redan i barndomstiden pröfvat en sådan dust med hvarandra. — och nu i dag afslöts ju vår kamp i allsköns sämja. — Kanske har Karl aldrig varit mig mera trofast än nu."

"Jag vill ock så gärna tro det", utropade Kristina. "Må-

hända är det allenast min kärlek, som ser skuggbilder midt i ljuset."

Under det de båda talade med hvarandra, hade ingendera märkt, huru månen gått in i ett moln, förrän den alltmera framträdande skyn, svart som natten, utkastade ett regn, som i stora droppar slogo in genom fönstret.

"Ah, regn på din brudskrud, hvad betyder väl det, min lilla profetissa?" sporde Sten, under det han skyndsamt slog igen fönstret.

Ett ord sväfvade på Kristinas läppar, men hon betänkte sig, innan det blef uttaladt.

"Det betyder ju rikedom för min väna brud, icke sant?" yttrade Sten leende, och Kristina, förgätande sina egna dystra tankar, svarade: "Jag är ju redan rik, då jag äger dig!"

Vid samma tid sutto bröderna Erik och Karl i förtroligt samspråk. Äfven hos dem föllo månstrålarne in genom fönstret, hvarifrån utsikten sträckte sig öfver förborgens tak och vindbron, under hvilken Norrström brusade liksom ville den insöfva den redan tysta staden.

"Hör", yttrade Karl, i det en vekare sträng dallrade genom hans kraftfulla välklingande stämma, "det där är ju hemlandstoner eller rättare barndomsminnen, som väl också du Erik känner igen?"

"Visst gör jag det", svarade Erik, "men knappast trodde jag, du skulle minnas dem."

"Naturligtvis tror du som andra, att för det jag är en barsk krigare, det ej kan rymmas ett grand känsla i mitt sinne eller rättare ett minne af något, som varit mig kärt."

"Uppriktigt sagdt, broder Karl, trodde jag icke, att slika saker som en brusande ström, i den månljusa natten någonsin tilltalat dig. Såvida icke", tillade han leende och halft orolig att därom yttra sig, "såvida icke därmed förknippade sig minnet af något eller någon, som verkligen berört ditt hjärta."

Knappast hade Erik uttalat dessa ord, förrän han till hälften ångrade dem, emedan Karl, som dittills suttit lugn, talande om hvarjehanda saker, hastigt reste sig. "Hur kom du att tänka

därpå Erik?“ utropade han. “Nå, i det hela är jag ju människa som andra och är väl icke så i saknad af mänskliga känslor, som man tyckes tro. Åtminstone bör du, Erik, minnas ett och annat från den där tiden, som jag betecknade med talet om hemlandstoner.“

“Dessa tycker jag dock egentligen höra till Hörningsholm, där vi hade vår gladaste tid.“

“Hörningsholm“, upprepade Karl och kastade sitt hufvud bakut, i det hans bröst vidgade sig för att kunna omsluta allt, som rörde sig därinom. “Oh, det var en härlig tid, då man lefde i framtidsdrömmar så säkert och visst, som hade de varit verklighet.“

Han gick till fönstret för att inandas den inströmmande aftonluften. Då träffades hans ögon af det månbelysta vattnet och konturerna af Helgeandsholmen med sina hus, hvarifrån ett och annat glimmande ljus liksom grep blicken för att föra den längre bort mot Brunkeberg, vid hvars sluttning den heliga Klaras kloster framskymtade i halfdunklet.

“Jag har älskat denna vackra stad“, fortsatte Karl. “I stunder sådana som denna talar här en frid, som lugnar sinnet. Jag ville gifva mycket för att verkligen äga den friden, det vill säga för att här känna mig hemma! Det var också en tid jag lefde i den drömmen — jag hade ju från mina fäder eller egentligen från vår moder en ärfd rätt därtill, jag, som var äldste sonen till henne, gamle kungens dotterdotter. Men också den drömmen gick i kvaf. — Hur är det med dig, bror Erik?“ afbröt han sig hastigt och vände sig om. “Hur har det gått med dina drömmar?“

“Mina drömmar?“ upprepade Erik ryckt ur sin tankegång, där Karls personlighet sysselsatte honom mera än tanken på honom själf.

“Åh, jag är nöjd med verkligheten och finner den vara bäst att hålla sig vid.“

“Såå, du är nöjd — fullkomligt nöjd?“

Med några raska steg stod Karl framför honom. “Du är således helt förnöjd öfver Stures läktens framgångar, om också allt skett på bekostnad af våra rättigheter?“

“Icke har Stures läkten tagit något från oss, bror Karl?

Först och främst var det ju gamle kungen själf, som testamenterade riket till den äldre Sturen, och hvem skulle väl efter honom bättre än vår fosterfader, den kraftfulle herr Svante, kunnat sammanhålla alla stridiga partier inom landet? Och hvem blir väl sedan en gång närmare att ärfva hans rätt än sonen, vår ridderlige Sten, som redan förvärfvat icke så ringa krigarära och därtill kan förlita sig på folkets kärlek."

"Hå, hvad krigaräran beträffar, så har väl du, Erik, delat den med honom, men, förstås, utan att tillräkna dig någon förtjänst. Så har naturligtvis hans ställning nu betryggats genom giftermålet med" — Karl afbröt sig själf, nästan förvånad att hafva uttalat de tankar, som trängde sig inpå honom.

"Ja", yttrade Erik lugnt, "denna förening var lycklig, lika lycklig som passande. Den rika och mäktiga gyllenstjernska släkten skall gifva stöd åt Sturarne."

"Men du själf, Erik, hvad ämnar du, och hvad väntar du för dig själf?"

"För mig själf?" yttrade Erik nästan lika förundrad som nyss. "Jag skall städse vara Sten Stures närmaste man, jag skall stå vid hans sida, stödja och förhjälpa honom till seger — eller också falla med honom."

"Jag kunde tro det — i sanning ett stort mål!" utropade Karl med ett hånskratt.

"Ja visst, ett stort mål", upprepade den orubblige Erik, "stort nog, då det gäller fäderneslandet."

"Du blir dock aldrig mer än andre mannen i riket, men du är ju nöjd därmed. Så anspråkslös kan icke jag vara. Hällre vill jag söka ett annat land; hos en främmande konung kan jag vara den andre, då jag icke kan blifva den förste i mitt eget land."

"Men fäderneslandet", utropade Erik, "vill du då icke offra något därför, icke rädda det från utländskt förtryck? Kan du icke däri finna ett lifsmål?"

"Bah, hvad har fäderneslandet att gifva mig, sedan Sten Sture tagit allt för sig?"

"Men hvarför kom du då hit tillbaka?" frågade Erik helt enkelt, "hvarför återse ett land, som icke tycks ha något värde för dig?"

"Hvarför?" upprepade Karl och for med handen öfver pannan, "hvarför? Ack, jag ville ju ännu en gång återse henne, om också åsynen af hennes lycka skulle förbränna mitt hjärta —"

Erik skakade på hufvudet, men yttrade intet vidare; han kunde kvarken förebrå eller trösta den orolige brodern, som för första gången låtit någon skåda in i hans stormande inre.

Redan följande dag, under det blidare novembervindar åter drogo fram öfver den gamla konungaborgen, började gästerna reda sig till afresa. Unga ansikten trotsade vinden vid de uppslagna fönstren, under det borggården fylldes af sadlade hästar och frukarmar med talrik betjäning.

Men hur rörligt och lifligt allt än var, hvilade en viss förstämning öfver det hela, och man kände, att det var slut med den glada bröllopsfesten.

Kastellanen, sturehusets gamle trotjänare, hade följt sin unge herre af Tre Rosor utför slottstrappan, själf sett om både sadel och remtyg, och under tiden talade han: "Månne jag upplefver att ännu en gång få hälsa den ädle herr Karl välkommen åter?"

Ett eget uttryck skiftade öfver den stolte riddarens ansikte. — "Du är ju kry gamle Matts, — hvarför skulle du icke upplefva det?" yttrade han.

"Åhja, jag vill tro det, ty jag kan ju icke uppgifva den tanken, att I kommen hit igen, ädle herre."

"Visst — visst kommer jag en gång", svarade riddaren otåligt, och kastellanen, som sett färgskiftningen på hans ansikte och nu hörde det otåliga svaret, kväfde en suck.

"I hör huset till", började ånyo den gamle frispråkige mannen. "I som vuxit upp med de unge herrarne där, icke förglömmer I den och den tiden, därpå är jag viss. Här stunda tider, då I behöfves, tappre riddar Karl. Om icke förr, kommen I väl då?"

"Var lugn, gamle Matts. När jag behöfves, kommer jag på ett eller annat sätt."

"På ett eller annat sätt?" upprepade kastellanen, som icke kände sig belåten.

"Naturligtvis till lands eller sjös", svarade riddar Karl skrat-

tande och räckte honom handen. "Farväl hederlige Matts, och lef, till dess du får hälsa honom däruppe såsom rikets föreståndare!"

Därmed sporrade han sin häst och kastade en sista blick uppåt fönstren. Så lämnade Karl af Tre Rosor Stockholms gamla slott med allt, hvarvid han fäst sina ungdomsförhoppningar.

Kastellanens blick följde honom, till dess sista skymten försvann vid förborgens port. Då skakade den gamle sitt hufvud; han var icke nöjd med affärden, hur ståtligt än riddaren följdes af sitt lysande sällskap.

"De voro ju alla främlingar", så tänkte han, "och var det icke såsom främling, riddar Karl själf nu lämnade sitt fädernesland?"

5.

Föreningen mellan Sten Sture och Kristina Gyllenstjerna hade kastat ett fredens och glädjens solsken öfver riksföreståndaren Svante Nilssons sista dagar. Svante Sture hade öfvervunnit sina motståndare, och hans redan grundade välde befästs genom förbindelsen med de mäktiga Gyllenstjernorna.

Knappast hade likväl den glada musiken från bröllopsfesterna förklingat, förrän ett sorgens budskap gick ut öfver landet, förkunnande riksföreståndaren Svante Stures död.

Ännu en gång måste Unionspartiet vika för fosterlandsvännerna, och redan vid mediet af juli 1512 blef Sten Sture den yngre högtidligen hyllad till Sveriges rikes höfvidsman.

Under de första åren af hans regering varade den ingångna freden mellan nordens riken. Medan konung Kristiern höll bröllop och ägnade sig åt sina rikens inre styrelse, hade Sten Sture i Sverige hunnit ordna en del förhållanden till landets förkofran och fredens befrämjande.

III.

På slottet Hvidör.

1.

"Jeg saa ham, jeg saa ham paa Bryggen
Den kongelige mand —
Hans öje var dybt som fjorden derude;
Jeg kunde mig sænke derned.
På brystet det brede laa Flöjelets Pude
Jeg kunde mig hvile derved.
For foden jeg kunde ham falde med suck.
Og smile om haanden min Pande strög.
De sagde så ofte att Duen var smuk.
Nu veed jeg, nu veed jeg först hvem der var Hög." [1]

Det var åter sommar. Ett år hade gått sin rund sedan den dag, då bokarna på stranden vid Hvidör välkomnande sträckte sina grenar emot den unga prinsessa, som där landsteg på sitt nya fäderneslands jord.

Det kungliga landslottet syntes numera till sitt yttre nästan öde, åtminstone jämförelsevis mot förr. Ingen procession i högtidskläder med fanor och musik, inga förgyllda karmar med förnäma adelsdamer, inga ryttareskaror eller ens några köpenhamnare i sina enkla karosser sågos välja det vackra Hvidör till söndagens förlustelseställe.

Detta härledde sig helt enkelt från ett kungligt påbud, att platsen skulle vara skyddad för obehöriga besök.

---

[1] Ingen har bättre än Holger Drachmann framställt bilden af Dyveke, och därföre anföres här *Dyvekes sange*.

Endast någon gång i veckan sågs utåt Hvidörsvägen en enkel karet med sin gulhvita häst föra en myndig fru fram och åter från staden, och än mindre ofta kunde hända, att en ryttare i sin släta axelkappa och åtföljd af endast en tjänare, syntes eller rättare hördes där, emedan hästens hofvar slogo så hastigt och hårdt mot marken, att det tydde på mer än vanlig brådska att komma fort framåt.

Bokarne sträckte sina grenar som förr än mot sjön, än mot vägen, än mot själfva slottet, alltefter som vinden förde dem, och rosorna i blomstergården voro, om möjligt, ännu rikare än förr. För öfrigt var lifvet där inom ganska olika. Där kunde vara dagar af tystnad och oafbruten stillhet, liknande själfva luften där utanför, då den var dof och tryckande, såsom när den förebådar åskväder. Men så bröto åter glada solstrålar fram genom molnen, och det kunde förefalla, som om de två människovarelser, hvilka tillbringade sitt lif i den lilla blomstergården, togo intryck af de omgifvande vindarnes växlingar.

Ibland hördes dock därinne prat och skratt och till och med yra lekar, så att man kunnat tro där var en hel flock, som velat täfla med vårfåglarnes kvitter.

Likväl voro, som sagdt, de yra människobarnen endast två. Den ena var en flicka på knappast femton år, och den andra, ehuru tio år äldre, föreföll nästan jämnårig med henne, synnerligen under den barnsliga springleken, där de smidiga rörelserna jämnade skillnaden i ålder.

Andra dagar, då småfåglarne kröpo ihop under bokträden, helt sorgset tittande fram mot den molndigra himlen, kunde därinne höras gråt och snyftningar, måhända af saknad efter det förflutna eller af längtan till ett kommande, som dock föreföll ovisst.

Så sutto en dag vid medlet af juni 1516 de två innevånarinnorna i rosengården helt tysta och tankfulla; en vemodig stämning tycktes denna gång hvila öfver dem, ehuru solen lyste så gladt.

Den ena, den femtonåriga, som tydligt var beroende af den andra, var klädd så som den enklare befolkningen brukade, med kort röd kjortel och gult lif och hade håret nästan helt och hållet doldt af ett hufvudkläde, en så kallad tresnibb af något

rosigt tyg, så fast och tätt tillknuten om kinderna, att knappast något af det lilla ansiktet kunde skönjas. Hon hade lagt sin sömnad åt sidan och var sysselsatt att sammanbinda ringblommor till en krans, medan hon låg på knä, smålustigt tittande upp på den fina, unga flickan, som också hon satt i gräset eller rättare halflåg där, stödjande sig med ena armen, medan hennes andra hand, som höll några bladlösa prästkragar, maktlöst sjunkit ned mot marken. Den lätt rosenfärgade klädningen passade förträffligt blomstergårdens härskarinna, som likväl icke bar någon prydnad, icke ens ett band, ehuru ett sådant vanligen sammanhöll de förnäma damernas hår. Kanske hade hon med afsikt undvikit detta, ehuru hela hennes utseende vittnade om en högre börd; men endera ansåg hon sig icke behöfva det, eller ville hon icke täfla med ett stånd, dit hon icke hörde. Den lilla hufvan af blå atlas kunde icke inrymma hennes hår, som var ovanligt rikt och ägde medeltidens rödgula älsklingsfärg. Likväl föreföll det, som om den enkla hufvan utan alla pärlbroderier klädde henne så väl, att knappast de skönaste smycken kunnat göra henne mer förtjusande, än hon nu var.

"Jungfru Dyveke", sade den knäböjande flickan, utledsen vid den långvariga tystnaden, "törs jag spörja, om I räknade rätt?"

Dyveke såg på henne.

"Jag menar", återtog den förra, "att I helt visst har tappat räkningen. Jag tyckte för min del, att det slog in."

Ett svagt leende smög öfver Dyvekes läppar.

"Hur kan du veta, hvad jag tänkte på, Else?"

Else småskrattade. "Låt se då. Här är ett blomster till öfver. Får jag försöka?"

Dyveke svarade med en nickning, och Else började: "Kommer? Kommer icke?" Så plockade hon ett blad för hvarje fråga och snart voro de flesta hvita bladen liksom utsållade öfver hennes lilla röda kjortel.

Dyveke följde spådomen med riktig spänning och började just se hopplös ut, då Else jublande utropade: "Kommer! — Visste jag icke det, att *han* skulle komma!"

"Tror du det är sant, tror du det verkligen?" utropade Dyveke och flög upp, med ens lämnande hela sin förstämning.

"Låt oss då inte ligga här och nöta bort tiden med dumma tankar. Kom, Else, och låt oss gå och prata litet."

"Men inte något ledsamt", inföll Else, då hon såg Dyveke tankfullt sänka hufvudet, under det de gingo framåt mellan häckarne.

"Jo, ser du", började hon, "sedan du nu var inne och fick komma upp på slottet för att hälsa på din vän Margrete, fru Annas tärna, — — Så lustigt, att ingen förstod, att jag skickat dig dit för att spana! — Nå, Else, sedan du nu riktigt fick se drottningen, måste du säga, om hon är mycket vacker."

"Kära, söta jungfru", inföll Else häpen, "I har ju själf sett Hennes Nåde."

"Ja visst, vid intåget, men jag var så dum, ser du, och hann ej stort se på henne själf. Det förstås, att nog skulle jag kanhända känna igen henne. Men jag fick syn på de hvita hästarne och glömde i hast drottningen själf. Ack, de vackra hvita hästarne, sådana ville jag just ha, men kungen säger, att det passar sig inte."

"Nå", tröstade Else, "I kan väl få andra, svarta, röda eller gula —"

"Fy då! Kanske gulhvita som mors fula krakar? Hur kan du tänka sådant?"

"Sätt inte ut läppen, lilla Dyveke, ni ser då så misslynt ut, och det tycker aldrig Hans Nåde om."

Dyveke skrattade. "Du ser så lustig ut, Tove lilla, när du blir så där orolig. Men du har ännu inte sagt, om drottningen är vackrare än jag."

"Åh, bevars! I ser ju ut som en riktig ros. Drottningen har aldrig så där grann färg. Alla människor säger, att kungens Dyveke är den vackraste i hela Danmarks rike."

"Hvad säga då alla människor om drottningen?"

"Jo att — att hon ser så kunglig ut, när hon kommer åkandes."

"Jag förstår", afbröt Dyveke, "när hon kommer i sin förgyllda karm."

"Ja då! Alla människor springa långa vägar för att få se henne. Hon är så fasligt omtyckt."

Dyveke kväfde en suck. "Den, som bara en gång, en

endaste gång finge åka i förgylld karm, men det blir nog aldrig!"

"Åh", tröstade Else, "åtminstone kan den söta, fagra Dyveke få åka efter hvita hästar, om I gifter er med en förnäm riddare."

"Nå, jag undrar, hvarifrån den riddaren skulle komma. Kanske från månen? Jag ser ju aldrig någon, alltsedan — sedan drottningen kom till Danmark. Vet du, Tove, jag riktigt *hatar* henne!"

"Hu, så I talar! Det är så olikt er. I ser ju för öfrigt allra sötast ut, då I är glad, lilla Dyveke. Det skulle minsann många vilja gå ända till Hvidör för att få se eder, om det icke vore förbjudet. Det är så ledsamt, att Hans Nåde är svartsjuk."

"Tror du det, Else, tror du det verkligen? Åh, då skulle jag bli så glad!"

"Skulle I bli glad, om Hans Nåde vore svartsjuk? En så stygg sjuka gör bara ondt, säger folk."

"Men det skulle bevisa, att han älskade mig ännu."

"Den saken är då inte att tvifla på. Hvar man säger, att Dyveke är kungen kärast af allt i världen."

"Visste jag bara det! Jag tror så ibland, och då bryr jag mig inte om allt det som varit och det som är. Stor sak i den tiden, då jag fick dansa i kungens gård! Jag dansar lika gärna här. Kom, Tove lill!" Och så började de en hvirfveldans emellan häckarne utan annan musik än fåglarnes drillar, till dess de bägge dansande, helt yra, föllo ned på gräsmattan.

Dyveke reste sig först upp. "Vi äro bra tossiga. Tänk, om *han* hade sett oss! Men han kommer nog inte."

"Jovisst kommer han", försäkrade Else, "mig har aldrig något blomster narrat."

"Men mig dess flere", sade Dyveke sorgset och satte sig ned. Nu var allt hennes mod ånyo bortblåst med vinden. "Ack, det var annat förr, där uppe i Oslo, [1] du vet, där behöfde jag aldrig vänta förgäfves. Min kunglige herre kom så ofta. Men hvad är det att tala om numera? Säg mig snarare något ifrån hofvet! Hvad sade nu den snälla Margrete, som låter oss veta

[1] Oslo lagmansdöme med slottet Akershus, där konungarne under vistelsen i Norge brukade uppehålla sig.

åtminstone något? Annars hade jag ju aldrig fått höra, att det holländska härskapet varit här. Men nu må du främst säga mig, hvilket budskap den där Harberstein förde med sig."

"Fråga eder moder om det, hon vet det allra bäst."

"Af henne får jag aldrig veta något om den saken. Därför tror jag just, att det rör mig, och det är därpå jag har grubblat, må du veta."

"Men kungen brydde sig inte alls om herr Harbersteins budskap", försäkrade Else tröstande.

"Se där, du vet nog du, flicka", utropade Dyveke. "Om du inte säger mig allting, blir du aldrig mer min vän."

Else såg sig skyggt omkring. "Hans Nåde gick icke in på att skicka bort er", hviskade hon. "Tvärtom lät han drottningens holländska hofdamer följa med hela gesandtskapet till sitt land igen."

"Lät drottningen dem resa ifrån sig?"

"Ja. Man tror nog det gjorde Hennes Nåde ondt, men hon säger aldrig något mot konungens vilja."

"Hvarför skulle de då skickas hän?"

"De hade väl fört något tal om kungen hem till Bryssel, och bäst ingen är kvar, som tar reda på hvad som händer och sker, så trodde Margrete, som hört ett och annat ord af fru Annas samtal med dem före afresan."

"Jag förstår", afbröt Dyveke häftigt, "det är jag som är i vägen igen. Om du visste, hvad jag var lycklig däruppe i Bergen, i mitt kära Oslo! Där var jag aldrig i vägen, ty där var ingen, ingen, som hatade mig. Det är så tungt att vara smädad och hatad."

"Skall jag sjunga för eder?" föreslog Else och tog Dyvekes lilla spetsduk för att torka hennes fuktiga kinder. "I tycker ju om, att jag sjunger, käraste Dyveke?"

"Ja, sjung visan om "Tove lill!"

"Åh, den är så sorglig. Inte törs jag heller för fru Sigbrit sjunga den visan."

"Mor synes inte nu. Hvad rör det henne, hvilka visor du sjunger, Else!"

Else såg sig likväl oroligt omkring, men då allt syntes lugnt och tyst, började hon folkvisan om "Tove lill".

»Der gaar Dands i Borgegaard,
Der danser Dronning Helvig med udslagne Haar,
Medens Herre Kong Waldemar kan love dem baade.

Först dandsar Dronningen, sedan Tove
Og saa derefter mangen stolt Jomfrue.

Dronningen lader en Badstue häde,
Jomfruen skulde först der intraede
Jomfruen bad, de skulde dörren oppslaue,
Dronningen böd dem gjöre eld uppaa.

Det kunde höres så langt i straede
Hvor Tove lill måtte i Badstuen graede.

Det kunde Drottningen höre over Borgegaard
Hvor Tove lill fick en Död så haard.»

2.

"Hvad är detta för dumma visor, du sjunger, åsneunge?" frågade en röst så skarp, att Else spratt till. "Tag ditt arbete, du, det passar dig bättre än att sitta och latas. Spring då inte din väg! Du skall stå till svars för hvad du vågar spinna ihop för att ställa dig in hos jungfru Dyveke."

"Låt henne vara, mor", afbröt Dyveke med den bestämda ton, hon ofta antog emot modern. "Hvad flickan sjunger är enligt min önskan, och då hon berättar något, lyder hon, hvad jag befaller."

"Kan du tro på hvad den där listiga ungen pratar för att ställa sig in hos dig?"

"Sanningen får jag nog veta ändå till sist, mor. Bättre att jag på förhand får veta, hvad de vilja, och kan hinna resa min väg utan andras försorg."

"Se nu där hvilket 'snack' hon håller!" utbröt Sigbrit ånyo vredgad. "Jag vill just veta, hvem som skulle våga skicka bort dig, konungens egen lilla dufva. Hå hå, ja, det skulle man försöka på!"

"Ah, mor, kungen ger nog med sig till sluts. Hvarför vill ni hålla mig kvar? Jag vill bort, åh, jag måste bort — det må nu vara sagdt."

"Bort?" upprepade Sigbrit, plötsligt förskräckt vid åsynen af Dyvekes upprörda ansikte. "Du lilla bräckliga varelse, hvart skulle du då hän?"

"Det är det samma. Det kan väl ännu finnas ett hem för stackars Dyveke."

"Pråta inte på det sättet! Jag vill just veta, hvem i hela Danmarks rike skulle våga ringakta dig. Är det du, satunge? Är det tacken för all godhet jag visat dig? Packa dig genast härifrån, eller skall jag sätta dig, där hvarken sol eller måne kan lysa in."

Sigbrit, som funnit ett lämpligt föremål för sin vrede, och som dessutom betogs af en hemlig oro, fattade den darrande flickan i axeln för att slänga henne undan, men Dyveke tog med bägge sina händer omkring moderns arm. "Du får icke göra henne illa, mor", förklarade hon, "flickan är icke allenast min tjänarinna, utan snarare min vän, kom ihåg det! Jag ger aldrig tillbaka, det jag en gång fått. Ännu har Dyveke så mycken makt, att hon kan beskydda dig, Tove lill."

"Tove lill", upprepade Sigbrit i högsta förvåning, "hvarifrån kommer det? Flickan heter ju Else."

"Hon heter också Tove", svarade Dyveke, "möjligen en ödets lek, att hon bär just det namnet, kanske för att vara en påminnelse för mig, om huru en grym drottning i Danmark kunde behandla konungens älskarinna."

Sigbrit stod alldeles handfallen.

"Galenskap!" mumlade hon. "Hvad skulle Hans Nåde säga om slikt? Akta dig, barn, och reta honom icke!"

"Han skulle nog försvara sin drottning" sade Dyveke med en suck. "Men jag tror icke heller, att *hans* drottning skulle handla så, jag menar bara, att hon ju kunde det. Hon har heller ingen orsak att vara svartsjuk, kungen kommer nästan aldrig mera hit."

"Så hör nu, om du har rätt att beklaga dig", utropade Sigbrit, då hofslag hördes på vägen. "Som sagdt, var försiktig, barn, och reta honom icke!" tillade hon och gick med sina van-

liga säkra steg tillbaka mot gårdsporten, på det att, om också någon fruktan kunde rymmas inom henne, dock ingen måtte se det.

"Var glad, jungfru, att blomstret sade sant", hviskade Else, men Dyveke reste sig hastigt upp.

"Det är icke den raska skimmelns käcka hofslag", utropade hon. "Hör du för resten icke, Else, att med hästarnes tramp blandar sig ljudet af rullande vagnshjul?"

"Han kommer kanske åkande i dag", tröstade Else, oviss om hon skulle dröja eller som vanligt skynda sin väg.

"Det är icke han", upprepade Dyveke sorgset, då vid krökningen af vägen syntes några ridande svenner, klädda i hofdräkt med fladdrande band från sina små toppformade hattar. Omedelbart därefter kom en vagn, hvari trenne damer åkte.

Det var dock ej dessa, som väckte Dyvekes uppmärksamhet, utan de hvita hästarne, hvilka, just då vägen krökte sig vid backen, med möda höllos tillbaka af den myndige körsvennens hand.

Dyveke kände genast igen dessa eldiga hvita hästar, som hon visserligen sett blott en gång, men detta i en stund, som hon aldrig skulle glömma, nämligen vid prinsessans intåg i Köpenhamn.

Med ett anskri skyndade hon nu besinningslöst bort genom blomsterhäckarne, till dess hon snafvade vid en fördjupning i gräsmattan.

3.

Liksom hästarne skrämt Dyveke, så blefvo de nu skrämda af hennes skri och den flygande skyn af hennes rosenröda klädning. De reste sig af en gemensam instinkt och syntes i begrepp att med ett språng kasta sig åt sidan, då de lika hastigt fattades i sina betsel af Sigbrits starka händer. Utan fruktan för de visserligen fina, men järnskodda hofvarne, som hotade att störta öfver henne, stod den stora kvinnan orubblig framför dem, liksom hade hon velat låta dem förstå, att de i henne funnit sin

öfverman. Härigenom lyckades körsvennen hålla dem i fasta tyglar, medan de tillskyndande svennerna uppehöllo själfva den vaggande karmen, hvars hjul voro helt nära vägkanten.

Den unga dam som hade sin plats på bakre sätet i vagnen, hade ögonblickligen hoppat ned på vägen. "Kom, Ers Nåde", ropade hon, "sätt foten på det lilla steget. Jag skall taga emot eder."

"Är det då verkligen nödvändigt för hennes Nåde att stiga ned just här, jungfrun Lucia?" frågade hastigt en af både rädsla och sinnesrörelse darrande stämma. Utan att akta på denna invändning hade drottningen följt sin hofjungfrus råd och stod, äfven hon, redan på marken.

"Kom, fru Anna", ropade hon, "Lucia och jag skola hjälpa eder."

"Omöjligt", utbrast den gamla frun ängsligt, hållande sig fast vid vagnsdörren. "Akta eder för de farliga hjulen, dyra drottning. Kom hellre tillbaka upp i vagnen."

"Skynda er, fru Anna", utropade ånyo drottningen, och däri låg en sådan bestämdhet, att hofmästarinnan ovillkorligt lydde, under det hon likväl suckade: "Ack, I vet icke!"

Understödd af fyra vänliga händer, hade hon just hunnit lämna fotsteget, då vagnen var nära att förlora jämnvikten, och oaktadt svennernas bemödanden skulle den hafva ramlat ner i djupet vid sidan, om icke ett par tillskyndande tjänare just kommit dit för att uppehålla den.

Emellertid hade man hunnit taga fullkomligt herrevälde öfver hästarne, som, ehuru darrande, läto lugna sig, medan Sigbrit med bägge händerna höll deras betsel som i ett städ.

Under det drottningen gick fram till henne, passade fru Anna på tillfället att lätta sitt sinne genom att tillhviska Lucia: "Hur skall detta slutas? Jag kunde ju icke hindra denna olyckliga resa!"

Lucia, som nu förstod, att hofmästarinnans oro mindre härrörde af den fara de undgått än af att veta att de befunno sig på denna plats, svarade lugnande: "Hennes Nåde känner icke de personer som bo här, och ingen skall ju säga henne det."

"Min fru", tilltalade emellertid drottningen den för henne främmande kvinnan, "jag vill gärna trycka den hand, som så lyck-

ligt bistått oss. Men ni är ännu upptagen af ert kärleksvärf att hålla fast de ystra hästarne."

"Ja", svarade kvinnan buttert, "jag är upptagen."

"Ni är holländska", utropade drottningen, hvarvid Sigbrit såg på henne ett ögonblick, såsom kände hon sig frestad att tillkännagifva, hvilken myndig person hon i själfva verket var. Men ihågkommande konungens förbud, svarade hon endast, ehuru icke utan bitterhet: "Ja, Ers Nåde, jag är holländska."

"Ni har då räddat en landsmaninna, Elisabet af Burgund", yttrade drottningen vänligt. Men Sigbrit svarade kärft:

"Jag håller mer på att veta mig ha bistått Kristierns drottning", och därmed kastade hon tyglarne åt de tillskyndande stallsvennerna med sträng förmaning till dem att hålla de skrämda fålarne i styr.

"Vill ni då ej för konung Kristierns skull taga detta minne af hans gemål?" återtog drottning Elisabet med sin allt öfvervinnande vänlighet och löste från sitt skärp ett guldspänne.

Sigbrit sköt hennes hand tillbaka och skrattade till. "Behåll ert krimskrams, fru drottning, det där är för fint för mig."

Drottningen å sin sida kunde ej tillbakahålla ett leende, då hennes blick öfverfor den stora kämpastarka kvinnan, för hvilken det fina guldspännet var föga passande. Men hon yttrade intet, gjorde endast en lätt afskedshälsning och ämnade gå därifrån, då hon såg Sigbrit hastigt böja sig ned för att upptaga ett glittrande föremål, som låg på marken. Ett utrop undföll drottningen, som, äfven hon, hastigt böjde sig ned för att upptaga smycket, som hon kände igen. Åter sköt Sigbrit hennes hand tillbaka.

"Ser ni icke, att kedjan sitter fast om hästhofven?" utropade hon utan all hänsyn för den höga person hon tilltalade. "Och Ni, era bönhasar", fortfor hon i samma andetag, tillrättavisande svennerna, "kan ni då inte hålla hästarne i styr?" Därmed grep hon om den vildt skrapande hästhofven, hvarvid smycket följde hvarje svängning af kedjan. Denna blef emellertid lossad, och Sigbrit kunde snart räcka det räddade smycket till drottningen, som tyst och nästan häpen åsett det hela. "Där, Ers Nåde, tag ert smycke. Det är för dyrbart att trampas sönder på landsvägen. Akta det bättre en annan gång!" tillade hon. "Det bådar icke godt att förlora dylika saker."

"Kom, Ers höga Nåde", sade i detsamma hofmästarinnan, som kommit dit, och ur stånd att kväfva sin grämelse, tillade hon: "Den djärfva kvinnan missbrukar ert tålamod, ädla drottning."

Emellertid hade drottningen behärskat sig. Utan att låta märka, huruvida det kostade henne möda, sade hon: "Kära fru Anna, denna kvinna menade väl och hade för öfrigt ganska rätt i hvad hon sade."

Därmed gjorde hon ånyo en lätt afskedshälsning till Sigbrit, som tycktes öfverraskad och ett ögonblick nästan afväpnad; men också hon behärskade sig och utbrast: "Drottningen har nog förstånd att försvara sig, där det behöfs, utan att fru Anna Meinstrup behöfver lägga sig i den saken."

Elisabet skyndade hastigare än vanligt därifrån. Den främmande kvinnans sätt och ord hade djupare, än hon ville tillstå för sig själf, berört henne. Då hofmästarinnan, som följde efter, ifrigt förklarade, att hästarne nu syntes så pass lugna, att Hennes Nåde kunde fortsätta sin väg, hörde hon icke ens därpå, sysselsatt som hon var med det damhöljda smycket. Sedan hon befriat det från dammet, lyste stenarna åter klara, likväl icke alla. Öfver den mörkröda karbunkeln låg ännu ett dunkelt stoft. Hade den verkligen förlorat sin klarhet? Betagen af en hemlig ängslan, tyckte hon sig höra Sigbrits ord susa henne i öronen: "Det bådar icke godt att förlora sådana saker." Fru Anna stannade i detsamma och frågade, om hon icke finge fästa kedjan om Hennes Nådes hals. Drottningen räckte då smycket till henne och frågade, om icke den stora stenen hade förlorat sin glans; men fru Anna skakade på hufvudet, försäkrande, att för hennes ögon syntes karbunkeln behålla glansen alldeles ofördunklad.

"Det är då allenast för mig den tyckes fördunklad", yttrade drottningen sakta, såsom besvarande sin egen tankegång. Men då kedjan åter var fäst om hennes hals, kände sig den unga drottningen lugn, måhända på grund af vissheten att åter äga sitt dyrbara brudsmycke, och på samma gång befriad från betydelsen af de olycksbådande orden.

Damerna befunno sig just utanför grinden till blomstergården, och medan hofmästarinnan vinkade till svennerna att komma dit med vagnen, tycktes drottningen erinra sig något.

"Hvar är den unga flickan, som satt därinne bland blommorna, då vi kommo hit?" frågade hon. "Blef hon kanske skrämd af hästarne?"

"Hon har gått in i slottet", skyndade Lucia att svara, och hofmästarinnan tillade: "Om hon också blef litet skrämd, tycktes det visst inte vara något farligt."

Sigbrit, som nu stod bredvid, rynkade pannan och svarade: "Fru Anna Meinstrup behöfver alls icke vara rädd för henne. Hon vill ingen besvära."

Fru Anna, som alltför väl igenkände sin och hela sitt ståndshemliga fiende, bevärdigade icke Sigbrit med något svar eller ens med en hälsning. Behärskande själfva den vredens rodnad, som stigit upp på hennes kinder, skyndade sig den gamla frun att erinra Hennes Nåde om, att vagnen nu vore kommen.

Men drottningen, som genom det lätta spjälverket öfverskådat blomstergården utropade hastigt: "Där ligger ju den unga flickan på gräset. Stackars barn, hon är visst afsvimnad."

Sigbrit vände sig ditåt, och gående förbi drottningen, skyndade hon in genom grinden.

Liksom gripen af en underbar förtrollning vid flickans åsyn, syntes drottningen i begrepp att själf träda in, då Sigbrit i detsamma såg sig om. "Var så god", sade hon med ett löje, som icke var fritt från hån.

Hofmästarinnan skyndade fram. "Eders Nåde må icke oroa sig för flickan därinne", försäkrade hon, "den där stora simpla kvinnan, som tyckes bo här, gör icke platsen värdig eder."

"Om den gamla är frånstötande", svarade drottningen, "så intresserar mig den unga dess mera. Hvem vet, om den gamla ens är snäll emot henne."

"Åh, jag vet nog, hvar min vård behöfs", muttrade Sigbrit, som hade finare hörsel, än någon tänkt sig, och som närmade sig den sanslösa flickan.

Hofmästarinnan var frestad att rent af ställa sig i drottningens väg och uppenbara hvem det var som hon stod i begrepp att besöka, men Lucia fattade sig strax. "Eders Nåde", hviskade hon, "värdigas dröja ett ögonblick här ute. Den unga flickan blir kanske oroad vid eder åsyn."

"Det kan så vara", svarade drottningen, hejdande sina

steg, "den gamla är väl hennes tjänarinna och tar hand om henne."

Hofmästarinnan började nu lugnas, då hon hoppades, att drottningen ville vända tillbaka. Men hon bedrog sig. På ett hemlighetsfullt sätt fängslad vid åsynen af den undersköna flickan, som hvilade på gräset, tyckte hon sig känna igen henne, utan att likväl strax erinra sig, hvar hon sett henne förr, och stannade obeslutsam, om hon likväl borde aflägsna sig.

Else kom emellertid utspringande från slottsporten och kastade sig snyftande ned bredvid Dyveke, kyssande och värmande hennes händer. Utan all misskundsamhet fattade Sigbrit tag i den gråtande Else och knuffade henne åt sidan, hvarefter hon med mera varsamhet tog den afsvimmade på sina starka armar. Då vaknade Dyveke. "Stackars Else", sade hon och såg sig omkring. "Du har nog åter varit hård emot henne, mor?"

Dyveke slet sig ifrån modern, halande sig ned på marken, där hon blef stående, slagen af förvåning, då hon träffades af drottningens åsyn.

Dyveke igenkände Kristierns drottning. Hon hade ju sett henne en gång, den gången, som gaf hela hennes lif en ny betydelse, i det hon då tyckte sig sjunka oändligt djupt, ja, det mindes nu Dyveke klart.

Intet utrop undslapp likväl hennes läppar, hon stod allenast stilla liksom gripen af förtrollningen af en underlig dröm, betraktande drottningen och mötte hennes blick, under det ingen af de omgifvande kom sig för att yttra ett ord.

Drottningen å sin sida igenkände nu i Dyveke den sköna flicka, som hon sett i fönstret vid sitt intåg i Köpenhamn, och vid hvars åsyn konungen synts upprörd. Nu liksom då flög en rodnad öfver Elisabets ansikte, men Dyvekes kinder blefvo hvita som snö.

Drottning Elisabet yttrade intet ord, men vände sig och gick, följd af sina hofdamer, stilla ut genom blomstergården.

Hofmästarinnan fick nu gifva befallning om att taga vägen förbi Torbaek vid återresan till Köpenhamn.

4.

Knappast hade sista ljudet af vagnsbullret dött bort på strandvägen, förrän nya och mera välbekanta hofslag hördes komma på den genaste skogsvägen från staden.

Dyveke, som ännu stod kvar på gräset mellan rosenbuskarne, återfick färg, lif och rörlighet, så att hon mot sin vana själf sprang fram till grinden för att öppna den.

Nu var det verkligen kungen som kom. Han hoppade ned af hästen och kastade tygeln till sin sven med tillsägelse att vänta i skuggan borta vid källan, emedan han snart skulle rida tillbaka. Därefter vände han sig till Dyveke.

Konungen, som förut varit upptagen af tankar, hvilka icke torde varit behagliga, tycktes glömma dem vid Dyvekes åsyn. Han räckte ut armarne, och hon kastade sig i hans famn. "Huru kommer det sig", frågade han gladt, "att den lilla dufvan i dag kommer sin herre till mötes?"

"Jag blef så glad!" utropade hon, och då Kristiern böjde sig emot henne, skyndade hon att slå armarne om hans hals.

"Nå, så sätta vi oss ned härute, här är så friskt och svalt", yttrade Kristiern och drog henne allt närmare intill sig.

"Ack ja, låt oss sitta här bland blomstren."

"Ett passande ställe för den lilla dufvan."

"Isynnerhet då min älskade herre är här!" Dyveke smög sitt glädjestrålande ansikte intill honom och började med den ena handen smeka hans långa skägg, som hon till sist böjde åt sidan för att kunna kyssa honom.

Kristiern småskrattade, medan han å sin sida smekande strök tillbaka hennes långa gula hår, som under de hastiga rörelserna fallit ned öfver hennes ansikte.

"Det stygga håret", skämtade han, "vill gömma mina vackra stjärnor och mina ljufva rosor", och därmed kysste han om och om igen Dyvekes ögon och kinder, och hon skrattade och kysste honom igen.

"Nu vill jag glömma all världen!" jublade hon; men med sitt vanliga växlande lynne tillade hon sorgset: "Ack, kunde jag

som förr glömma hela världen och bara, bara se den kunglige herre, som dansade med mig i Oslo kungasal!"

En lätt rynka visade sig på Kristierns panna. "Hvarför tala om Oslo?" frågade han. "Är icke min Dyveke lycklig här?"

"Jo, då min älskade herre är här."

"Hvarför endast då?"

"Då ser jag, och då vet jag, att han ännu älskar mig."

"Vet du icke alltid det, lilla dufva?"

Hon skakade på hufvudet.

"Inga barnsligheter, Dyveke!" En viss otålighet röjde sig i konungens röst, hvarvid Dyveke sänkte sitt hufvud.

"Jag har en bön till min höge herre", hviskade hon.

"Sååå, jag förstår. Du har väl en förbön att fälla för någon stackare."

"Ack", afbröt Dyveke med en suck, "det är andra som bedja för dem nu. Min älskade herre kommer så sällan hit, kungen har annat att tänka på."

"Ja, *kungen* — men *Kristierns* tankar flyga dess oftare hit."

"Jaså — tankarna —"

"Nå, barn", afbröt Kristiern till hälften belåten, till hälften otålig, "hvad var det du önskade dig? Jag har ej lång tid på mig, ser du."

"Jag vet. Kungen har alltid brådtom numera."

"Du har icke skäl att vara svartsjuk, Dyveke. Men du har det för ensligt här, du kommer lättare att drömma om saker, som icke finnas till. Du skall få flytta in till staden, där det blir mera förströelse för dig, ja redan i morgon dag skola vi tänka på den saken. Jag skall tala med Sigbrit därom."

Dyveke, som själf kände, att hon såg ängslig ut, böjde sig ned för att dölja det och kysste konungens hand.

"Gör det icke, tala icke — med mor därom, jag ber så innerligt!" Och Dyveke bad verkligen så innerligt, att konungen lyfte upp hennes hufvud och såg forskande, så som han kunde det, in i hennes ögon.

Dyveke darrade synbart.

"Hvad är det då, barn, hvem har vågat bedröfva dig? Hur var din bön? Kristiern har ännu aldrig nekat dig något."

"Men nu — ack, Eders Nåde ser så sträng ut."

"Såå — jag förstår — du vill väl ändå fälla förbön för någon, som man har sagt dig blifvit orättvist behandlad?" Kristierns vrede var nära att bryta ut, och det var endast den tillbakahållna tåren i Dyvekes öga, som afväpnade honom.

"Icke behöfver du frukta, du lilla dufva, min enda älskade."

"Enda älskade?" upprepade Dyveke med bäfvande läppar.

"Ja, det vet du väl. Däruppe i Oslo upprann aldrig tvifvel i din hjärna. Jag borde icke tagit min vildros från bergen för att här göra henne till en vän lilja. Det kan du förebrå mig, Dyveke."

"Min höga herres kungliga vilja kan göra det godt igen", hviskade Dyveke utan att våga se upp på honom.

"Hvad menar du? Tror du, att forna tider kunna kallas tillbaka?"

"Nej, men de kunna glömmas."

"Glömmas?" upprepade Kristiern med en blick, som tycktes skåda inåt utan att likväl synas frånvarande. "Skulle jag glömma den tid, som varit den lyckligaste i hela mitt lif?"

"Är kungen icke lycklig nu?" frågade Dyveke med den milda röst, som, ehuru omedvetet, just var hennes styrka.

Kristiern svarade icke.

"Är Kristiern icke lycklig?" upprepade Dyveke och såg på honom. "Då vet jag hvarför."

Kristiern nästan smålog och tillade:

"Hvad vet du då, låt höra."

"Eders Nåde skall icke vredgas, icke missförstå mig", sade Dyveke skyggt, och då kungen ännu smålog, fortfor hon: "Jag vet nog, att I, store konung, har många värf att fylla och kan bära det allt för eder storhets skull. Men det finnes små ting, som oroa, som plåga, just därför att de i det hela icke höra dit, och för den skull bör sådant smått rödjas undan. — Min älskade herre sade, att den förra tiden varit lycklig, men att den lyckan ej kan komma tillbaka. Sök då att glömma det som varit, eller rättare, behåll det endast som ett minne, och låt ej nutiden störa det minnet."

"Hvad menar du, barn? Jag förstår intet af dina ord."

Dyveke gled ned vid konungens sida, och knäböjande lade hon sina sammanknäppta händer på hans knä. "Om det var

en tid, då Dyveke var konung Kristierns glädje, låt henne då icke nu vara anledning till oro och split. Min älskade herre, som alltid förr hörde min bön, låt mig ej nu bedja förgäfves! Låt mig fara härifrån! Jag längtar åter till mina fjäll, till min fjord, där jag såg den 'kungliga man', som var *min*. Där kan jag lefva af det minnet och drömma min dröm till slut. Då har kungen fyllt sin plikt mot Dyveke."

"Guds Droos!" utropade Kristiern och reste sig häftigt. "Hvem har satt dig slika griller i hufvudet? Eller yrar du kanske, stackars barn?" afbröt han sig själf, ur stånd att behålla sin vrede gent emot den bedjande Dyveke.

Han var upprörd, men med ens fattade kan sig, upplyfte henne och slöt henne så fast i sin famn, som hade en möjlighet att förlora henne verkligen föresväfvat honom. "Du blir hos mig, så länge det lyster kungen", utropade han hårdt, men tillade med en frambrytande känsla af mildhet: "Så länge Kristiern önskar det."

Det prasslade i gräset förrådande steg, som närmade sig, och då det var Sigbrit, som enligt sin vana kom utan att vara kallad, fick hon denna gång uppbära den vrede, som Kristiern bekämpat mot Dyveke.

"Ni har vårdat henne illa", utropade han och tog den förskrämda Dyveke på sina armar. "Hon är sjuk, och jag vill föra henne in."

"Låt mig själf taga hand om mitt barn, ifall hon är sjuk", sade den myndiga Sigbrit. Men kungen stötte till henne och sade befallande: "Gå ur vägen, och vänta mig sedan här!"

Betagen af undran och oro öfver hvad Dyveke möjligen meddelat konungen, stod Sigbrit kvar och såg efter honom, inväntande hans återkomst.

Hennes oro minskades dock betydligt, då hon såg honom stanna några ögonblick vid trappan och böja sig ned öfver den halft vanmäktiga flickan, som var innesluten i hans famn. Därefter steg han in genom porten, där han just möttes af Else, som, lydande hans vink, följde in i slottsgången.

Själf återkom konungen snart. Då först vågade Sigbrit gå honom till mötes.

"Hvad betyder detta?" frågade han. "Hvem har satt henne

slika galenskaper i hufvudet? Ni har naturligtvis sladdrat om för det stackars barnet allt, hvad det holländska härskapet täcktes fordra. Eller har ni kanske rätt och slätt vågat taga emot någon af dem härute?"

"Eders Nåde", svarade Sigbrit lugnt, "det härskapet, som varit här, frågade icke, om vi togo mot eller ej."

"Guds Droos! hvem har då varit här? Tala, människa", skrek Kristiern utom sig. "Skall jag kanske två gånger förnya min befallning för att lossa er tunga?"

"Eders Nåde skall visst få erfara det alltför snart", svarade Sigbrit med sitt orubbliga lugn. "Den som har varit här, står utom gränsen för konungens vrede. Men Ers Nåde bör dock hafva sansat sig, innan jag nämner hennes namn."

"*Hennes* namn?" upprepade konungen ilsket, "kanske den myndiga fru Anna Meinstrup?"

"Hofmästarinnan har verkligen varit här", svarade Sigbrit, "men hon kom för att ledsaga Hennes Nåde drottningen."

"Drottningen!" utropade Kristiern och tog ett steg tillbaka. "Hvad vill det säga? Det är så olikt henne, ett sådant steg, att icke ens den gemena fru Anna borde kunnat förmå henne till ett så uselt spioneri."

"Drottningen kom också ofrivilligt att stanna här, emedan hästarne skyggade, och det var jag själf, som hindrade dem från att skena."

"Sså", yttrade konungen något blidkad. "Men huru kom det sig, att drottningen körde hitåt, just hit till Hvidör?"

"Förmodligen en spatsertur. Hvad kan jag veta om den saken?"

"Men hvarför just hit? frågar jag. Kan ni begripa det?"

"Nå, drottningen landsteg ju här för ett år tillbaka. Kanske ville hon rätt och slätt återse den platsen."

Konungen började rifva barken af ett närstående träd.

"Talade drottningen vid henne — jag menar vid stackars Dyveke?" frågade han utan att se på Sigbrit.

"Inte ett ord. Men vid hennes åsyn tycktes drottningen förstå, hvem hon var och såg upprörd ut. Hon tycktes tro mig vara Dyvekes tjänarinna. Nå, kunde hon veta, hur det var, då den höga viljan ej tillåtit mig få komma i drottningens väg?

Likväl märkte hon, att vi voro landsmaninnor och var helt vänlig."

Kristiern var alltför van vid Sigbrits frispråkighet för att fästa sig därvid nu, särdeles då hans tankegång mest sysselsatte sig med frågan om anledningen till drottningens besök, som tycktes djupt harma honom.

"Visste hon då inte, att platsen här numera är fridlyst, det vill säga, att det inte är tillåtet för *någon* att komma hit?" sporde han ånyo, och den orubbliga Sigbrit skydde icke att svara:

"Eders Nåde vet bäst, huruvida det är tillåtet tala med drottningen om vissa saker."

"Guds Droos! hela hofvet bör dock veta det. Hvad är det för en hofmästarinna, som icke vet sin plikt vid slika ömtåliga förhållanden?"

"Ja, det hade varit en smal sak för henne att förekomma en dylik färd", medgaf Sigbrit, "men kanske var hon själf nyfiken. Och visst tillkommer det fru Anna att ansvara inför Ers Nåde. Jag kan icke göra något åt den saken."

Med dessa ord hade Sigbrit vändt ansvaret från sig och hänskjutit skulden till hofmästarinnan, som hon gärna unnade hvilka följder som häraf blifva kunde.

Konung Kristiern, hvars vrede nu funnit ett nytt föremål, skyndade åter till Köpenhamn. Under vägen mumlade han: "Det var då därföre Dyveke ville fly! Men kunde Elisabet hafva hjärta att se på henne med förakt? Kunde hon det?"

Då Sigbrit sett sista skymten af konungen försvinna i skogen, gick hon in till sin dotter. Dyveke stod vid fönstret och därifrån hade äfven hon sett konungen rida bort.

"Nå, lilla kräk", yttrade Sigbrit med sitt bästa smekord, "det är ju bra nu? Konungens vrede skall icke drabba oss mer än så", Sigbrit strök med högra handen mot den flata vänstra. "Är du icke nöjd nu, så säg?"

"Kungen var dock vred, då han gaf sig hän. Har du sagt honom hvem som varit här?"

"Alltsammans, barn. Hvad var det att hålla på?"

"Han kan dock vara förfärlig, då han blir vred. Jag vill icke höra det, mor — jag vill icke, att han bryter ut mot drottningen. Hon såg så förunderligt på mig — hon kan icke vara elak, och jag kan icke längre hata henne."

"Det är rätt", medgaf Sigbrit. "Icke är det den lilla Elisabets skuld, att hon blef Danmarks drottning."

"Nej — jag vet — det är det icke."

"Har hon kanske tagit konungens kärlek ifrån dig?"

Dyveke sänkte sitt hufvud, men svarade icke.

"Så kan jag nu säga dig, Dyveke, att hela härskapet i Bryssel, inberäknadt den unge konungen af Spanien, ville åter skilja dig från Kristiern och från hela Danmarks rike; men Kristiern är ju inte förgäfves själf konung i två riken, och han gör som han själf för bäst finner. Nog af, hela deputationen har fått resa sina färde med oförrättadt ärende."

"Drottningen", sade nu Dyveke och såg forskande på modern, "visste hon om saken? Var hon med därom?"

"Det tror jag inte. Hon får aldrig veta något och lär inte vilja det heller, säger man."

"Men om konungen nu blir vred på henne?"

"Var inte rädd, du. Jag vände hela saken mot den förnäma markattan, hofmästarinnan", svarade Sigbrit med det högröstade skratt, som aldrig undgick att skära i Dyvekes öron.

Denna såg åter på modern och sade långsamt: "Jag är trött vid all denna strid, ja, så trött, så trött!"

"Trött?" upprepade Sigbrit. "Du har ju åter segrat. I stället för att skicka bort dig ämnar kungen inreda åt dig ett hus i Köpenhamn, ett riktigt palats, som kan anstå dig, som dock är den fagraste kvinna i hela konungariket."

Dyveke svarade icke. Hon såg ännu en gång utåt vägen, hvarvid en suck smög sig öfver hennes läppar, och däreſter gick hon ut i blomstergården.

5

Dottningen var ensam i det innersta gemaket, där hon satt vid skrifbordet.

Hon höll en penna i handen, men lät denna hvila mot bordskifvan, medan hon såg ned i en liten bok af sammanhäftade pergamentsblad, där likväl ingen ny skrift var tecknad, som kunnat' förråda hvad hon tänkte på. Kanske voro tankarne, som hvirflade inom henne, för många, för att hon skulle förmått reda dem till ett klart uttalande, som skulle kunnat nedskrifvas.

Det ungdomliga ansiktet, som redan tycktes vant att för andras ögon icke förråda ens de finaste skiftningar i tankar och känslor, utvisade likväl nu i ensamheten en inre strid emellan smärta och stolthet. Det var det nyss timade mötet vid Hvidör, som så hade upprört henne.

Att konung Kristiern före sitt giftermål haft en mångårig ungdomskärlek, det hade man sagt henne redan i Bryssel, på samma gång som hennes fostermor, regentinnan Margareta, förklarat, att däri vore intet som kunde förnärma den blifvande gemålen, hvarför man ville glömma konungens ungdomsförvillelse med det förbehåll, att älskarinnan aflägsnades före drottningens ankomst.

Elisabet af Burgund, som vant sig att tänka med sin fasters tankar, trodde blindt på det löfte som gifvits. Att hon likväl just under intåget vid Dyvekes åsyn, kanske i följd af Kristierns förlägna uppsyn, trott sig se den omtalade rivalen, föreföll henne egentligen såsom en tanke, hvilken hon borde söka förjaga. Väl hade sedermera synen af den sköna flickan föresväfvat henne, men hon borde icke, ville icke kvarhålla den i sitt minne. När sedermera konungens aktningsfulla uppmärksamhet antog ett allt lifligare uttryck, förlitade hon sig fullt därpå och återgaf honom hela sitt unga hjärtas hängifvenhet.

Hofmästarinnan, den myndiga fru Anna Meinstrup, afhölls mindre af konungens förbud att nämna Dyvekes namn inför hans gemål, än däraf, att hon ansåg det vara under drottningens värdighet att åhöra dylika saker. Emellertid ansåg den gamla hofmästarinnan sin plikt fordra att en gång för konung Kristiern

framställa detta hans ovärdiga handlingssätt emot sin gemål, och denna tanke hade nu efter mötet i Hvidör mognat till beslut. Fåfängt hade hon redan förut vändt sig till änkedrottningen och bedt henne tala med konungen härom, men den förr kraftfulla Kristina af Sachsen, som utan fruktan fört befälet under belägringen af Stockholms slott, kände sig afväpnad inför sonen, den stränge Kristiern, oaktadt all den kärlek och vördnad, denne fortfarande visade sin moder.

Då nu emellertid drottningen hade återsett Dyveke, hade också minnet af henne återvaknat med hela sin styrka. Det var nu icke allenast en förnimmelse, utan en grym verklighet, ty Elisabet måste förstå, att detta var Kristierns ungdomskärlek, och att denna flicka ännu var här. Nu förstod hon hofdamernas synbara oro, då hon ville inträda i blomstergården.

Och själfva denna förtjusande varelse, hvarför skulle *hon* synts förödmjukad, tillintetgjord, om icke — — —

Dyveke var skönare — ack, långt skönare än den bild drottningen såg af sig själf i spegeln. Se där den smärta, som kom tårarne att skymma hennes ögon.

Att Dyveke icke allenast var kvar i Danmarks rike, utan bebodde just det lilla landslottet, vid hvars strand Kristierns vigda maka landstigit i sitt nya fädernesland, det var hvad som böjde Elisabets hufvud i kränkt stolthet.

Nu förstod hon, hvarför den betydelsefulla stenen syntes henne fördunklad. Var det icke en hänvisning på den pröfning, som väntade henne, och på samma gång en erinran om, huru Kristierns gemål borde med värdighet bära den?

Ännu hade, som sagdt, den unga drottningen ej funnit ord för att i sin dagbok nedskrifva de tankar, hvilka aldrig någon annan än hon själf borde få läsa, då hastiga steg hördes i det yttre rummet, där hofmästarinnan bevakade ingången, emedan det var tillsagdt, att ingen skulle få tillträde till det inre gemaket.

Drottning Elisabet spratt till, hon kände alltför väl igen stegen, ehuru hon aldrig förr hört dem så hårda. Men hon lät icke rubba sig, hon visste, att fru Anna ej skulle låta *någon* störa henne, emedan detta hennes enskilda rum var fridlyst till och med för konungen, det hade Kristiern lofvat henne.

Hon kunde dock icke undgå att höra den röst, som i vredes-

ord förebrådde hofmästarinnan att hafva svikit sin plikt, i det hon oaktadt konungens förbud att nämna Dyvekes namn nu själf fört drottningen till den fridlysta bostaden i Hvidör.

Fru Anna hördes svara, men hennes röst skälfde, och kanske var drottningen alltför upprörd att kunna fatta hennes ord.

Med ens tycktes konungens steg närma sig hennes dörr, och i samma ögonblick hördes fru Annas röst, nu åter mera lugn, förklara, att ingen, icke ens konungen, finge i denna stund tillträde till drottningens enskilda rum.

"Guds Droos!" ropade Kristiern, "Ni vågar neka konungen inträde i sitt slott!"

"Här är drottningens bostad", svarade fru Anna, "hofmästarinnan åligger att visa lika mycken hörsamhet mot drottningen som emot konungen."

I detsamma rycktes likväl dörren upp, men på tröskeln stannade kungen.

Drottningen hade rest sig, men äfven hon dröjde på sin plats. Aldrig hade heller kejsardotterns anletsdrag och hållning framträdt värdigare, än då hon nu allenast uttalade ordet: "Kristiern!"

Konungen, som kommit rustad till strid, kände sig afväpnad, ovilkorligt besinnande hvilkendera af dem båda, han eller hon egentligen var den förorättade.

Utan att yttra ett ord vände han sig om och gick tillbaka ut genom det yttre gemaket.

Dagen därefter reste konung Kristiern till mötet i Malmö. Han sände före afresan befallning till fru Anna Meinstrup att inom fyrtioåtta timmar lämna sin befattning såsom hofmästarinna hos drottning Elisabet.

Dyveke.

I.

›Hvad vil den Mand med Kæder på
Med gylne Kæder om sitt Bryst?
Hvorhen jeg gaaer, hans öjne gaae,
Men taler så hans Röst
En Magt som jeg må lyde.»
— — — — — — — — — — — —
›Ak hvem der havde en Hue
Med fjær och Brokade paa
Og hvem der var klædt som en Frue
Og skulde till Messe gaae!»

Dyvekes sange.

När sommaren var slut, lämnade Dyveke det lilla slottet Hvidör och flyttade med sin mor till Köpenhamn, där de togo in i den gård, som konungen för dem inköpt vid Amagertorg [1].

Dyveke var likgiltig för ändringen af bostad, då hon ej hade förmått genomdrifva sin önskan att återvända till Norge; men Sigbrit var högst belåten. Dels var det besvärligt för henne att så ofta som behöfdes färdas vägen till det en mil från Köpenhamn belägna Hvidör, och då kunde hon, bosatt i själfva staden, mera behärska förhållandena och lättare få kännedom, om, hvad där tilldrog sig. Just vid denna tid öfverlämnades allt flera vik-

[1] Denna gård, hvars förre ägare var Mogens Giö, låg i hörnet af Amagertorg och Helleggeiststræde. Fredrik I återgaf sedermera gården till Mogens Giö, och den gick i arf till hans berömda dotter Brigitta Giö, hvars man, Herlof Trolle, dog därstädes. Denna gård förväxlades länge med den s. k. Schoustrupske gården på Amagertorg, hvilken gick under namn af Dyvekes eller Sigbrits gård, tills upplysning gafs om misstaget genom Danske folkkalendern för år 1844. *Allens hist.*

tiga bestyr till hennes öfverinseende, däribland främst hela tullväsendet, då Öresundstullen nu förlades till Köpenhamn samt myntväsendet, i det efter hand rikets finanser underställdes hennes pröfning jämte kontrollen öfver rikets inkomster och utgifter, hvarom ännu bevarade räkenskaper och kvittenser bära vittnesbörd.

Det är nu tid att något närmare tala om denna märkvärdiga kvinna, känd såsom Kristiern den andres rådgifverska icke allenast i Nordens tre riken, utan ock i alla de länder, som med Danmark kommo i beröring. Det var ej särdeles mycket, man visste om hennes föregående lif. Det visste man dock, att hon var holländska, och att hon var änka, då hon nedsatte sig i Bergen.

Det berättades, än att Sigbrit härstammade från en adlig släkt, än att hon var af simplaste härkomst; det troligaste var dock, hvilket också sades, att hon tillhört en välmående borgarfamilj, men att olyckor och förlust af förmögenhet drifvit henne att lämna Holland och söka sin utkomst i främmande land. Att de förhållanden under hvilka hon uppväxt, icke varit ringa, kunde man sluta till däraf, att hon fått en god uppfostran, enär hon ägde icke allenast en ovanligt utvecklad kraft, klokhet och förstånd, utan äfven kunskaper i kemi, läkekonst [1] och andra grenar af naturvetenskapen, samt färdighet i främmande språk. Hon brefväxlade också med rikets högste ämbetsmän angående statens angelägenheter samt mottog sändebud från utländska furstar, som aldrig underläto att uppvakta henne och förära henne gåfvor.

Med all sin klokhet och alla sina ovanliga kunskaper hade Sigbrit likväl aldrig bortlagt det råa i sitt väsen; tvärtom ville hon helst härska genom skarpa, hänsynslösa ord. Hon var befallande och trotsig, fruktade ingen; med- och motgång förändrade henne föga och det sades, att själfve konung Kristiern, som annars ej fruktade någon, var rädd för Sigbrits hvassa tunga. Medan det råa i hennes väsen verkade frånstötande på honom, värderade han till fullo den manliga själ, som bodde i

[1] Hennes rykte för dessa kunskaper var så stort, att den berömde och naturkunnige Theofrastus Paracelsus besökte henne och fann hennes insikter så goda, att han kunde lära något af henne. *Allens hist.*

denna kvinna, och hennes klara förstånd och insikter i mångahanda saker. Särdeles hennes kännedom om främmande länders bättre inrättningar, som kunde införas i Danmark, och hvarom han hos sina andra rådgifvare förgäfves sökte upplysning, inverkade på honom och föranledde honom att ofta hänvända sig till hennes råd, innan han fattade sitt beslut.

Sigbrit skattade högt det borgerliga ståndet och ville genom utvidgadt handelsväsende bygga statens välfärd därpå, men hon hatade adel oeh prelater, hvilka syntes henne icke allenast förtrycka de lägre klasserna, utan ock genom det mäktiga riksrådet vilja bringa själfva konungen under sitt ok.

Detta var tankar, som öfverensstämde med Kristiern den andres, hvilkens sträfvan redan började gå utpå att frigöra de ofrälse ifrån adelns herradöme, emedan detta stånd länge hindrat dem från hvarje utväg att förvärfva ära och värdigheter. De nya förordningarna till reformer härflöto dock närmast från Sigbrit och hennes anhängare, hvilka likasom hon voro hårda och våldsamma, hvarför mången i sig själf god sträfvan från början vanhelgades genom våld och orätt.

Kristiern själf, viljekraftig och ofta hänsynslös, då icke hans bättre och mildare natur bröt igenom, kunde dock efter föreställningar och närmare upplysningar bringas till eftertanke, men Sigbrit gaf aldrig vika, hvarför hennes hot ingaf mera fruktan än själfve Kristierns vrede. Det var också hennes förnöjelse att i känslan af sin makt förödmjuka de högtstående, [1] hvilka i sin förbittring sökte hvarje medel att störta henne, medan folket, som kände sig tyngdt af hennes stränga kontroll vid beskattningen, diktade smädevisor om henne.

Sigbrit inrättade sig med tillbörlig stass i det egna huset i Köpenhamn, och det var från denna tid hon blef känd såsom konung Kristierns rådgifvarinna.

Redan länge hade visserligen riksrådet märkt, att konungen hade en hemlig rådgifvare, som ofta förändrade beslut, som han

---

[1]) Ännu efter århundraden visas Sigbrits gård där, som det sades, de förnäme herrarne fått stå utanför i regn och slask i väntan på företräde.

med dem fattat, och till sist upptäcktes rådgifvaren vara ingen annan än Sigbrit, som också framträdde med allt större myndighet särdeles efter sin bosättning i konungens närhet. Det skulle heller icke ett år gå om, förän hennes inflytande blef så stort, att för vinnande af sina angelägenheter en hvar måste vända sig till henne. [1]

Hvad Dyveke beträffar, syntes konungen med ens hafva ändrat mening för hennes uppträdande. Första året efter förmälningen hade hon med sin moder fört ett tillbakadraget lif på det ensliga landslottet. I Köpenhamn däremot blef Dyvekes bostad inrättad med all den prydlighet och stass, som den tiden tillkom en konungs älskarinna.

Det föreföll, som om konung Kristiern alltifrån den stund, hans drottning erfarit Dyvekes därvaro, icke mera gjorde någon hemlighet däraf, utan lät henne träda fram ur sitt dunkel, och att det endast varit af hänsyn för den unga drottningen, han ansett Dyveke böra vara aflägsnad.

Då själfva anförvanterna från Bryssel vidrört frågan om Dyveke, ansåg sig konungen icke vidare hindrad att öppet erkänna henne. Dessutom insåg han, att hon behöfde hans kungliga beskydd för att undgå smädelsen, och just då man som ifrigast bemödade sig att skilja Dyveke ifrån honom, blef hon honom alltmer dyrbar.

På Dyveke utöfvade ock småningom dessa förändrade yttre förhållanden sitt inflytande.

Hon har en präktig bostad, där väggarne äro behängda med väfda tapeter och stolarnes och bänkarnes dynor öfverdragna med gyllenduk. Hon bär dyrbara kläder, så att främmande folk på gatan kunde tro henne vara en adelsfru, om hon bara hade en fruhufva af brokad och med fjädrar på — ja, ack! om hon det hade, det vore hela hennes ärelystnad — men den hufvan fattas henne ännu. Till sällskap och uppvaktning har hon ett par tärnor och två svenner med fladdrande band omkring sina små toppformade hattar, nästan som drottningens svenner hade det, endast i andra färger. En af dessa svenner och en tärna

[1] Sigbrit blef konungens allt i allom, och både adel och rådsherrar sökte henne med hatten i hand.

skola alltid följa henne då hon går i krambodarne eller till mässa i Fru-kyrkan. Sigbrit ville så ha det, och konungen lämnade sitt medgifvande, då det tycktes roa Dyveke.

Dittills hade man om Dyvekes personlighet vetat föga mer, än att hon var ung, "smuk" och god; men nu började hon väcka uppseende dels för sin stass, dels för sin skönhet, som oaktadt hennes slöja likväl var synbar, och man fick tillfredsställa sin nyfikenhet. Hon hade förr ansetts ganska oförarglig, och man tyckte det tillbakadragna lifvet bäst anstår henne, särdeles som det försports, att hon mer än en gång förmått mildra konungens häftiga sinnelag och verkat godt för en och annan. Men efter hennes framträdande ur sitt dunkel började man ställa detta goda i samband med moderns tilltagande inflytande öfver konungen. För att gifva stöd åt sitt eget välde tycktes Sigbrit vilja visa, att Dyvekes ställning var försäkrad, när själfva de furstliga anförvanterna icke förmått konungen att förskjuta henne. Den annars så kloka kvinnan betänkte icke, att, när Dyveke sålunda uppmärksammades, hon också skulle blifva ett offer för moderns beräkningar.

Emellertid blef, oaktadt det tilltagande missnöjet, Sigbrits hus alltmera besökt. Det kunde ju vara på grund af viktiga angelägenheter, som många förnäme herrar kommo dit, men det kunde också enligt somligas förmenande vara för den vackra Dyvekes skull.

Det väckte ej heller en ringa anstöt, då flera af hofvets herrar, när de mötte Dyveke på gatan, hälsade henne med en höfviskhet, som hade hon varit en af landets fruar, och det var ej fritt, att många ville i själfva den tillbakadragenhet, hvarmed hon upptog deras artighet, se en list att snärja dem. Det flög nu ock på samma gång ut ett rykte, att den beräknande Sigbrit ville förskaffa sin dotter ett godt giftermål.

Dyveke själf visste föga om allt detta tal, hvaråt Sigbrit skrattade, när hennes kunskapare tillförde henne det.

Else var fortfarande Dyvekes älsklingstärna, men denna kallade henne icke mera Tove, ej heller fick hon numera sjunga visan om "Tove lill", ty själf synes Dyveke ej mera frukta att förlora sin höge herres kärlek. Konungen kommer ofta till henne, dels har han åtskilligt att tala med Sigbrit, dels skingras hans grubb-

lande tankar vid åsynen af Dyveke hvars ansikte ofta kan stråla som förr i hennes kära hemland.

Ingen mer än Else vet, att Dyveke likväl har stunder, då hela den nya omgifningen synes henne vara allenast en fåfänglig dröm, och då hennes allra käraste minnen från fordom aldrig mera tyckas kunna blifva verklighet, och då gråter hon.

Men dessa tårar får ingen mer än Else se, allraminst konungen, ty nu vet hon, att han icke tycker om dem, och hon är rädd att trötta honom. Icke heller får hennes mor se dem, hon som aldrig skulle kunna begripa, hvad Dyveke har att beklaga sig öfver. Det är, som sagdt, endast Else, hennes alltid lika trofasta Else, som får dela Dyvekes glädje och sorg.

Hvaruti består då egentligen Dyvekes sorg? hon, som åter ser sig älskad lika högt som under den lyckliga tiden i hennes minnesrika Oslo. Men i Oslo, det var annat det, där dansade hon på kunglig tilja, ty där var hon värdig få komma i hofvets sal; — där var ingen drottning, som hade högre rätt än hon.

Borde hon, skulle hon nu vika undan för denna drottning? Var icke rättigheten till Kristierns kärlek först hennes egen? Var det icke snarare drottningen, som hade trädt emellan henne och hennes älskade, honom, för hvilken hon offrat sin ära och sitt lif?

Om hon kunde hata Kristierns drottning, vore det en tröst, men hon kunde det icke, ty drottningen såg på henne så förunderligt. Det var intet hat i denna blick, utan snarare smärta, kanske ett slags fråga, huru Dyveke kunde taga hennes lycka.

Ja, Dyveke hade ju beröfvat henne hennes gemåls kärlek, det kunde ej förnekas, och drottningen var dock nu Kristierns vigda maka. Så var det kanske därför hon måste —?

Månne hon måste det? —

Men ett sådant offer skulle kosta tårar, många tårar, intill dess hjärtat skulle brista.

Måhända oroades också Dyvekes sinne af en förnimmelse, hon visste ej rätt af hvad, men det var, som om ett hemlighetsfullt öde väntade henne, ett hotande moln, som allt tyngre och mörkare drog sig samman öfver hennes hufvud.

Mellan de dystra stunderna var dock Dyveke glad och kunde

fröjda sig åt sina vackra kläder, sina pärlor och smycken, som själfva Sigbrit ansåg värdiga en prinsessa.

2.

Else hade själf icke mera någon beröring med den förnäma världen, alltsedan hennes syskonbarn Margreta, fru Anna Meinstrups tärna, med sin höga fru lämnat landet. Men hennes kamrat, Cidse, kände dess mera af hvad som hände och skedde, fastän ingen visste hvar hon inhemtade allt, och Else var just rädd för henne. Gärna hörde hon på Cidses prat och såg alltför väl hur hon förstod att därmed ställa sig in hos jungfru Dyveke. — Else var icke afundsjuk därpå, men kände en hemlig fruktan, hvarför visste hon icke.

Det var för öfrigt Sigbrit själf, som tillsatt den tärnan hos sin dotter, emedan Cidse var både kvick och klok, passande att muntra upp Dyveke, som fann hennes historier lustiga.

Sigbrit själf hör gärna på, emedan Cidse har reda på en hel hop, som händer och sker i flera fina adelshus äfvensom i några borgarhus, ja till och med i S:t Annæ hospital, där hon får bikta sig för systrarnas prior, den fromme fader Bengt, till hvilken hon står i någon släktskap, hvarför han visar henne en särskild omvårdnad och äfven utom bikten talar vänligt vid henne. Med ett ord, Cidse får veta litet här och där.

Else tycker, att detta visserligen icke kan vara något illa, men hon fruktar, att främmande å sin sida spana ut, hur allt går till hos Sigbrit och Dyveke, och så väckes Elses förvåning af att Cidse ofta har pengar. Hon visade en gång Else dem och sade att det var "drickspengar", men hon sade icke för *hvad*, och det var det Else icke kunde begripa.

Else frågade slutligen, hvarmed Cidse kunde förtjäna så mycket mynt, men då bara skrattade hon och sade, — att om Else vore klok, kunde hon göra sammaledes.

Skulle nu Else tala om detta för Sigbrit eller Dyveke? Men det kunde se ut, som om hon ville skvallra på sin kamrat.

Föröfrigt skulle åtminstone Sigbrit ej tycka om, att man anmärkte något på Cidse, med hvilken hon själf var så förtrolig.

Else hörde en gång händelsevis, hur Cidse berättade för "moder Sigbrit", såsom hon kallades, att härskapet i Bryssel, som en förnäm herre sagt, blifvit mycket förtörnadt vid det holländska sändebudets återkomst från Danmark, och att man beslutit på ett eller annat sätt skaffa Dyveke bort, och att den meningen delades hemma af såväl prelaten som riksrådet och många, många flere.

"Hm! låt dem försöka det än en gång", mumlade Sigbrit, "man får väl se, hvad de förmå."

Ifrån den stunden trodde Else att något rent förskräckligt väntade Dyveke, och ifrigare än någonsin ville hon försöka att vaka öfver henne.

Af Cidse fick Dyveke veta, att drottningen ännu vistades på Nyköpings slott, dit hon rest straxt efter besöket på Hvidör, samt att äfven konungen rest dit, som man trodde i afsikt att förmå henne återkomma till Köpenhamn, men att han själf återkommit ensam. Därvid andades Dyveke friare. Drottningen hade i Nyköping ännu mycket att ordna med ett hospital, som hon där inrättat för sjuka, och det sades, hon sedan ämnade ordna ett dylikt i Köpenhamn för sårade krigare.

"Skall det bli krig?" utropade Dyveke förskräckt. "Det har icke kungen talat om."

"Kära jungfru", förklarade Cidse, "öfverallt talas ju om rustningarna till ett krig med Sverige. Fråga någon af de höge herrarne, som komma hit allt emellanåt. De kunna gifva bästa besked."

"Åh", svarade Dyveke med en lätt färgskiftning, "desse herrar komma egentligen för att tala med mor."

"Men så möten I ju dem ute ibland, fråga dem då?"

"Jag tycker inte om, när de förnäme herrarne följa mig på gatan. Folk pratar ju om det, har du själf berättat mig, Cidse, och jag vill icke uppehålla dem med några frågor."

"Pyh! I går ju aldrig ensam ut, jungfru. Hvem kan då anmärka något? Jag vet nog, att de fina herrarne önska intet högre än få tala vid eder, som är så pen och söt."

"Tyst, barn", afbröt Dyveke, ehuru hon ej kunde undgå att

småskratta. "Man kan aldrig vara säker på hvad herrarne mena."

Nästa dag fick emellertid Cidse följa Dyveke på hennes promenad, hvilket annars egentligen tillhörde Else, och hon fick äfven försöka sin smak att utvälja en passande dräkt.

Else kunde ej annat än medgifva, att jungfrun knappast förr burit något, som passat henne bättre än den blekgula damastklädningen med sina silkesbräm och den likaledes silkesbrämade lilla hatten med sitt pärlsmycke, hvilken nu mindre än vanligt dolde hennes fagra gula hår.

"Ack", utbrast Cidse i full beundran, "det fattas nu bara ett par kostbara fjädrar i den hatten och man skulle tro eder vara en fru!"

Dyveke rodnade och vände sig bort med en suck, men yttrade ingenting.

Och så gingo de, denna dag åtföljda af bägge svennerna, så att Cidse tyckte det såg riktigt "stassigt" ut.

De hade ej gått många steg, förrän redan vid "Höiebro" ett par herrar syntes komma från slottsporten. Ehuru Dyveke ej tycktes se ditåt, märkte hon likväl, fastän hon egentligen icke kände dem, att bägge voro ståtliga och med ädla manér buro sina axelkappor, den ena af svart, den andra af röd sammet.

Cidses kvicka ögon sågo dock först att de styrde sina steg åt samma håll som Dyveke, och hon skyndade att gifva henne en vink därom, hvarför denna kände sig mera besvärad än vanligt och till sin harm ej kunde behärska sin rodnad vid besvarandet af deras hälsning.

Till sin än större förtret tappade Dyveke sin lilla pärlsydda handväska, hvilken den ena af herrarne skyndade att taga upp, förekommande hennes egna svenner, hvarför hon måste stanna för att taga emot den.

Den stolte herrn smålog, men hela hans sätt var aktningsfullt, och hans blick uttryckte allenast en vacker hyllning, då han frågade:

"Får jag bära den lilla väskan? Den är alltför tung för så spensliga händer som edra, jungfru Dyveke."

"Åh", svarade hon, "väskan innehåller bara min mässbok, och det är ej långt till Frue-kirke."

"Såå — I ämnar eder till kyrkan, skön jungfru? Låt mig då följa eder dit."

Dyveke kunde ej neka, då hon i hast ej fann något förebärande att undgå dessa herrars sällskap; men i detsamma genomflög henne tanken, att om de mötte någon, som kunde berätta saken för konungen, han ej skulle tycka om det. Hon räckte därför ut handen och sade småleende: "Jag tackar eder, men en slik liten väska är för obetydlig för en riddare som I."

"Tro' icke det, lilla jungfru", svarade hau, "jag skulle gärna bära den hela lifvet igenom."

Dyveke nästan förskräcktes, men ändå kunde hon ej finna att hans ord inneburo något obehörigt gyckel, som hon annars visste de unge herrarne bruka, men denne såg riktigt allvarsam ut. "Ack", tänkte hon, "om jag bara visste, hvem det vore, men så förnäme herrar taga väl för gifvet, att alla veta deras namn". Föröfrigt kände hon väl igen båda som varande bland dem hon flera gånger mött ute, och hon förvånades, att hela hennes tafatthet försvann under samtalet, som rörde sig lätt och ledigt, utan vidare betydenhet, till dess de uppnått kyrkan. Där stannade de, och den artige riddaren återlämnade nu väskan. Dyveke tyckte han yttrade något om återseende, men den andre sade visst icke något dylikt, och innan hon rätt visste därom, hade bägge med en artig afskedsbugning aflägsnat sig.

Det var ej fritt, att hon icke kände en viss saknad. Det hjälpte icke, att hon i kyrkan tog sitt radband och knäföll i bönstolen, den främmandes bild stod alltför lifligt för henne, så att hela hennes inbillning upptogs däraf. Dyveke var vidskeplig, och det föreföll henne, som skulle hans öde på ett förunderligt sätt komma att sammanlänkas med hennes eget, nästan som trädde han emellan henne och konungen.

Först sedan hon kommit hem, frågade hon Cidse, om denna kände någondera af herrarne.

"Åh, kors", utropade flickan, "kände I dem icke? Den med svarta kappan var ju herr Knut Gyllenstjerne, syskonbarn med herr Torben Oxe."

"Och den med *röda* kappan?"

"Visste I icke heller det, jungfru! Den ridderlige herrn, som tog upp er mässbok, var ju herr Torben själf — slottsherrn."

Dyveke svarade intet, men då hon aftog sin hatt och lämnade den till Cidse, småskrattade denna och sade: "Hade jag icke rätt, då jag sade, att det fattas bara en frus kostbara fjädrar i eder hatt? Såg jag rätt, så nog tänkte slottsherrn detsamma."

Dyveke ville tillrättavisa den dristiga flickan, men gjorde det icke, utan gick tyst in i sin inre lilla kammare.

Cidse skyndade med sin nyhet till Sigbrit, men som hon i förbiväg träffade Else, kunde hon ej låta bli att tillhviska henne: "Tänk om jungfru Dyveke skulle bli slottsherrns fru!"

"Slottsherrns fru?" upprepade Else häpen.

"Ja, kära du, underligare har man sett förr. Jag har ju berättat dig att man talar vid hofvet om, hur slottsherrn med stor beundran yttrade sig om den fagra Dyveke, som han ofta sett på gatan. Nu mötte vi honom ute i dag."

"Nå", inföll Else orolig, "talade jungfru Dyveke med honom."

"Ja då! Jag har ju talat om honom många gånger, och nu såg hon nog själf, hur förälskad han var i henne."

"Men kungen", utropade Elsa, "hvad skall han säga om detta?"

"Ah, kungen är i Nyköping."

"Men då han kommer hem?"

"Så går han ut i krig och mycket kan hända innan dess."

"Hända, hvad då?"

"Begriper du inte, att Sigbrit aldrig skulle gilla slottsherrns kärlek, utan att han bjöde hennes dotter sin hand och sin adliga krona."

"Men kungen", upprepade ännu en gång Else.

"Håhå, han fick väl finna sig, om han också blefve aldrig så galen, moder Sigbrit vet, hvad hon vill, och det vore väl det bästa, om Dyveke blefve gift, så kunde alla här och i Bryssel bli nöjda. För öfrigt får väl drottningen trösta honom."

Else bara skakade på hufvudet. "Ack", suckade hon, "ingen känner bättre än jag hans stora kärlek. Stackars Dyveke, stackars drottningen!"

Cidse flög till Sigbrit och blef genast insläppt i hennes lönkammare. Huru Sigbrit upptog meddelandet, fick ingen veta, men då Cidse återkom från samtalet, var hon glad som en spelande lärka.

3.

Följande dag kom där en korg med sköna blommor, som en slottstjänare lämnade till en af svennerna, och Cidse åtog sig att frambära den till jungfru Dyveke.

I förbiväg svängde Cidse in till Sigbrit, som mönstrade blommorna och ett ögonblick syntes fundersam. "Har konungen hörts af ännu?" frågade hon, och på Cidses svar, att det enligt hvad slottstjänaren förmält, torde dröja med hans Nådes återkomst, nickade Sigbrit och sade: "Bär in blommorna till din matmoder!"

Dyveke kunde knappast behärska sin glädje vid åsynen af blomsterkorgen. Blommor voro hennes bästa vänner, och det var icke så godt om dem här som i blomstergården på Hvidör.

"Från hvem?" frågade hon hastigt. "Har kungen låtit sända dem, fastän han själf är borta?"

"Nog komma de från slottet, men icke från kungen."

"Från slottet?" frågade Dyveke. "Hvem skulle därifrån skicka blommor till mig? Kungen har förbjudit det en gång."

"Ja, en gång men det var längesedan."

Dyveke sköt blomsterkorgen från sig. "Det är icke rätt", sade hon beslutsamt. "Skicka blommorna tillbaka, Cidse, eller gå med dem hvart du vill."

"Jag har redan visat dem för moder Sigbrit, och hon fann intet opassande, då de voro från — slottsherrn."

"Slottsherrn", upprepade omedvetet Dyveke. "Men tag bort dem, Cidse, jag vill icke ha dem."

Cidse var dock ej den som lätt afvisades. Hon tog korgen för att gå, men yttrade liksom för sig själf: "Ack, så'n skada! Sådana sällsynta blommor skickar inte en riddersman utan för att visa sin högsta aktning. För öfrigt ligger här ett skrifvet blad."

"Ett skrifvet blad?" frågade ovilkorligt Dyveke och såg sig om. "Gif hit det då, det kan jag ju läsa."

Då tog Cidse försiktigt pergamentsbladet, hvilket var viradt omkring stjälken af en stor röd törnros, och lämnade det till Dyveke, som tyst för sig själf läste den lilla skriften.

Cidse, som var lika nyfiken som kvicktänkt, hade likaledes begagnat sig af sin kunskap att läsa skrifvet och från sidan lika fort som Dyveke inhämtat, hvad där stod pränta dt, då hon icke heller kunde afhålla sig att högt utropa: "Till den skönaste bland de sköna!"

Då orden sålunda högt upprepades, rodnade Dyveke, men ref hastigt sönder bladet och vände sig bort.

Den listiga tärnan gick då ut med blomsterkorgen, men lät liksom händelsvis den stora törnrosen ligga kvar på bordet.

I yttre rummet satt Else med sitt arbete, och Cidse sade i förbivägen till henne: "Jungfrun behöll bara en af rosorna, och jag glömde sätta den i hennes lilla blomsterkruka på spegelbordet. Gör det, så är du snäll." Och därmed gick hon.

"Hur kunde hon behålla några af slottsherrns rosor?" sade Elsa bekymrad. "Men hon skulle nog ej tycka om, att jag sade något."

När Cidse på kvällen kom att ordna Dyvekes sofgemak och såg blomman i all sin prakt på spegelbordet, småskrattade hon och sade för sig själf: "Jag visste väl, att hon ville behålla den."

Följande dag kom en ny blomsterkorg jämte en höfvisk hälsning från slottsherrn. Cidse bad nu Else bära in korgen och sade: "Nu är det din tur. Se där en hel mark i silfver, som slottsherrn medskickat till den, som ville frambära blommorna till den sköna jungfrun."

"Behåll alltsammans för dig", svarade Else, "jag vill ej vara med om att fresta med slikt."

"Du är bara dum. När slottsherrn får henne till fru, skulle du nog få mycket mera."

"Ja, *när!*" upprepade Else. "Men innan dess kan mycket ledsamt komma att ske."

"Så lef då i dina dumma spådomar, när du icke förstår, hvad som kan lända till jungfruns lycka."

Därmed gick Cidse själf in till Dyveke, och till Elses stora förvåning, såg hon sedermera Dyveke sitta med sin lilla visbok bredvid spegelbordet, där blommorna stodo.

Nya dagar kommo och därmed nya blommor, och så till sist kom slottsherrn själf, men till Sigbrit. Dyveke var just den aftonen inne hos sin mor jämte några andra gäster. Cidse hade

uppsnappat och visste att berätta för Else, hur slottsherrn varit mycket artig mot jungfrun. Där hade också talats om, att det nog ännu skulle dröja, innan drottningen återkomme till Köpenhamn, och därjämte troddes, att konungen själf ännu länge skulle dröja i Nyköping.

Emellertid kom slottsherrn åter till Sigbrits hus. Else lade märke till, att första gången Dyveke där mött honom, hade hon återkommit helt glad, men andra gången gråtit däreſter hela natten, och det oaktadt Cidse sagt, att han varit ännu artigare än förra gången. "Åh", tänkte Else, "hon är rädd för hans frieri, ty hur skulle det då gå stackars Dyveke?"

Cidse å sin sida fäste sig vid, att det icke alltid var samma slottstjänare, som kom med blommorna. Skulle det väl vara för någon annan? Men hon sade eller frågade intet därom, bara ställde in dem på Dyvekes bord.

Nu började Dyvekes lynne blifva ombytligt, ibland kunde hon skratta som ett ystert barn, ibland sitta tyst och grubblande i flera timmar. Hon gick icke mera ut på gatan, icke ens i mässan, som hon brukat, icke heller in till moder Sigbrit. Då blef Else orolig och började tro, att alltsammans kom från blommorna. Hon ville taga bort dem, men Dyveke sade, att de kunde stå kvar.

"Cidse", sade hon i sin oro, "jag tror, att blommorna rent af förhäxat henne!"

"Ack, det är nog det, som är värre, mycket värre!" utbrast Cidse, och nu såg Else, att icke heller den eljes sorglösa tärnan var sig lik. "Med slottsherrns blommor hade det nog gått bra, att han friar är ju klart som dagen, och om Sigbrit, den gamla häxan, har satt sig något i sinnet, drifver hon det nog igenom med kungen. Men nu, kära du, är det härskapet i Bryssel och alla de andra med, som icke bli belåtna om Dyveke blir gift här i landet. Bort skall hon, långt bort."

"Får hon då kanske komma till Norge, som hon gärna velat?"

"I Norge vore ju detsamma som här. Nej, hon skall i kloster."

"Det tror jag aldrig hon vill, kära Cidse."

"Hvem frågar efter, hvad hon vill, stackars vår lilla Dyveke!

Men hvad tror du väl de vinna därmed? Naturligtvis tro de sig på samma gång bli kvitt Sigbrit, men *hon* släpper aldrig kungen ur sina klor, det har jag sagt dem."

"Har du sagt dem?" upprepade Else i högsta grad förvånad. "Till hvilka har du sagt det?"

"Det gör detsamma", snäste Cidse till, "jag hade för öfrigt lust att kasta alla deras pengar i ansiktet på dem, och jag bryr mig om ingenting."

"Ja, gör det käraste Cidse! Så snällt du sade mig allt detta! Nu skola vi rädda henne. Du, som är så klok och vet så mycket, du skall råda, och jag vill göra allt. Om det än gällde att gå genom elden, gjorde jag det för att rädda henne."

Nu kunde Cidse ej låta bli att skratta. "Nå, det var då också en väg att rädda henne! Du är bra enfaldig, Else."

"Jag är verkligen hellre enfaldig", svarade hon, "än klok som du, om jag med all den klokskapen skulle medverka till Dyvekes olycka."

Det glimmade till i Cidses ögon, och hon nästan häpnade.

"Det kan nog vara sant", mumlade hon, "men nu är det för sent. Jag vet alltför mycket, för att de skulle släppa mig ur sitt våld. Du är lycklig du, Else."

"Hvad vilja de då göra? Dyveke är ju i sitt hem, hos sin mor. Inte kan här något ondt tillfogas henne, icke kan man med våld bortföra henne?"

"Genom en sömndryck, förstås", utbrast Cidse, men häpnande för sina egna ord, tillade hon hastigt: "Det där var ju bara en förmodan af mig, kära Else. Var nu inte rädd, du. Det blir visst ingenting farligt af."

"Ack, om kungen snart komme hem", suckade Else. "Han skulle nog skydda sin lilla dufva, som han kallar henne."

"Ja visst", medgaf Cidse, "det vore bäst för litet hvar. Man rustar ju också, allt hvad man hinner på slottet nu, ty det sägs, att kungen och drottningen väntas hvar dag."

"Kungen och drottningen väntas hvar dag."

Dessa ord hafva äfven framburits till Dyveke, och de hafva väckt henne ur hennes dvala, d. v. s. den bedöfvande, under-

fulla känsla, som de sista dagarne bemäktigat sig henne. Det var som hade blommornas förföriska doft frammanat hägringen af en ny framtid.

Ännu älskade hon kungen, och ännu älskade kungen henne, det visste hon, men ändå! Det var ju icke som förr, då denna kärlek var hennes ära, hennes lifs hela fröjd, då hon gick lugn och lycklig i detta medvetande, då ingen stod henne i vägen, och hon icke förnärmade någon. Det hade visserligen nu varit en tid, då hon också kunnat fröjda sig åt prakten omkring henne, de dyrbara kläder och smycken, som tillfredsställt hennes fåfänga, då hon sett allt detta förhöja hennes egen fägring.

Men nu hade hon börjat inse, att där var föga heder med all denna prakt, hon hade börjat förstå, hur hvar och en ansåg sig ha rättighet att åtminstone förbise, om icke rent af håna henne, som förde stass som en fru, men icke var någon fru, emedan hon icke var någon mans vigda maka. Visserligen hälsade man henne på gatan, men det var ju herrar; ingen af fruarna hade en blick för henne. Icke ens en borgares hustru eller en menig mans kvinna brydde sig numera om att hälsa på henne. Alla kunde nog se på henne, visst icke med hat eller ovilja, men med nyfikenhet, eller så som man ser på en vacker sak, som fägnar ögat, men som saknar allt värde. Hon började blifva trött vid allt detta.

Då kom med ens denne ridderlige herre i hennes väg, han, som så artigt bar hennes mässbok, och som förklarade, att han ville bära den hela lifvet igenom. Hvad menade han därmed? Hvarför såg han på henne, liksom ville han insvepa henne i en trollkrets? Och så kommo blommorna med sin hägring, hvarvid hon såg sig själf "klædt som en frue till Messe gaae".

Men nu kom budskapet, att man på slottet väntade kungen med sin drottning.

Förtrollningen var bruten, hon insåg, att Kristiern aldrig skulle tillåta henne förenas med en annan man, som skulle göra henne till "fru". Hon var och skulle förblifva stackars Dyveke!

Blommorna skickades ut, hon behöll ingen enda af dem i sitt rum.

Dagen efter kommo icke heller nya blommor, men så kom en slottstjänare med körsbär, naturligtvis från slottsherrn, ehuru

Cidse tyckte det icke vara den rätte svennen. Men sak samma, då slottsherrn hälsat, att de voro de första för året och således mycket rara.

Cidse ville, att Else skulle gå in med korgen. "Kanske kan du bättre än jag förmå henne taga emot den", sade hon. "De friska bären skulle vara henne hälsosamma, hon behöfver dem väl."

Nå, det tyckte Else också, att de sköna körsbären kunde friska upp henne. Men det var så underligt, att då Else tog korgen, darrade hennes hand, så att hon skulle ha släppt den, om ej Cidse passat på. "Hvad är åt dig, Else?"

Det visste Else icke, men hon kunde omöjligt förmå sig att taga korgen, hur lockande den än såg ut. Om där var en underlig glimt i Cidses ögon, eller hon kände ett slags förnimmelse, att hon ej borde göra det, nog af hon tog den icke.

"Nå", sade Cidse beslutsamt, "som du är en sådan stackare, gör jag det själf. Få se hur jag lyckas." Och så gick hon. Men i dörren till Dyvekes gemak stannade hon eftersinnande.

"Det är ju intet farligt", mumlade hon för sig, "alls intet farligt, det försäkrade man så visst."

Else hörde visserligen icke hennes ord, men betogs af oro, och äfven hon gick in för att öfvertyga sig om, huru fåfäng hennes ängslan varit.

Dyveke satt vid sitt älsklingsfönster, där hon innanför en gardin kunde se ut på gatan, utan att någon där utifrån såg henne, och det rörliga lifvet var ibland hennes förströelse.

Huru nu Cidse brukat sina ord, eller om frukten lockat henne, Dyveke skrattade, som hon ej gjort det på länge, och höll en hel sammanhängande klase i sin hand. "O, så vackra och så friska körsbär!" utropade hon. "Det var ju något riktigt rart."

Utan att rätt veta hvarför, ville Else skrika till, men bemannade sig och sade helt sakta: "Käraste, det är ännu för tidigt på året, att körsbär kunna vara mogna. Tänk, om de ej vore hälsosamma för er, som visst icke är riktigt kry."

"Lugna dig, lilla Else", svarade Dyveke och log sitt förtjusande löje, "dessa äro de första på året, men riktigt söta redan."

Else visste ej, hvad hon skulle göra, ehuru hon kände på

sig, att hon borde varna Dyveke, som tog det ena körsbäret efter det andra och satte dem innanför tänderna, likasom då hon var barn, och sög dem i sig.

För Elses ögon föreföll det, som om Dyvekes läppar färgades af blod, och likaledes de små hvita tänderna. Men så galet! Det var ju bara den röda körsbärssaften, som lyste så grant, och Dyveke skrattade åt hennes skrämsel.

"Tag själf och smaka, lilla Else, och du med, Cidse, det hinner så godt till." Lekfullt narrade hon Cidse, som stod närmast, att öppna munnen, plockade körsbären från stjälkarne och förmådde henne taga emot dem, och Cidse, nästan i förvirring, sväljde det ena efter det andra.

"Ser du, Cidses läppar bli också röda af blod", sade Dyveke och räckte Else en hel klase.

Men just då hon lämnade den, hördes ett lätt anskri från Dyveke, som förde handen till hjärtat.

"O, jag tror det brinner inom mig", sade hon hastigt. "Gif hit mera bär för att släcka min törst!"

Cidse återkom nu till full besinning, ryckte körsbären ifrån Dyveke och kastade dem i korgen. "Tag hit vatten, Else", ropade hon, "eller kanske snarare mjölk — det släcker bättre törsten. Skynda dig efter mjölken!"

Cidse blef ensam med Dyveke, och lika blek som hon, snarare bar än ledde hon henne till en karmstol samt skyndade att med sitt handkläde torka körsbärssaften af hennes läppar och händer. "Heliga Maria", suckade hon, "kan det verkligen vara något farligt? Man försäkrade ju mig, att det var bara ett sömnpulver för att kunna föra bort henne, innan kungen kommer."

Nu kom Else med mjölken, och ehuru Dyveke tycktes afsvimmad, förde Cidse mjölken till hennes läppar och förmådde henne att dricka.

Dyveke slog upp ögonen och sade sig vara bättre, fast det susade i hufvudet. "Hvad jag kan vara barnslig", sade hon, "elden har minskat, och jag blir nog snart bra igen. Mjölken var god."

"Får jag hämta mor Sigbrit?" frågade Else och försvann i detsamma, innan Cidse hann att hindra henne. "Mor Sigbrit blir bara orolig", yttrade Cidse ängsligt, och Dyveke bad henne skynda

till hennes mor och säga, att det onda var öfver, — hon vore bara litet varm.

Men Sigbrit kom i detsamma inrusande, såg strax, att Dyveke hade feber, och skickade genast Else efter den läkekunnige mäster Hans.

"Säg, att han genast kommer hit och tar med sig smärtstillande medel", befallde hon, tog därefter Dyveke i sina armar och bar henne till det inre rummet, där hon lade henne ned på sängen. Först därefter spände hon sina frågande ögon i Cidse för att få veta, hvad som händt.

Helt darrande stod Cidse och såg med oro, huru Dyveke åter slutit sina ögon. Där var likväl föga mer att förklara, än att jungfrun möjligen ätit för mycket af frukten — körsbärskorgen var ju tom — och Cidse visste knappast, om hon själf ätit eller kastat bort resten af bären, så förskräckt var hon.

Dyveke låg emellertid stilla, nästan liflös på sin bädd, och Sigbrit böjde sig öfver henne så ömt, som kunde äfven i denna hårda kvinnas hjärta finnas en kärlekens känsla, och hennes röst förmådde slutligen Dyvekes ögon att se upp. Hon lefde således, det låg kärlek också i denna blick, så mycken kärlek, att den lockade en tår i Sigbrits öga — kanske den första tår, som Dyveke kostat henne.

4.

Från ön Falster styrde en med Dannebrogs stora flagga beprydd båt direkte mot Köpenhamn.

På däcket stod konung Kristiern med sin gemål, men det medföljande hofvet hade dragit sig åt sidan till bänkarne invid relingen, där de förbleſvo stående, så länge konungaparet icke satt sig ned.

Det syntes, att kungen ej ville blifva störd under samtalet med drottningen, men huru allvarligt detta än kunde vara, då det rörde sig om ett förestående krig med Sverige, hade Kristiern knappast någonsin synts mera glad och segersäll, än där han nu

stod med Elisabets hand sluten om sin arm. Man undrade likväl, om det stolta draget härledde sig af tanken på kriget eller rätt och slätt däraf, att han återvunnit sin gemål, som han likt en segrare återförde till sin hufvudstad.

Hvar och en visste, att drottning Elisabet trifdes väl på Nyköpings slott, där redan första tiden efter hennes förmälning danahofvet allt emellan varit samladt, och kanske var det till minne däraf, hon nu där låtit ordna ett hospital för välgörande ändamål. Man hade väl också förstått, att den verksamma drottningen, som själf deltog i dess bestyrelse, behöfde tid därtill. Men ett år var dock en lång tid, och i hemlighet talade man om, att hennes vistelse i Nyköping möjligen stode i förbindelse med Dyvekes inflyttning till Köpenhamn. Det var därföre med en allmän glädje, man mottagit underrättelsen om hennes återkomst. Drottningen hade saknats i Köpenhamn äfven af dem, som allenast sågo henne i hennes karm med de hvita hästarne göra sin köretur genom staden, hvarvid promenaden ibland, då vädret var vackert, sträcktes utom vallarne, som under fredstid sågo vänliga ut.

För att visa sin glädje hade man nu byggt en stor äreport och klädt sig i högtidsdräkt för att mottaga henne, och redan ifrån redden syntes den flaggprydda stranden hälsa henne välkommen.

"Min drottning har redan vunnit det danska folkets kärlek", yttrade kungen leende, och hon svarade: "Om så är, har jag min gemål att tacka därför. Elisabet af Burgund vore intet för Danmarks folk, om hon icke vore Kristierns drottning."

"Och den barske Kristiern", tillade han, "skulle väl aldrig blifva älskad af sitt folk, om det ej vore för hans milda drottnings skull."

Under dessa sirliga talesätt, som tycktes afsluta samtalet mellan de höga makarne, röjde sig en verklig känsla.

Kristiern var tillfredställd att få återse det tillitsfulla uttrycket i Elisabets ögon, och hon å sin sida var nöjd, sedan hon fått upplysning om, att kriget med Sverige icke vore främst för vinnings skull, utan att Kristiern genom detsamma ville få klarhet i sitt förhållande till de stridige svenske herrarne, såsom enda sättet att återbringa fred i det stora nordiska riket.

Detta hade konungen försäkrat henne vara krigets ändamål. Hon trodde därpå och hade slutligen bifallit hans önskan att enligt gammal sed under hans frånvaro deltaga i rikets styrelse.

Den sjuttonåriga drottningen kände visserligen sina krafter svaga och sin saknad af erfarenhet stor, då hon nu skulle träda fram såsom rikets regentinna, men konungen ville, som sagdt, hafva det så, och det var ej fritt, att icke hennes hjärta klappade högt vid tanken på hans förtroende till henne. Ehuru Kristiern själf hade större medkänsla för folket och de lägre klasserna i allmänhet, kände han sig smickrad att äga en gemål af så hög börd, med så framstående furstars blod i sina ådror.

"Vi få se", tillade han skämtande, "i hvad mån vår myndiga regentinna i Nederländerna låtit sin klokhet gå i arf till sin brorsdotter."

Såsom ett gynnsamt svar på hans ord hördes i detsamma jubelropen från stranden, då kungsbåten ankrade för att landsätta konungaparet med sitt hof.

Denna gång syntes icke drottningens karm, utan en snöhvit gångare med guldbroderad sadel och pärlsmyckadt betsel stod bredvid konungens välkända skimmel, och det tycktes folket, som vore konungen och hans gemål mer än förut förenade till ett, då de långsamt tågade genom folkvimlet, besvarande dess välkomsthälsningar, hvilka följde dem ända till slottsporten.

Det föreföll Elisabet nästan, som hölle hon på nytt sitt inträde i sin hufvudstad, i sitt hem. Första gången, då hon för två år sedan trädde inom den danska konungaborgen, äfven då hälsad af ett jublande folk, var hon likväl en främling; nu kände hon, att här var hennes hem.

Kristiern, som särdeles mot sina närmaste kunde visa mildhet och ömhet, såg med förnöjelse, huru Elisabet med en för hennes ålder naturlig glädje återsåg de prydliga slottsgemaken, som voro ordnade för henne, och där nu konungen lämnade henne för att själf begifva sig till rådssalen, där riksrådet väntade honom.

Drottningen afskedade sin omgifning, hon ville vara ensam, och det roade hénne att gå omkring, att återse alla dessa praktfulla småsaker, en del minnen, medförda från hennes barndomshem, gåfvor från anförvanter och vänner, en del Danmarks egna alster, alltsammans hennes eget och allt erinrande om den första

tiden af ogrumlad lycka, en lycka, som hon så hastigt trott vara förlorad, men som nu ånyo hägrade för henne.

Elisabet af Burgund hade nämligen under det till det yttre stilla lifvet på slottet i Nyköping utvecklats till sitt inre. Hon hade lidit och pröfvat sig själf och de förhållanden, som omgåfvo henne, och hon hade lärt sig bättre förstå dem. Hon borde med öppna ögon möta det som var och det som komma skulle med alla dess skiftningar af med- och motgång, glädje och sorg. Hennes bäste ledare hade varit biktfadern, den mångerfarne och ädle Johan Mausueri. Nu visste hon, hvad det gällde: att hafva stora fordringar på sig själf, men små på andra, att hoppas det bästa, men taga verkligheten sådan den var, att med undergifvenhet, klokhet, kraft och mod gå fram på den bana, där hon fått det ansvarsfulla värfvet att vara en konungs maka, särdeles Kristiern den andres. Den hjärtesorg, som gripit henne så djupt efter åsynen af den förunderliga varelse, som stod emellan henne och hennes make, trodde hon sig hafva öfvervunnit, då hon icke ville döma Dyveke. Hon insåg, att denna varit för svag att kunna för plikten offra sin kärlek, och själf ville hon älska Kristiern, om han än icke vore den fullkomlige man, som hon velat tänka sig, och hon återkom nu i den fasta föresatsen, att om hon än aldrig vunne hans hela kärlek, likväl alltid förblifva hans trofasta drottning.

Emellertid, då den unga drottningen nu återkommit till sitt rätta hem, erfor hon en underfull känsla af säkerhet, måhända därför, att folkets ådagalagda kärlek i förening med det höga förtroende, konungen ville visa henne, gjorde henne plikten dyrbar, eller ock skådade hon möjligen i hoppet den tid, då hon skulle vinna sin gemåls hela hjärta.

Under det Elisabet sålunda hängaf sig åt glada förhoppningar, hade hon, med armen stödd mot kanten af marmorspiseln, känt en hastig, helt naturlig kyla genomflyga henne, hvarför hon drog sig tillbaka, då i detsamma hennes blick träffade spegelglaset där ofvanför. Hon igenkände strax sin egen bild och smålog åt de glada drömmar hon tyckte sig se återspeglade, då hon med ens fängslades af det glittrande brudsmycket, som hon bar, och hvars stenar syntes henne så underbart röda mot den hvita brokaden i hennes dräkt. Men de voro icke alla lika glänsande

röda — hon hade sett det förr, men icke så tydligt som nu — det föreföll henne, som om den mörkröda karbunkeln blifvit större, nästan liknande en dystert flammande eldslåga. Själfva brudsmycket var henne lika kärt som dyrbart. Mången gång hade åsynen däraf ingifvit henne kraft att öfvervinna sig själf, att helt ägna sig åt de höga plikter hon besvurit, och i allmänhet erfor hon, då hon bar det, ett sällsamt välbefinnande. Hon visste, att man talade om de röda stenarnes förmåga att vara hälsobringande, och hon trodde därpå. Men oaktadt detta hade karbunkelns växlande färg mer än en gång förskräckt henne, hon påminde sig det nu, främst på hennes bröllopsafton, sedan en gång före mötet med Dyveke, och nu åter, midt under hennes drömda lycka. Var det måhända ett förebud till en ny växling i hennes lif?

Under det Elisabet hängaf sig åt dessa tankar, skiftande mellan förhoppningar och hemlighetsfulla framtidsaningar, störtes hon hastigt af buller från borggården. Genom det öppna fönstret hördes ljudet af röster och frustande hästar, och midt genom detta skar konungens befallande stämma: "Skaffa hit mäster Klaus, fort — genast — det gäller lifvet!"

Drottningen hann just stiga upp på fönsterpallen för att se konungen spränga ut genom slottsporten. Nästan samtidigt inkallade hennes ringklocka en af hofjungfrurna.

Denna visste icke mer än drottningen själf, men skyndade att skicka en hofsven för att få underrättelse om, hvad som händt.

"Hvad kan det vara, som så oroar konungen?" upprepade Elisabet, ångestfullt betraktande själfva den slottsport, genom hvilken han försvunnit.

Snart hördes likväl svennen återkomma och i yttre rummet med ifrig, men sakta röst lämna besked till hofjungfrun. Drottningen slog själf upp dörren.

"Jag vill veta allt", utropade hon, "allt, hvad det än må vara!"

Svennen såg frågande på hofjungfrun och därefter på drottningen, hvars blick befallde honom tala. "Man säger, att jungfru Dyveke är sjuk", sade han på en gång helt dristigt, "dödssjuk. Man tror henne vara förgiftad!"

5.

»Hvor är kongens Dyveke henne?
Veed ej, kan ej selv hende kjende.
— — — — — — — — — —
Jeg veed jeg er angst,
jeg er træt af min Glans;
jeg er raeddeligt staedt i den bittreste nöd.
Jesus Maria, hvem der var död!»

Dyvekes sange.

Redan står konungen på tröskeln till Dyvekes sjukrum. Han ser icke Sigbrit, som går fram och tillbaka, öfverväldigad af förtviflan, icke ens läkaren, som står vid sängen, eller Else, som hjälper att gnida den sjukas spensliga armar, hvilka draga sig samman i kramp. Han ser allenast det älskade lilla ansikte, som han känner igen, ehuru de förr så runda kinderna äro infallna, och hennes ögon alldeles fördränkta i tårar. Han sätter sig ned vid sängen och tar sakta hennes hufvud för att sluta det till sitt bröst och frågar ömt: "Hvarför gråter min lilla Dyveke?"

"Jag skall icke gråta, då kungen är här", svarade hon, kväfvande sina snyftningar, och smög sitt feberheta hufvud intill honom.

"Min arma lilla Dyveke", klagade den starke Kristiern, "hur kunde någon ha hjärta att göra dig så illa? Hvem kunde våga det?"

"Var icke vred — älskade herre, jag skall icke mer känna, hur det brinner inom mig — icke hur tungt och hårdt mitt hjärta slår —"

Konungen svarade icke, han endast strök lockarne från hennes panna och kysste bort tårarna från hennes ögon. "Mäster Klaus", utfor han hastigt, vändande sig till sin lifläkare, hvilken hade följt honom och redan syntes rådslå med mäster Hans, den först komne läkaren.

"Rädda hennes lif, Klaus, och begär sedan, hvad ni vill i hela mitt rike!"

"Eders Nåde", svarade han, "*möjligen* kan ännu vara hopp om hennes lif, om hon endast har krafter nog att motstå plågorna."

"O, jag *vill*", sade Dyveke, under det hennes tänder skallrade af smärtan, "jag *vill* lida och lefva — och kungen — vill det."

"Kan hon bara få sofva", yttrade doktor Klaus. "Vi skola försöka ännu ett medel."

Läkarne sågo på hvarandra, och Klaus slog ny medicin i ett glas.

Då skyndade Sigbrit fram och grep den flaska, hvarur läkemedlet var taget, skakade och höll upp den mot dagern, hvarefter hon lämnade den tillbaka. "Ni må försöka det där", sade hon, "kanske kan det åtminstone lindra hennes plågor."

Doktor Klaus rynkade pannan, men han vågade icke yttra ett ord om Sigbrits beteende, då konungen själf, såsom hvar och en visste, till och med i läkekonsten hade förtroende till henne.

Efter medlets intagande sjönk Dyvekes hufvud tillbaka på kudden, hennes ögon slöto sig, anletsdragen nästan föllo in, men hon andades jämnare och snart så tyst, att det knappast hördes.

Konung Kristiern kastade hastigt en misstrogen blick på läkarne, som bägge stodo allvarliga, men lugna, och Klaus, som svarade för dem båda, yttrade sakta: "Eders Nåde, hon har somnat in."

"Huru länge kan denna sömn räcka?" sporde Kristiern.

"Hon *bör* sofva, åtminstone vara ostörd sex timmar. Sedan få vi se."

"Nåväl", sade konungen och reste sig, "vi kunna då åtminstone hoppas. Jag lämnar henne under dessa timmar. Sker innan dess minsta förändring, så säg mig till."

Dyveke tycktes verkligen sofva. Kristiern vidrörde smekande det ljusa håret, som hvirflade ut öfver kudden, där det lidande ansiktet hvilade, och så lämnade han henne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ännu efter en timme var det tyst i sjukrummet. Något bud hade kallat Sigbrit ut, mäster Hans hade lämnat vakten åt doktor Klaus, som, sluten som en bildstod, satt vid fönstret, där en lampa stod, vid hvars matta sken han kunde iakttaga den sofvande Dyveke. Vid hennes säng låg Else på knä.

Då vaknade hastigt den sjuka och såg sig omkring, men varseblef icke läkaren, som fortfarande väl var iakttagande, men tyst för att icke störa henne.

"Else", hviskade Dyveke, "tag hit — Else — —"

"Hvad? Hvad skall jag taga hit?"

"Min lilla spegel — du förstår — och ett vaxljus —"

Else skyndade efter spegeln, som stod på bordet, och tände ett ljus. Dyveke ville fatta den, men handen, som vidrörde silfverramen, skälfde till. "Jag kan icke", sade hon. "Jag har inga krafter!" Else höll emellertid spegeln, som belystes af ljuset, och Dyveke, alltjämt offer för en feberaktig oro, låg likväl stilla en stund och såg i spegeln, hvarefter hon sköt den ifrån sig. "Hvems bild var det?" frågade hon. "Icke var det konungens Dyveke." — Hennes ögon slöto sig, och hon återföll i den afbrutna sömnen. Hon hörde icke ens Sigbrit, som kom in. Den vanligtvis så starka kvinnan rörde sig ljudlöst, då hon gick fram till sängen och lade en handfull hvita rosor på täcket. Hon tycktes icke ens våga se på sin dotter för att icke störa henne. Utan att vara tillfrågad böjde doktor Klaus på hufvudet liksom medgifvande, att den sjuka finge behålla blommorna. Allt blef åter stilla i det lugna gemaket, där den inbrytande natten snart härskade.

Timmar förgingo, och ännu sof Dyveke. Febern glödde allt hetare i hennes pulsar och i hennes tinningar, ja snart i hela hennes hufvud, som börjar vrida sig på kudden, kanske för att söka svalka.

Hennes ena hand börjar oroligt slå mot täcket, ett och annat skri flyger öfver hennes halföppnade läppar, men ögonen äro slutna, och man tror ännu att hon sofver.

På golfvet går alltjämt Sigbrit, ehuru lika ljudlöst, fram och tillbaka, vridande sina händer, beröfvad all sin rådighet att handla, tala eller ens tänka. Men vid hvarje upprepadt smärtskri från den lidande Dyveke knyter hon sin hand och mumlar: "Detta skola de alla få plikta för!"

Då öppnas dörren, och en halfklädd flickgestalt raglar in. Hon släpar sig till sängfoten, och där faller hon ned. Sigbrit ser på henne, men utan någon klar föreställning om, att det är Cidse, den likaledes förgiftade flickan, som ingen tänkt på, men som nu, redan skälfvande i dödsarbete, likväl icke kan dö, förrän

hon fått se Dyveke. Hon förmår icke tala, vågar icke närma sig, så att hon kan vidröra den lilla hand, som ligger på täcket, och hvilken vore det enda, som skulle lugna hennes kval. Men hon sammanknäpper sina egna händer och ser på Dyveke bedjande, ångestfullt.

Ingen af de närvarande ser eller tänker på henne. Endast den sofvande Dyveke hör eller snarare förnimmer Cidses närvaro. Hon ser upp, och deras blickar mötas. Bägge tyckas inse, att de äro vid dödsens port. Dyvekes ögon vidga sig, stora, heta, strålande, Cidses tårdränkta, ångestfulla. Intet ord uttalas, men de förstå hvarandra. Då sänkas ögonlocken öfver de strålande och milda ögonen, och i de andra stanna tårarna, och ångesten i dem öfvergå till bön.

Sigbrit, som hörde, att något föll till golfvet, vände sig om. Mindre af deltagande för den liflösa flickan, som låg utsträckt på mattan, än drifven af tanken att skydda sin dotter från dödens närhet, förmådde Sigbrit att upplyfta Cidse och bära henne ut i yttre rummet. "Redan stel, stackars kryp!" mumlade hon, och utan att ägna någon vidare omsorg åt den döda, kastade hon henne på en säng för att återvända till sin dotter.

Nu stod doktor Klaus vid sängen med medicin i sin hand, hvaraf han med en sked förgäfves sökte införa något i Dyvekes mun, och Else fuktade hennes torra läppar och heta panna med något slags välgörande vatten.

I detsamma återkom konungen. Hur tyst han än mot sin vana rörde sig, vaknade Dyveke åter.

Det var tydligt, att hon kände igen honom, emedan hon smålog och började med handen famla efter de hvita rosorna, som lågo strödda öfver det röda sidentäcket. "Se min stass, älskade herre", hviskade hon, "se så vackert!"

Konungen, som stått försjunken i sin djupa rörelse, spratt till vid åsynen af rosorna och vände sig hastigt till Sigbrit. För ett ögonblick glömmande smärtan för vreden, frågade han: "Hvem har vågat detta?"

Sigbrit skyndade fram och hviskade något till konungen, under det Dyvekes ögon vidgade sig af ansträngning att höra, hvad han sade. Konungen, som ej märkte detta, utbrast med häpnad: "Från drottningen? — har hon? —"

"Ja", sade Dyveke med en röst så klar, att hon tilldrog sig konungens hela uppmärksamhet.

"Drottningen", tillade hon leende och med samma tydliga röst, som hade hon däri nedlagt sin hela lifskraft. Därefter sjönk hennes hufvud djupare mot kudden, men hon utsträckte handen efter några rosenblad, som hon lade mot sina läppar. "De svalka", hviskade hon, "de äro ljufliga."

Konungen ville tala, men rösten svek honom, då han med handen sakta strök öfver hennes infallna kind. Då tog Dyveke hans hand och lade den öfver sin, hvarvid rosenbladen föllo öfver dem båda.

"Lider icke mera min lilla Dyveke?" frågade han med behärskad stämma. Dyveke såg frågande på honom.

"Jag kan icke mera höra — min — älskade — herres röst", sade hon sakta, ty hennes egen hade mist sin klang. "Hjärtat slår så hårdt — så tungt —", hviskade hon, "men jag är lycklig — här i Oslo — mitt kära Oslo!"

Konungen såg frågande på Sigbrit.

"Hon tror, att vi fört henne till Oslo", svarade Sigbrit sakta, nästan hest.

Dyveke såg forskande på dem båda. "Ja, till Oslo", upprepade hon, "man förde mig hit — jag ville dö här — jag är så trött!"

Hon försökte resa sig, då konungen i detsamma satte sig på sängkanten, tog sakta hennes hufvud och lade det mot sitt bröst. Då såg hon åter upp på honom, och hennes ögon strålade ännu, men tycktes snarare skåda inåt. "Hör", sade hon och lyssnade, "hör, hur fjorden brusar därute — min älskade fjord — — här fick jag dansa i kungens sal — — dansa med den kunglige man —." Hennes hufvud sjönk ned. Intet smärtans skri hördes mera, ingen suck, intet ljud, allt var tyst, och när konungen böjde sig ned för att lyssna till det hjärta, som nyss klappat med så hårda slag, var också det stilla och tyst. Men Dyvekes hand höll ännu troget omkring de hvita rosenbladen. [1]

---

[1] Kristiern den andre höll sedan Dyvekes minne i ära. Han skänkte karmeliterklostret i Helsingör, där hon blef begrafven, en präktig altartafla och lät vid foten af denna måla Dyvekes porträtt, en bild, som gaf en främling, hvilken år 1532 såg den, en hög föreställning om Dyvekes skönhet.

Allens nordiska historia.

V.

Krigsrustningar.

1.

Dyvekes plötsliga död träffade Kristiern likt ett döfvande slag. Väl hade man vetat, att hon var lidelsefullt älskad, men att den starke Kristiern skulle träffas så djupt, hade man icke tänkt sig. Det var icke allenast, som hade han blifvit beröfvad en egendom, som hans kungliga makt ej förmått att försvara, utan hans innersta känsla hade blifvit så våldsamt sliten, att han med ens tyckte sig stå ensam, och denna ensamhet söndrade honom från alla och allt, som eljes varit honom kära. Själfva den aktningsfulla ömhet, han känt för sin gemål, syntes honom själf nu så svag, att den liksom allt annat skönt i världen mist sin glans, då ej mera Dyveke rörde hans hjärta och gaf ro åt hans sinne.

Likväl var det med en tanke af självförebråelse, han påminde sig, att Elisabet, den finkänsliga, ädla drottningen, haft endast rosor för den, som ägde hennes gemåls kärlek.

Kristiern kände, att hans sinne behöfde tid och lugn, innan han kunde efter den storm, som sköflat hans ungdoms lycka, återse sin gemål.

Med en viss lättnad mottog han underrättelsen, att drottningen återvändt till Nyköping.

När Dyveke var jordad, och således sista skymten af henne, som han så djupt älskat, hade försvunnit, först då hängaf sig Kristiern åt sökandet efter upphofsmannen till den grymma gär-

ningen. Att det varit ett giftmord, syntes nu klart, och han måste hafva ett föremål för sin utbrytande förbittring och hämnd. Men ännu dolde Kristiern för alla, måhända för att dess säkrare träffa sitt mål, de mörka planer, på hvilka han rufvade.

Främst i sökandet efter gärningsmannen gick Sigbrit, fullt berättigad att få reda på den eller dem, hvilka kunnat begå ett dylikt dåd mot hennes oskyldiga dotter, som ingen kunnat förevita en enda ond gärning.

För första gången ägnades en medkänsla åt den hårda, hatade kvinnan, och upprörda öfver "dådet", ville många biträda henne i sökandet efter mördaren. Sigbrit rasade, och sorgen hindrade henne icke att genast efter Dyvekes död börja sina efterspaningar.

Hon erinrade sig också strax, huru Dyvekes tärna Cidse i förbigående nämnt, att det icke varit den vanliga slottstjänaren, som lämnat körsbärskorgen, fastän han haft densamma hälsningen från slottsherrn till jungfru Dyveke. Men Cidse hade själf fallit offer för den dödande frukten och kunde således icke nu vittna.

Slottsherrn förnekade icke sin befallning om körsbärens öfversändande till Dyveke, men förklarade bestämdt sin okunnighet om deras farliga beskaffenhet. Slottstjänaren, som utfört ärendet, var försvunnen och stod ingenstädes att finna.

Huru mycket än Sigbrit tillförene byggt förhoppningar att i den förnäme herr Torben Oxe finna ett passande parti för sin dotter, föll hon dock nu på den tanken, att just han måste vara den, som förgiftat den arma Dyveke. Hon skydde icke heller att högt uttala sin anklagelse mot honom, därigenom beröfvande sig själf allt det deltagande, hon först väckt genom sin stora sorg; men det förlorade deltagandet bekymrade henne föga.

Anklagelsen mot slottsherrn mottogs af alla med fasa och förtrytelse. Att på så lös grund, som här tycktes vara, anklaga en så högt stående person var något oerhördt; det var som att kasta en handske till hela rikets ridderskap och adel.

Anklagelsen var ock så mycket farligare, som Torben Oxe var den ende man, mot hvilken konungen närt en hemlig svartsjuka. Då nu Sigbrit framkastade sin anklagelse mot slottsherrn, insåg man så mycket mera faran af, att konungen just i honom skulle finna offret för sin hämnd.

Utan att Kristiern själf gjorde sig reda för, hvilket motiv kunnat föranleda Torben Oxe till en så afskyvärd handling, blef denne öppet anklagad för giftmordet och genast insatt i fängelsetornet på det slott, där han under flere år residerat som länsherre. Därmed börjar den rättegång, som skulle hafva så olycksdigra följder, emedan det är första gången, Kristiern den andra framträdde såsom hänsynslös domare.

Oaktadt riksrådets frikännande på grund af för svaga bevis på Torben Oxes brottslighet, tror Kristiern honom vara skyldig. För att likväl få honom dömd under lagliga former tillsätter konungen en rätt af tolf bönder. Dessa förklara att icke de döma Torben Oxe, utan att hans egna gärningar döma honom.[1] Konungen tolkar denna böndernas dom såsom *dödsdom* och besluter själf den anklagades död. För första gången höras nu röster mumla det betecknande ordet *tyrann*, en benämning, som efter några få år skulle för alltid vidlåda Kristiern den andres namn.

Den dömdes vänner och fränder strömmade alla till hofvet; men man vågade icke fordra rättvisa, endast begära nåd. Det ena skulle också vara lika fruktlöst som det andra, då den stränge konungen förklarat, att ingen nåd kunde gifvas den redan dömde.

Sorg och fasa bemäktiga sig icke allenast slottsherrns fränder och den öfriga högadeln, utan gå vida öfver landet. Själfva folket, som med deltagande försport den milda Dyvekes död och känt afsky för upphofsmannen därtill, förskräcktes likväl vid den fruktansvärda domen öfver hennes förmodade baneman.

Förgäfves sökes hvarje utväg till befrielse. All tanke på våld eller öfverrumpling strandar vid åsynen af den mångdubbla bevakning, som omgifver det i sig själf oåtkomliga Blå tornet. Lika fruktlöst synes det att muta denna beväpnade skara, som, omgifven af soldater med bössor på axeln och brinnande luntor i handen, måste med egna lif svara för fången därinne. Att hänvända sig till den ursinniga Sigbrit vore naturligtvis fruktlöst, och hon, den lilla Dyveke, som förr var mångens hjälp, hon fanns där icke mera.

Såsom en sista utsikt till räddning tänker man ändtligen med vaknande hopp på, att där dock finnes en som kallas "landets

---

[1] Historiskt.

goda ängel", och som, om hon än hittills verkat blott i tysthet, nu måhända skall träda fram ur sitt dunkel. Det var Kristierns unga drottning.

2.

Till det fridlysta området af Nyköpings slott kommo likt flygande gnistor från en fruktansvärd eld underrättelserna om den för mord anklagade Torben Oxe, om hans fängslande och därpå följande dödsdom.

Drottning Elisabet förskräcktes vid talet om konungens stränga och, som det ansågs, orättfärdiga dom, och då slottsherrns broder Johan Oxe gick för att anropa henne om förbön hos konungen, lofvade hon att äfven infinna sig i Köpenhamn.

Elisabet själf fann den tid vara inne, då hon måste äfven i det yttre verka för den, som behöfde hennes bistånd. Hon hyste i det hela ingen fruktan för den "stränge konungen", som hon visste, att man kallade honom, men betänkte icke, att hon ännu pröfvat honom så föga. Han hade alltid visat henne en djup aktning och all skyldig uppmärksamhet, ofta synts förekomma hennes önskningar och ännu aldrig vägrat henne någon bön. Och så reste hon.

Då hon närmade sig hufvudstaden, platsen för den sorgliga tilldragelse, som upprörde hela landet, fattades hon dock af bäfvan att möta sin gemål. För första gången har hon en känsla af, att hon icke kan ersätta den hädangångna milda varelse, hvars böner, efter hvad man sagt henne, kunnat beveka kung Kristierns hårda sinne. Skall hon undergå den förödmjukelsen att stå ohörd inför konungen sin make?

Men Elisabet af Burgund har icke förgäfves kungablod i sina ådror. Hon måste, om så behöfves, kunna bära en förödmjukelse för att veta med sig, att hon åtminstone sökt verka för en nödstadd undersåtes räddning.

Det är icke heller allenast Torben Oxes lif, hon vill rädda, hur mycket hon än ville offra därför, utan hon vill ock rädda Kristiern från en handling af orättvisa. Hon vet, att konungen

genom denna dom gått utöfver den handfästning, han besvurit, och som bjöd, att en adelsman kunde dömas allenast af riksrådet. Denna kränkning mot ett helt stånd skulle naturligtvis skaffa honom fiender.

Drottningen yttrade intet ord om sin hemliga fruktan och lät ingen ana den ångest, som sammanpressade hennes hjärta, då hon gick uppför slottstrappan, där redan allt syntes olika mot förr.

Där rörde sig också nu mycket folk, mest högförnäme herrar, hvilket röjdes af deras hållning och själfva deras sätt att hälsa drottningen. Men alla bugade sig tyst, och tyst föreföll det öfverallt; i själfva den slottssal, som hon gick igenom, meddelade man sig endast hviskande med hvarandra.

Drottningen lät genast samla sina hofdamer och begaf sig med dem till konungens rum.

Försalen, som hela morgonen varit fylld af nådesökande, var nu nästan tom. Där syntes endast de två hillebardiererna, som vaktade dörren till konungens inre rum, och drabanterna, som tysta vandrade fram och åter öfver golfvet.

En af dessa gick drottningen till mötes, och på hennes fråga, om konungen vore ensam, svarade han att sedan riksrådet och den påfliga legaten, kardinal Angelus Arcimboldo, haft företräde, Hans Nåde förklarat, att han ville vara ostörd.

Vid drottningens åsyn fällde dock hillebardiererna efter gammal vana sina vapen, och hon tillsade drabanten att anmäla, det drottningen önskade företräde hos Hans Nåde. Det undgick icke hennes uppmärksamhet, att drabanten med en viss fruktan öppnade dörren, då genast konungens barska röst därinifrån hördes spörja, hvad som vore på färde.

Hastigt slogs dörren upp, och konungen sköt förhänget till sidan, men stannade häpen vid åsynen af den knäböjande drottningen. Han räckte ut båda sina händer för att upplyfta henne, men yttrade sträft och afvisande:

"Det höfves icke min gemål, icke heller Maximilians sondotter att bedja om nåd för en orättfärdig man."

I detsamma drogs hans uppmärksamhet till det smycke, som drottningen bar, talismannen för de löften han gifvit sin unga brud, på samma gång han ålagt henne dyra förpliktelser. Redan

flög också ett förmildrande drag öfver hans ansikte, då med ens hans blick fångades af karbunkeln. Den stora röda stenen syntes honom hafva mist sin strålande glans, och den föreföll snarare som en stor glaspärla, fylld med blod.

"Blod", mumlade Kristiern, "ja, blod måste ju flyta!"

Denna syn hade återväckt de vilda tankarne, och Kristiern var åter domaren — blodsmannen.

Emellertid yttrade drottningen lugnt och saktmodigt: "Ingen skuld är så stor, att den ångrande icke kan få tillgift, och ingen människa är för hög, vore hon än en konungs gemål, för att bedja om nåd för en olycklig."

"Olycklig?" upprepade Kristiern med utbrytande vrede. Guds Droos! Brottslig är han — veten det I alla — Torben Oxe är därför redan dömd."

"Må så vara", svarade Elisabet mildt, "det är icke heller rättvisa vi begära, utan vi vädja allenast till vår mäktige herres nåd!"

Den unga drottningens hela personlighet präglades af en så enkel värdighet, där hon utan att låta sig såras eller förnärmas af konungens hårda ord, kvarstod med nedböjdt hufvud, att konung Kristiern förvånades och kände sig nästan besvärad.

"Nej, min gemål", sade han, "nej, det är omöjligt. Icke ens eder förbön kan rädda honom, den dömde måste dö!"

Själfva orden och det sätt, hvarpå de uttalades, framkallade en dödstystnad, då alla måste förstå deras orubbliga innebörd. Det var, som om ett svärd hade träffat den unga drottningens hjärta, och en tanke genomflög henne, att denne kunglige mans obevekliga hårdhet en gång måhända skulle ådraga honom själf ett lika obevekligt öde.

Då Elisabet åter höjde sitt hufvud och hela den knäböjande samlingen af sörjande kvinnor reste sig, räckte Kristiern afvärjande ut sin hand, liksom beseglande sin uttalade dom, hvarefter han vände sig om, lyfte hastigt upp förhänget och försvann för deras blickar.

Drottningen återvände tyst till sina gemak, följd af den sorgsna skaran af högättade damer, hvaraf de flesta, mer eller mindre besläktade med Torben Oxe, kände den olycksdigra domen öfver honom innebära lika mycken skymf som sorg.

Inom en alltför kort tidsrymd, d. v. s. några få år, skulle det ock visa sig, att denna dom var det första af de slag, som kommo Kristiern den andres tron att vackla.

Torben Oxe hade, såsom händelsen ofta är vid svåra olyckor, genom sin hastiga undergång vunnit till sitt inre, hvad han i det yttre förlorat. Den högmodige och mot sina underlydande ofta hänsynslöse länsherren rönte allas deltagande och medkänsla, då han, undergifven, ödmjukt böjde sitt hufvud under korset och därefter med fasta steg gick till döden, såsom det höfves en riddersman. [1]

3.

Kristierns enskilda hämnd var nu tillfredsställd, och han kände sig i följd däraf mera självständig. Hans sinne hade hårdnat, och han blef allt mindre tillgänglig för sina gamla rådgifvare.

Förr kunde han stundom vara vänlig och tillitsfull mot sin omgifning, någon gång eftergifven trots sin väldiga viljekraft och mot sina närmaste visa det lifligaste deltagande. Nu tycktes han hafva kommit under inflytandet af sin onda dämon, hvilken dittills ingen mer än Dyveke kunnat besegra, och långt ifrån att Sigbrit efter hennes död skulle blifva konungen likgiltig, blef hon tvärtom för honom mera oumbärlig.

Kanske kände han, att Sigbrit var den enda, som gillade hans handlingssätt, åtminstone öfverensstämde hon mest med honom, när det gällde att taga vara på hans rättigheter såväl inom som utom riket, och däråt ville han nu ägna sin verksamhet.

Den tid, som utsatts för uppfyllandet af fredsvillkoren mellan Sverige och Danmark skulle snart tilländalöpa, och då nu Kristiern i det närmaste hunnit ordna de inre angelägenheterna i Danmark och Norge, ansåg han tiden vara inne att göra sin rätt till Sverige gällande.

---

[1] Historiskt.

Den af de svenske herrarne ingångna förpliktelsen att till unionskonungen erlägga en årlig skatt, hade nämligen aldrig blifvit efterkommen, då den fosterländskt sinnade Sten Sture tycktes vilja göra sitt fädernesland till ett självständigt rike.

Kristiern den andre däremot ville låta honom förstå, att Sverige vore endast den tredje länken i unionsrikets stora kedja, och så började han rusta sin flotta för ett krigståg till Sverige.

Samtidigt därmed kommer ett bref från Sveriges ärkebiskop Gustaf Trolle, däruti denne, i spetsen för de i hemlighet sammansvurne, erbjuder konung Kristiern Sveriges krona.

Visserligen har konungen redan tillkallat sin stjärntydare, den tyske doktor Bernhardin Monch, hvilken vid alla viktigare företag gaf Kristiern sina råd. [1] Men ehuru doktor Bernhardin afrådde kriget mot Sverige, var dock Gustaf Trolles bref af allt för stor och lockande betydelse, att det icke skulle väga tyngre i vågskålen än stjärntydarens varningar. Konungen, som för öfrigt visste, att doktor Bernhardin var en fredligt sinnad man, tänkte sig också möjligheten, att hans gammal vordne stjärntydare, genom sin hemliga fruktan för krig, låtit förleda sig att läsa framtidens språk i mörkare färg än det verkligen hade. Utan att vidare betänka sig, afsände kung Kristiern sin första flotta mot Sverige.

Tvenne gånger anföll Kristiern Sverige, tvenne gånger blef han tillbakaslagen af Sten Sture, hvilken i spetsen för de segrande svenskarne häfdade sitt fosterlands självständighet.

När han därefter i högsta förbittring återkom med sin splittrade här, där så många af hans bäste krigare fallit offer för ett mål, som icke uppnåtts, förstod man, att kampen dock icke var afslutad, utan tvärtom skulle efterföljas af nya, ännu mera gripande strider.

Det land, till hvilket Kristiern ansåg sig hafva rätt, måste underkufvas för att erkänna honom, däruti var hans vilja orygglig. Det gällde numera att tillintetgöra Sverige för att lägga det som

---

[1] Kristiern den andre delade sin tids öfvertro på stjärntyderi och spådomar. Äfven om de svenska angelägenheterna rådförde sig konungen med stjärntydare. *Allens historia.*

en provins under Danmark. Därtill fordrades väldiga omkostnader, och de dryga gärder, som utskrefvos i konungens båda riken, voro högt betungande och väckte stort missnöje. Genom sina förbindelser med främmande furstar erhöll Kristiern mäktigt bistånd. Dessutom lyckades han förskaffa sig från påfven ett bannlysningsbref öfver Sten Sture och alla, som tjänade honom, hvarjämte ett interdikt skulle utgå öfver Sveriges rike.

Påfven Leo X, som förut stått i godt förhållande till Sverige och dess riksföreståndare, hade måhända icke bifallit konung Kristierns anhållan, om icke Gustaf Trolle själf, som af påfven blifvit stadfäst i sin värdighet såsom ärkebiskop i Uppsala, lyckats genom hemliga budskap i Rom utverka bannlysningen, intill dess Sveriges rike skulle lösa honom ur hans fångenskap.

4.

Den utslungade bannstrålen verkade föga på den frimodige riksföreståndaren i Sverige, helst anledningen därtill var Gustaf Trolle, hvilken han måste anse såsom förrädare, och fosterlandets väl alltid stod främst för Sten Sture. Hällre påfvens interdikt öfver riket än att lösgifva den konspirerande ärkebiskopen, som vore alltför farlig att återfå friheten.

Mera berördes riksföreståndaren, då öfver allt landet förspordes den danske konungens vidtomfattande krigsrustningar. Efter de segrar, han vunnit öfver sin mäktige granne, hade Sten Sture kanske alltför sorglöst förlitat sig på lyckan för att i tid skaffa sig bistånd från främmande makter. Det budskap, han sände till Polen och Danzig, hann knappast tillryggalägga halfva vägen, förrän Severin Norrby och Karl Knutsson af Tre Rosor åter stodo med den danska hären vid rikets gräns.

För hufvudstadens försvar hade dock i tid blifvit sörjdt, säker som Sten Sture var, att förrän Stockholms fäste blifvit intaget, skulle Sveriges rike icke falla. Borgens fäste, den grundmurade Kärnan, ansågs ock vara ett af de starkaste försvarsverk

i Norden.[1] Riksföreståndaren hade därjämte från hela landet uppbådat och samlat allt krigsdugligt manskap. Det gällde nu åter att skydda fosterlandet och bevara Sveriges folk från att blifva "annans träl".

Talrik är den samling, som på Stockholms gamla borg omgifver rikets höfvitsman. Alla bära de prägeln af djupt allvar; inga blickar brinna här af ärelystnad, af lust till väntade nya krigsbragder, alla tänka allenast på fosterlandets försvar.

Sten Sture själf synes visserligen lika modig och hoppfull som vanligt, där han talar till sin omgifning; men i djupet af hans blick röjer sig ett visst vemod, då han öfverskådar de församlade och sist dröjer vid den älskade makan, som med sina barn och sina närmaste anförvanter infunnit sig där.

Kristina Gyllenstjerna har dock icke tagit plats i högsätet. Hon står där bredvid med den sjuårige sonen vid sin ena hand.

Kristina småler, ehuru hennes blick är fuktig. Hon öfverskådar församlingen, dröjer en stund vid dem, som skola gå ut i striden, och därefter upphämtar äfven hon sin gemåls blick.

"Hvad föresväfvar väl i denna stund Sten Stures tankar?" så undrar hon. Hvad kan orsaken vara till det vemod, hon läser i de kära ögonen, hvilkas språk hon städse varit van att tyda? Kunde det vara en aning om, att denna strid möjligen blir hans sista? Och hvad blefve då fäderneslandets öde? —

Makarne hafva förstått hvarandra, men hvad de här läste i hvarandras blick, blef af dem båda outtaladt.

Med återvunnen kraft och samma klara stämma som vanligt talade nu Sture till sin omgifning, främst vidrörande sina tillämnade krigsplaner och därnäst förmanande rådet att troget hålla samman. Liksom de fosterlandsvänner, hvilka gingo ut i striden att offra lif och blod för fäderneslandet, så skulle de herrar, åt hvilka antvardades att hemma vårda riket och dess rättigheter, själfva icke spara nit och möda, gods eller lif, om sådant kräfdes till landets värn. Därefter uppmanade han dem alla att visa hans maka samma heder som honom själf, att taga henne med i hvart och ett viktigt rådslag, då ehuru ung, fru Kristina redan

[1] Se Allen.

under hans förra frånvaro genom sitt mod och sin klokhet gjort sig värdig att deltaga i landets regering.

Men hur kom det sig, att den hjältemodiga riksföreståndarens ögon skymdes af en dimma? Han vänder sig nu slutligen till borgens höfding, den pålitlige Bengt Arendtsen Ulf, och sin beprövade kansler, Peder Jakobsson, och anförtror dem att skydda hans hustru och barn för det öde, som främst skall drabba dem, om han själf ej skulle komma åter.

En modlöshetens tystnad utbredde sig i salen.

"Hvadan denna blödighet hos den alltid modige Sturen? Skulle detta månne vara en olycksaning?"

Detta mummel, hur sakta det än var, bröt tystnaden; men Sten Sture själf märkte det icke, emedan hans uppmärksamhet var fäst vid gamle Peder kansler, som just befann sig nära och skyddande lade sin hand på den unge Nils Stures hjässa.

Men Kristina såg de mulna blickarne och höjde därvid sitt hufvud.

"Vi svärje alla rikets höfvitsman trohet", sade hon högt och klart. "Vi skola följa alla hans förordningar för att kunna antvarda honom riket och allt, hvad honom tillhör, vid hans lyckliga och, om Gud så vill, segerrika återkomst."

Då höjdes i salen lifliga rop, öfvergående till segerjubel, och där var väl knappast någon, som ej i jublet inneslöt Sten Stures och Kristina Gyllenstjernas namn.

När sedan riksföreståndaren med sina vänner skyndade ut till Brännkyrka, där trupperna väntade honom, var det åter den segrande Sten Sture, som hälsades af sitt trogna folk.

Väl saknades där många svenskar, som buro ädla släkters namn, men alla de sköldar, som här glimrade i solen, tillhörde dock ädla och välkända ätter, såsom Brahe, Gyllenstjerna, Tott, Banér och Wasa, hvilkas minne historiens blad förvara såsom Sturarnes och fosterlandets trofasta vänner. Riksföreståndaren visste, att alla, som här församlats, kommit för att under hans baner draga i fält mot fäderneslandets fiender.

Bortom dessa svenska herrar och deras svenner stod den 10 000 man starka bondehären, hvaribland ännu funnos några

gråhårsmän, stridsvane kämpar från segrarne vid Holaveden, Haraker och Brunkeberg.

Vid åsynen af alla dessa glömde Sten Sture den mäktiga, krigskunniga här, han gick att möta; och i hans eget sinne återvaknade hoppet i hela sin styrka.

Då de gamle kämparne å sin sida sågo sin unge höfding i den präktiga rustningen på sin välkända svarta stridshäst och hörde honom i tanken på sin gamla vapenlycka tala till dem uppmuntrande och förhoppningsfulla ord, då höjdes ett stridsrop, som ljöd vida kring nejden, vittnande om, att i det svenska folkets hjärtan kärleken alltjämt brann lika stark för fosterlandet och dess älskade höfvitsman.

VI.

Kristina Gyllenstjerna.

I.

Lyckans hjul hade vändt sig för sture-ättens stjärna. Vid medlet af jannari det för Sverige ödesdigra året 1520 möttes härarne vid Bogesund (nu Ulricehamn), och där utkämpades den strid, som bröt Sten Stures segerbana och tillintetgjorde fädernesslandets förhoppningar om själfständighet.

En följd däraf blef danskarnes seger vid Tiveden, hvilken var så öfvervältigande, att unionspartiet nu kunde betrakta Kristiern den andre såsom landets herre. [1]

På Stockholms slott väntade fru Kristina underrättelser från sin älskade herre, och Sten Stures hängifne broder, den ridderlige Erik Knutsson af Tre Rosor, var förelagdt att bringa henne sorgebudet.

Erik hade följt sin broder i alla fältslag, var intill sista stunden hans närmaste man, och han kunde säkrast förtälja, hvad som skett.

Han hade sett Sten Sture, stark i ungdomsmod och hjältekraft, i spetsen för sina trofasta män rycka fram mot den angripande fienden, och han hade sedan följt honom på den sorgliga färden öfver isen. Den nyss förhoppningsfulle och starke

[1] Segern vid Tiveden och herr Stens död gjorde visserligen icke Kristiern II till rättmätig konung öfver Sverige, men i följd af den obeslutsamhet, som de svenske herrarne visade kunna vi redan från februari 1520 betrakta honom såsom landets herre. *Hildebrands sv. hist.*

mannen, nu med bruten kraft, sjuk och sårad samt tyngd af sorg och bekymmer för fäderneslandet och de sinas öde, ville likväl ännu i sista stunden verka för deras och landets räddning.

"Han tänkte på oss!" utropade Kristina, som i tårlös smärta lyssnade till hvart ord, utan att något enda undgick henne. "Jag visste det nog", tillade hon. "Men huru och hvar tänkte han, att räddning för landet borde sökas?"

"Genom ett försök att vinna ärkebiskopen och möjligen ingå försoning med honom."

"Ånyo göra försök till försoning med honom — med Gustaf Trolle!" Hon skakade på hufvudet, besvarande sin egen fråga. "Jag tror, att Sten Sture kunde göra något sådant, på samma gång jag förstår, hvad detta kostade honom, men för fäderneslandets skull kunde han offra sin egen känsla likaväl som sitt hjärteblod. Han lefde således ännu?"

"Han lefde ännu", upprepade Erik. "Vi förde honom till Strengnäs, där hans vänner, de ännu trofaste herrarne, samlades omkring den dödssjuke riksföreståndaren. Man insåg, att största bekymret för riket vore, om ärkebiskopen, kanske snart frigifven ur sin fångenskap, skulle förena sig med fienden, hvarför biskop Mattias och Magnus Gren begåfvo sig till Ekholmen, där Gustaf Trolle lefde i tillbakadragenhet. De bägge herrarne försökte beveka honom att försona sig med den döende Sturen och att så rädda det starkt hotade fäderneslandet."

"Hvad svarade han?" frågade Kristina. "Kunde Gustaf Trolle ännu förneka rikets höfvidsman, som fallit för sitt lands skull?"

"Måhända blef också Gustaf Trolle gripen af underrättelsen härom; kanske också hans handlingssätt öfverensstämde med någon ny hemlig plan; alltnog han lofvade Sten Sture vänsämja och huldskap. "Gud förlåte dem", skref han till svar, "som vållat ofred mellan mig och min frände."

"Förunderligt!" utropade Kristina. "Kunde Gustaf Trolle verkligen mena det? — Men det var åtminstone en skymt af hopp. Jag tänker det gaf något ljus åt min herres sista stunder?"

"Så var det!" Han glömde därvid själfva smärtan af sina plågor, emedan han ånyo började hoppas. Framför allt ville han till

Stockholm, och så reste vi från Strengnäs öfver Björkfjärden. Detta var en dag, som sent, om någonsin, skall glömmas."

"Jag förstår", sade Kristina sakta, "den dagen brast det varma hjärta, som aldrig lämnade honom någon ro för fädernerneslandets nöd."

"Den dagen", tillade Erik, "förlorade Sverige en af sina ädlaste män. Stor och oersättlig är förlusten för Sveriges rike — det blir väl ock den sannaste runan på hans graf."

Där blef tyst för en stund. De bägge, makan och brodern, som högst af alla hade älskat den hädangångne ädlingen, voro båda för djupt gripna för att ens kunna tala om egen sorg.

Kristina Gyllenstjerna, som i ett nu förlorat icke allenast sin ungdoms lycka, utan äfven stödet för sig och sina barn vid de hvälfningar, som nu stundade, fick ej öfverlämna sig åt den smärta, som nästan ville kväfva henne. Hon måste främst tänka efter, hvad hon som riksföreståndarens änka kunde verka för det land och det folk, som han älskat så högt, och för hvilket han offrat sitt lif. Han hade ju, innan han gick ut i kriget, lagt det stora värfvet i hennes hand, hon hade icke allenast hört hans ord, utan äfven i hans blick läst om det dyra arf, han anbefallde henne, jämte det vemodsfulla afsked, som blef hans sista.

"Hur var det?" frågade hon. "Jag ber, att ni säger mig allt. Hur gick det efter hans fall i striden?"

"De omgifvande krigarnes bestörtning kan bättre tänkas än beskrifvas, emedan den häpnad och sorg, som grep alla sinnen, var så naturlig. Själfva folket glömde striden och fienden vid åsynen af deras fallne höfding, man tänkte blott på att rädda honom."

"Det förstår jag. Och sedan?"

"Hären, som utan styresman i sin förvirring drog sig tillbaka, upplöstes, och den segrande fienden ryckte ohejdadt framåt."

"Naturligtvis — *han* var ju borta."

"Han lefde likväl ännu, och man lyckades föra honom undan den påträngande fienden. Endast den trogna hästen, som fört Sten Sture under så många segrar och nu fallit med honom, blef den danska härens byte."

"Hvem var den danska härens anförare?" frågade hastigt

Kristina, och för första gången röjde sig en darrning i hennes stämma.

Då drog en dyster skugga öfver Erik Knutssons ansikte, och han svarade med en viss ansträngning: "Densamme som för tre år sedan förde danska hären in i Västergötland, visade den nu väg förbi de bråtar, som spärrade Tivedens skogar — *han*, som en gång var min broder, men som icke är det numera, ehuru han ännu bär samma släktnamn som jag."

"Jag vet", svarade Kristina och sjönk ned på stolen, för ett ögonblick öfverväldigad af trötthet till kropp och själ. "*Han*, som var min älskade herres förste fiende, blef då också hans *siste!*"

Där blef åter en stunds djup tystnad, men Kristina var den, som först hämtade sig, och räckande Erik handen, sade hon rörd:

"Hvad den ene brodern brutit, har den andra försonat — den trognaste och mest afundsfria vän hade Sten i sin broder Erik!"

"Jag är nästan säker", yttrade Erik långsamt, "att den ridderlige Sten förlät Karls enskilda hat till honom själf."

"Det gjorde han. Men en fäderneslandets förrädare skall *icke* kunna undgå straffet för sina landsmäns blod! Dock", tillade med fasthet Kristina, trotsande sin egen smärta för att lindra den kvalfulla sorg, som talade ur den veke ynglingens hela väsen, "Karl af Tre Rosor var icke den ende anföraren. Vi få icke tillskrifva honom allena danskarnes seger."

"Ansvaret var dock störst hos honom", mumlade Erik, "den tappre Sören Norrby och Otto Krumpe äro danske män så väl som deras konung, om också liksom han ärelystne inkränktare."

"Hvad blef följden af det olycksdigra slaget?" frågade Kristina, sökande afleda sitt hjärtas omätliga sorg.

"Platsen för det slag, där Sten Sture föll, har blifvit härjad, då Bogesund gick upp i lågor, fältslaget vid Tiveden förlorades, och flera städer brandskattades under fiendernas framtågande mot Västerås."

"Där skola de dock hindras", utropade Kristina lifligt. "På Västerås slott hafva vi en tillförlitlig höfding — den tappre Magnus Jönsson skall aldrig uppgifva sitt fäste!"

Liksom till ett olycksbådande svar på denna förmodan hördes ett doft skallande skott från gamla Kärnans fäste.

Kristina for upp och skyndade till det djupa fönster, som hade utsikt öfver borggården. Åter skallade ett skott, efterföljdt af flera. Kristina kunde intet skönja genom de dunkla, i bly infattade små rutorna, men gripen af en ny tanke, vände hon sig om och såg frågande på Erik.

Hon tycktes sakna styrka att uttala de ord, som sväfvade på hennes läppar, men Erik förstod och besvarade frågan med en jakande böjning på hufvudet.

"Så är det", yttrade Kristina andlös. "Ni skyndade förut för att bereda mig?"

Innan Erik hann uttala svaret, slogs den inre slottsporten upp, och flera svartklädde män tågade in på borggården, efterföljda af krigsmännen, som buro en med fanor öfverhöljd bår.

Då runno stora tårar utför Kristina Gyllenstjernas kinder. Hon visste ju, att det var Sten Sture, hennes make, hennes allt, man sålunda återförde till henne.

2.

Hvad Sten Sture varit för sitt land, lät sig snart förnimmas genom den söndring, som omedelbart efter hans bortgång upplöste de af honom sammanhållna partierna.

Under det att en del af de modfällde fosterlandsvännerna samlades för att hålla rådslag, men förgäfves sökte en lämplig riksföreståndare, som dessutom vore vuxen att ordna försvaret, hade Gustaf Trolle hunnit återtaga sin ärkebiskopsstol och låtit öfver hela landet utgå kallelse till ett riksmöte i Uppsala.

Förutom landets öfriga mest betydande män hade af själfva riksrådet infunnit sig icke mindre än tio, hvilka i det svenska folkets namn skyndade att erkänna Kristiern den andre som Sveriges konung.

På Stockholms befästade slott satt emellertid den modfulla Kristina Gyllenstjerna, som ingalunda öfverlämnade sig åt den sorg, som kvalde djupet af hennes hjärta, icke heller lät sig förskräckas af hvad som tilldrog sig i grannstaden, än mindre hörsammande ärkebiskopens och rådets inbjudning till mötet i Uppsala. Däremot skyndade hon att hos sig församla dem, som ännu vore sturehuset trogna, för att rådslå om hvad som angelägnast vore att företaga.

Kristina hade ordet i sin makt. Hon kunde, såsom man sade, på grund af det stora värf, hon åtagit sig, väcka alla ädelsinnade till medkänsla och deltagande, likasom hon alltid vann sitt syfte, då hon i skrift vände sig till de ännu trogne slottsherrarne i Västerås, Nyköping, Stegeborg och Kalmar.

Utan tvekan mottog Kristina på de öfrige herrarnes tillrådan Peder Kanslers erbjudande att föra hennes äldste son, den sjuårige Nils, i säkerhet till Danzig samt att på samma gång söka förmå konung Sigismund i Polen till bistånd.

För öfrigt insågs främst nödvändigheten att förstärka slottet och staden, då man förutsåg en belägring, denna gång så mycket mer hotande, som fiendernas led förökats med svenskarnes egna landsmän, så att broder skulle strida mot broder och detta icke blott hvad angick Erik och Karl af släkten *Tre Rosor*, utan äfven många äldre, såsom bröderna Bengt och Johan *Arentsson* Ulf, hvaraf den förre på Stockholms slott förde det svenska baneret, medan den senare följde danske konungens fana.

Emellertid utgingo konung Kristierns bref till alla Sveriges orter med försäkringar "om fred, lag och rätt, som han aktade göra de tre rikena emellan."

I Kalmar län hade befrielsekriget åter kommit i gång under anförande af fru Kristinas trofasta vän, riksrådet Nils Eriksson Banér. Men stämningen i landet blef allt mera tryckt i följd af det våld, som utöfvades af kringströfvande krigarskaror, hvarför konungens löften om fred, om mjöl och salt vunno allt större gehör hos det betryckta folket.

Så hade man kommit fram till maj, då Västerås efter sitt långa ihärdiga motstånd måste uppgifvas, och konung Kristiern lät sin flotta ankra utanför Stockholm samt belägrade staden och dess fäste.

Fru Kristina sviktade dock icke, och hon kunde förlita sig på sina slottsmän, såväl som på stadens innevånare, hvilka alla voro henne hängifna.

Men ännu svårare pröfningar förestodo. Jämte den nedstämmande underrättelsen om Västerås fall kom den felslagna förhoppningen om hjälp från konung Sigismund.

Konung Kristiern, som snart insåg, att stadens belägenhet och befästning gjorde utgången af en stormning oberäknelig, tog åter sin tillflykt till underhandlingar genom medel, som voro farligare än själfva belägringen, emedan genom dem stämningen hos de trogna började förändras.

Främst använde biskop Trolle hela sitt snille att verka för konungens sak, än genom att lämna herrarne stadfästelsebref på deras förläningar, än genom att tala till folket för att upplysa det om alla de fördelar, som erbjödos det utarmade landet. Därnäst utsändes biskop Mattias, folkets vän, att verka för konungen. Till sist blef den i konungens följe, från sin fångenskap i Danmark återvändande doktor Hemming Gad vunnen för Kristiern.

3.

Det föreföll Kristina, som om själfva fästningens grundmurade golf skälfde under hennes fot, då Hemming Gad, den fordom kämpastarke fosterlandsvännen, nu stod framför henne, men icke mera såsom ett stöd, ett värn emot sturehusets fall och ett skydd för återstoden af landets förhoppningar, utan såsom danska konungens förespråkare.

Hon visste, att han redan talat icke allenast i landsorten till bönderna, utan äfven i staden till hennes sista trogna anhängare, och hon förstod, hvad han skulle på dem inverkat, då han nu inför henne själf med hela sin forna ljungande vältalighet prisade Kristiern, denne duktige och kraftfulle furste, hvars främsta mål vore *folkets väl.* Han slutade med att besvärja fru Kristina ingå på den dagtingan med alla dess förmåner, konung Kristiern erbjöd, erinrande henne, att hon i sin hand hölle ett helt folks öden.

Kristina lät honom tala till slut.

Först rörde henne åsynen af den åldrige mannen, som hon så väl mindes sig hafva sett i det gamla sturehemmet. Sedan häpnade hon vid hans tal, som icke mera gällde landets försvar, och hon greps af ömkan vid föreställningen, att han måste hafva grånat under tankar att förråda det land, som han förr så högt älskat.

Därefter betogs hon af vrede och förakt för landsförrädaren, och till sist bäfvade hon, såsom hade redan den sista grundpelaren sviktat under det fäste, som hennes herre öfverantvardat henne.

"Är ni verkligen samme man, som jag sett förr?" frågade hon. "Är ni de gamle Sturarnas vän, som min älskade herre en gång kallade *fader Hemming?*"

Doktor Hemming ryckte till, såg på Kristina, men dröjde att besvara hennes fråga.

Hon återtog: "Jag vet väl, att ni är mannen med de stora minnena, unionens starkaste motståndare och det svenska folkets tappraste försvarare, som alltid var tillreds att med er liffulla ande uppehålla modet och kraften hos dem, som mattades i kampen för fäderneslandet."

Doktor Hemming stod ännu tyst och orörlig, men for hastigt med handen öfvor sin kala hjässa, såsom ville han bekämpa sin rörelse.

Men Kristina tillade, själf nästan fördjupad i sina minnen: "Ack, jag minns det väl, hur det var under Hemming Gads ledning, Sten Sture utförde sin första vapenbragd, den ärorika drabbningen vid Kalmarsund."

Då rätade gamle Hemming sin ännu kraftiga gestalt, och hans blick lyste till.

"Ja — javisst var det så!" utropade han, men elden i hans ögon tycktes i detsamma hafva brunnit ut, och han tillade bittert: "Visst var jag 'Sten unges' lärare, men för riksföreståndaren Sten Sture blef jag mindre än intet!"

"Ni misstar er!" utropade ifrigt Kristina. "Jag kan ej minnas så långt tillbaka, att icke min herre i vördnad och tacksamhet talade om Hemming Gad."

"Om så var", utbrast Hemming, "hvarför lyssnade han till

mina baktalare? Hvarför ansågs jag icke värdig mitt af herr Svante utlofvade biskopsstift? — Men jag var ju gammal redan då, och de unge herrarne omkring herr Sten voro klokare än jag. Kanske var min tunga för hvass, och mina ord behagade dem icke. Jag hade ju en gång yttrat, att den evinnerliga striden med Danmark måhända vore föga till Sveriges båtnad, och strax beskylldes jag för att vara förrädare. Ja, jag vet det väl. Man gick så långt, att då jag med de öfriga fyra herrarne fördes som gisslan till Danmark, man på min rygg sade, att jag icke allenast själf ginge frivilligt, utan ock lockade andre och gaf dem Kristiern i händer. Och det trodde man, lät förklara mig för förrädare och lade beslag på allt, hvad jag i världen ägde. Var detta rättvist — var det den tacksamhet, man var skyldig den, som dittills ägnat hela sitt lif åt Sveriges tjänst? Är jag en förrädare, så var det mina fientliga landsmäns hat, som gjorde mig därtill!"

Hemming Gad hade talat med hela sin forna liffullhet, hvarunder Kristina tyst och sorgset betraktat honom; men när han tystnat, sade hon: "Om än förtalad och missförstådd, hur kunde väl den man, hvars hela föregående lif varit fosterlandets ära, förmås att icke trots allt älska sitt land?"

Det låg så mycken smärta och så mycket mera deltagande än förebråelse i hennes ord, att den stolte Hemming blef gripen.

"Icke älska mitt land?!" utropade han och den åttioåriges ögon blixtrade till." Det var ju för att rädda mitt land, som jag blef Kristierns man. "Hemming var för upprörd att tala mera, han bugade sig kallt och lämnade Kristina, som knappast hunnit hämta sig, förrän en slottstjänare anmälte:

"Herr Karl Knutsson af Tre Rosor!"

4.

Anmälningen var helt enkelt sådan och förrådde ej hvarifrån eller i hvilket ärende mannen kom. Kristina hann heller icke ens betänka, om eller huru hon borde mottaga honom, förrän hon hörde, att någon trädde in genom den uppslagna dörren.

Med den ena handen stödd mot bordet, vände hon allenast hufvudet emot den inträdande, som syntes hafva aflagt sin krigiska rustning, och som bar en mörk sammetsdräkt utan någon som helst prydnad, hvilken kunde utvisa det land, han egentligen tillhörde. Stolt och allvarlig kvarstod han på tröskeln till den vidt uppslagna dörren, gjorde där en djup bugning, och först därefter såg han upp på Kristina.

Kanske föresväfvade Karl, där han så stod, minnet af hans förra mottagande på Stockholms gamla borg, som också en gång varit *hans* hem. Han hade där efter sin första utflykt från Sverige hälsats af alla såsom den återkomne sonen och brodern, och Kristina, den af glädje strålande bruden, hade velat lära honom att förstå den jordiska sällheten.

Nu stod han inför samma Kristina, men det var såsom Sturens änka hon såg på honom, liksom hade hon velat säga, att det var han, som bidragit att för henne sköfla lifvets lycka.

Så trodde åtminstone Karl sig böra tyda uttrycket i hennes blick, och därför stod han själf tyst och obeslutsam.

Han hade kommit i känslan af att vara segerherre och för att erbjuda henne sitt bistånd, men vid hennes åsyn kunde han ej finna ord att uttrycka denna sin mening. Därför väntade han, att hon skulle tilltala honom.

Där hade behöfts allenast en rörelse af hennes hand, för att han skulle skyndat fram och knäböjande afbedt sin skuld, innan han frambar sitt ärende.

Men då hon alltjämt stod lika tyst och orörlig, rätade han på sitt stolta hufvud och utbrast: "Kristina! — Fru Kristina", rättade han sig, "förlåt min dristighet, men jag har icke kommit såsom fiende."

"Hur ni än må hafva kommit", afbröt hon honom, "så är jag redo att höra, hvad den danska härens anförare har att säga Sten Stures änka."

"Danska härens anförare! Det är då allenast *så*, ni vill anse mig. Nåväl!" utropade Karl, ännu stoltare än förut, "jag måste då förklara, att, huru starkt detta fäste än må vara, är konung Kristierns vilja ändå starkare. Han skall icke vika härifrån, förrän hela Sveriges rike är i hans våld."

"Jag vet detta vara konungens mening", svarade Kristina

dystert, men lugnt. "Sveriges rike blir dock icke hans, förrän Stockholms fäste är taget."

"Stockholms fäste har likväl nu förlorat sina förnämsta yttre stöd", återtog Karl, äfven han lugnare. "Efter Västerås fall vistas den tappre Magnus Jönsson såsom fånge i konungens läger. För öfrigt, om än stadens borgare ännu äro eder trogna, så äro en stor del af därboende adelsmän villiga att sluta sig till Kristiern, och själfva svenska rådet har för längesedan högtidligen erkänt honom som Sveriges konung."

"Hvad är meningen med upprepandet af allt detta, som redan är allom bekant?" sporde Kristina.

"Om det icke vore till hufvudstadens oförfärade och okufliga försvararinna jag talade", svarade han, "så skulle jag försöka vinna er för den åsikt, hvartill rikets mest betydande män hafva kommit, nämligen den, att endast genom att erkänna Kristiern den andre, som det kan blifva lugn och fred i Sveriges rike."

"Fred i Sveriges rike?" utropade Kristina. "Talar ni därom, ni som själf bröt den nyligen ingångna freden, då ni förde den danska hären öfver gränsen? — Hade de främmande höfvitsmännen, som icke känna till krigen i Nordens skogar, fått hjälpa sig själfva, så torde denna gång Tiveden blifvit för Kristiern den andre detsamma, som Hälleskogen en gång var för Kristiern den förste. Hvem var det, som visade dem vägen, och hvem bragte mord och brand öfver den oskyldiga allmogen i Västergötland? Hvem var icke öfverallt densamme? Ja öfverallt förspordes främst namnet Karl af Tre Rosor!"

Hon tystnade och vände sig bort utan att varseblifva den storm, som välde upp i den förolämpade riddarens sinne. Knappast hade hon uttalat de sista orden, förrän han rusade fram och ville gripa hennes arm; men varnad genom ljudet af hans steg, vände Kristina sig om, och behärskad af hennes blick, hejdade sig ovillkorligt den upprörde riddaren.

Men han kunde icke tillbakahålla ett hånskratt och yttrade däreſter: "Ni talar om krigets bedrifter, såsom ville ni därmed slunga mig en skymf i ansiktet. Konung Kristiern, hvilken jag svurit min tro, anser saken annorlunda. Genom slika hjältedater har jag förvärfvat mig hans gunst, och det är denna gunst, som förlänar mig makten att kunna beskydda den, som är snart sagdt

det enda hindret för hans eröfrande af Sveriges rike — den, som i följd däraf skulle blifva offret för hans vrede, Kristina Gyllenstjerna!“

Utan att synas akta på dessa ord frågade hon endast: “Kommer ni för att å den danske konungens vägnar förnya underhandlingarne?“

Han studsade vid den något oväntade frågan, men svarade hastigt: “Jag kommer på eget bevåg och för egen del — om ni värdigas höra mig. — Konung Kristierns öppna bref är eder, Kristina, främst af alla bekant, och jag ber er vara öfvertygad om, att han ärligt menar allt hvad däri utlofvas: att genom en evig fred de tre rikena emellan bereda dessas väl. I allmänhet ha åtminstone de mest framstående i riket mottagit denna kungliga försäkran, — och bland dessa förnämsta är det egentligen endast Kristina Gyllenstjerna, som står honom emot, som ännu har makten i sina händer att förvägra honom själfva konungaborgen i det rike, som redan erkänt hans rätt. När en gång denna makt blir bruten, när också detta fäste, hur skyddadt det än må vara, likväl *måste* falla, hvad blir då månne *edert* öde, som så har trotsat Kristierns erbjudanden om fred och intill sista stunden förnekat honom?“

“Om så är, — om så blir“, svarade hon med fasthet, “får jag vara beredd på konung Kristierns vrede.“

“Men ni känner honom icke! Ack, Kristina, vredgas ej öfver mitt djärfva tal! Betänk, att ni är icke allenast den, som själf förnekat honom; ni är också änka efter den man, som vändt folkets sinnen ifrån dess konung och som mot honom städse fört afvog sköld. Ni har upptagit hans mantel och därigenom förvärfvat er ett namn, som täflar med det, som bars af själfva konungens moder, den ädla drottning Kristina, som, äfven hon, försvarade sin gemåls rättigheter till Stockholms gamla konungasäte. Med ett ord, allt detta skall Kristiern aldrig förlåta er, kanske skall han till och med, om ni faller i hans händer, mot eder utöfva en grymmare hämnd, än ni kan ana!“

“Och denne grymme konung tjänar I, Karl Knutsson? Hvad var det då, som förmådde er att välja hans fana?“

Kristina yttrade dessa ord så fritt från all bitterhet, att Karl blef gripen däraf.

"Hvad som förmådde mig därtill?" upprepade han dystert. "Att besvara den frågan vore ju att tälja hela mitt lifs historia. Får jag då ändtligen säga er allt, Kristina? Må det förlåtas mig, om jag nu vågar tala därom! Om ni velat offra en enda tanke på mina växlande öden, skulle ni måhända förr hafva förstått mig, och måhända öfver mig fällt en dom, mindre hård än den, som nyss träffat mig."

Han höll upp, nästan för att hämta andan, och såg spörjande på henne; men Kristina stod tyst, hvarken nekande eller uppmanande honom att tala.

"Att jag fordom älskade dig, Kristina, det visste du", återtog han, "men kanske icke till huru hög grad. *Du* var mitt lifs enda stora, varma kärlek, den enda solstrålen för mitt mörka, stormiga sinne; men liksom du var min enda kärlek, var Sten Sture mitt enda hat. Jag hatade honom, icke allenast därför, att han var mig öfverlägsen. Jag afundades icke, att han blef rikets förnämste man. Men att han vann Kristina Gyllenstjerna och ej allenast hennes hand, utan hennes hela hjärta, det har jag aldrig kunnat förlåta honom. Jag, dåre, trodde mig en gång, ja hela min första ungdomstid trodde jag mig säker om detta hjärta. Då min så kallade broder beröfvade mig dessa skatter och detta allenast med en yngre broders rätt", fortfor han andlös, "kunde jag ej mera dväljas i samma rike som han. Jag kunde heller icke mera se Kristina, som jag förlorat, och jag kunde ej strida för det land, som en gång skulle styras af Sten Sture. Det var nu blott ett mål, som syntes mig värdt att lefva för: jag ville blifva en man, som kunde täfla med Sturen, åtminstone i hjältebragder och krigsmannaära. Under Kristiern den andre kunde jag vinna detta. Hans namn var redan då kändt öfver hela Europa. Nu förstår ni, Kristina, hvarför jag valde hans fana. Värdigas ock höra, hvad jag härigenom ämnar vinna — icke för mig själf allena —"

Åter höll han upp, väntande; men icke ett ord eller en blick röjde, hvad Kristina tänkte. Likväl tycktes hon lyssna till hans tal, hvarför han fortsatte:

"Sannolikt kommer Kristiern att likasom de förre unionskonungarne under sin frånvaro lämna Sveriges regering i rådets händer, med en person främst i styrelsen. Jag har förhoppning

att blifva denne främste. — Kristiern har nästan alla Sveriges stormän för sig, men själfva kärnan af det folk, för hvars väl han främst vill sörja, förstår honom icke, emedan denna kärna tillhört Sturarne. Kanske kunde han vinna äfven dessa, om — Kristina Gyllenstjernas *andre* gemål blefve rikets nye höfvitsman. Afbryt mig icke! Jag ber, att ni icke i förtid vredgas öfver min djärfhet, ty såsom sådan anser ni naturligtvis mitt erbjudande. Tag min försäkran på riddersmannaord — ett ord, som jag aldrig brutit — att *'eder gemål* skulle styra riket icke för sin egen skull allena, utan för *eder son.* När den unge Nils Sture kommer till myndig ålder, skall han blifva Sveriges styresman."

Karl tystnade och knäböjde för Kristina utan att ens se upp på henne.

Uppskakad i sitt innersta, stod hon länge tyst; hon tycktes anstränga sig att icke låta de stormande känslor utbryta, som kämpade i hennes inre. På samma gång hon kränktes af det förslag, som blifvit framställdt, måste hon, innan det förkastades, öfvertänka om det dock kunde innebära en fördel för hennes son.

Hon hade på sista tiden småningem måst sätta sig in i möjligheten att nödgas dagtinga med konung Kristiern, men insåg först nu, hvilket fruktansvärdt öde, som därmed skulle drabba icke allenast henne själf, utan ock hennes barn. Hon hade kunnat tänka sig fångenskapen, men icke att möjligen blifva ett medel att för sin son vinna det svenska folkets gunst.

Därtill förfärades hon vid tanken på ett nytt giftermål, som därtill vore en förening med hennes hädangångne herres uppenbara fiende och härvid uppreste sig hela hennes innersta känsla och blef henne öfvermäktig.

Då emellertid Karl länge förgäfves väntat på svar, reste han sig upp. När så deras blickar möttes, hade likväl Kristina hunnit bekämpa sina bittraste känslor, och lugnare, men sorgset såg hon på honom.

"Ni kanske beklagar, men jag ser, att ni snarare fördömer mig, Kristina, och därför föraktar ni mig."

"Jag dömer eder icke, Karl Knutsson, emedan jag nu kan bättre förstå edra bevekelsegrunder. Men ändå —"

"Ändå?" upprepade han andlöst.

"Sten Stures änka kan icke tillhöra anföraren i den strid,

som ödelade *hans* lif och hans lands frihet", svarade hon med fasthet.

"Men om detta försonades genom eder son? Och för hans skull?"

"Icke ens för hans skull", svarade Kristina och sänkte sitt hufvud.

Då hon åter såg upp, var Karl af Tre Rosor borta.

5.

Viktiga och ödesdigra dagar afslutade året 1520.

I september utfärdade Kristina Gyllenstjerna jämte sina höfvitsmän och stadens magistrat det bref, som öfverlämnade Stockholms slott till konung Kristiern, och konungen, rik på löften och frikostig på gåfvor, sände sitt bref med försäkringar om glömska af allt famfaret, af striderna såväl mot Danmarks konungar som mot Sveriges ärkebiskopar.

Alla fångar skulle lösgifvas, fru Kristina erhålla stora förläningar, och de höfdingar, som tjänat henne, skulle själfva erhålla lön. Med ett ord, allt och alla skulle försonas, enas och förlikas, hvarefter en evig fred skulle följa. Så var kung Kristierns vilja.

Kort därefter höll konungen sitt högtidliga intåg, under det alla klockor ringde, och smattrande trumpeter förkunnade den återvunna freden. Vid södra stadsporten mötte borgmästare och råd för att öfverantvarda konungen stadens nycklar. På den kungliga borgen, där Kristiern gjorde ett kort besök hos fru Kristina, öfverlämnade hon själf åt honom nycklarne till slottet och dess fäste. Därefter insatte konungen nya slottshöfvitsmän och afreste till Danmark.

Den 1 november återkom konung Kristiern för att hålla det riksmöte, på hvilket han högtidligen hyllades till Sveriges konung.

Den 4 november skedde kröningen med stora högtidligheter, då ärkebiskop Gustaf Trolle satte Sveriges krona på den i räkningen sjette unionsregentens hufvud, och Kristiern den andre

svor "att beskydda kyrkan och alla försvarslösa, att akta alla privilegier samt att hålla alla vid Sveriges lag och rätt".

Däreſter rådde i hela staden ett vimmel under tre dagars festligheter. För de högre ståndens hölls tornering och riddarslag, medan för folket å alla torg utsattes gästabudsbord med rikliga anrättningar samt dryckeskannor, fyllda med öl och kirsedrank.

Allt var sålunda i yttre mått solljus och glädje, om än i många sinnen dvaldes oro och dystra aningar, likasom kung Kristiern log, under det att han i sitt sinne rufvade på mörka planer.

VII.

Kristiern-tyrannen.

1.

Det var natten till den olycksdigra dag, som skulle blifva så betydelsefull i Kristiern den andres historia.

Tornväktarens rop förkunnade klockan vara tolf slagen, men det kunde förefalla, som om ingen hörde honom, så tyst var det och hela staden tycktes sofva.

Åtminstone syntes ingen människa till utom hus, intet ljus förmärktes genom de förmögna borgarhusens glasfönster, ej minsta ljusskimmer genom de enkla hornrutorna i öfriga bostäder, icke ens ett ljud vittnade om den i staden förlagda krigshären. Så hade det kungliga maktordet befallt; man skulle förstå, att numera ingen yttre vakt behöfdes, att maktordet var nog för att ingifva lydnad.

Väktarens rop framkallade likväl till sist en person; men det var också den ende som vågade bryta mot förbudet, nämligen kung Kristiern själf.

Han steg ut på altanen, eller rättare det platta taket af slottets hufvudtorn, det majestätiska Kärnan.

Gjorde han måhända detta för att ostörd kunna öfverskåda hufvudstaden i sitt nyförvärfvade rike och för att bestämma dess öde, eller rätt och slätt för att inandas den friskare luft, som häruppe i den klara månljusa natten lät sina vindar svepa kring hans hufvud? Kristiern behöfde det kanske i denna ödesdigra stund, då inom honom hvälfde sig så många tankar.

Det som upptog honom, var icke allenast hvad han tänkt

under de nyss tilländalupna festdagarne, utan allt hvarpå han under de senare åren hade rufvat, nämligen hämnden på alla, som fört afvog sköld emot honom.

Den seger, han vunnit, var icke nog för att komma honom att glömma alla de förödmjukelser och nederlag, han fått utstå, innan han kunnat återresa sin vacklande tron i Sverige.

Åsynen af denna vackra stad med sina holmar och sjöar gjorde likväl ett annat intryck på Kristiern, än det han väntat sig, åtminstone af dess första betraktande. Det klara månljuset, de tindrande stjärnornas skimmer gåfvo en viss högtidlighet åt den i nattens hvila fredliga staden med alla dess tornspiror från kyrkor, kloster och kapell och inför denna högtidlighet borde människosinnets mörka ruelser vika likt obehöriga skuggor.

Ett uttryck af ädlare och högre allvar skymtade också härvid fram öfver Kristierns ansikte, kanske en följd däraf, att han ihågkom, huru han en gång förr beskådat denna tafla. Det var för längesedan, då han själf en sorglös yngling, mottagit hyllning för att en gång bära nordens tredubbla krona.

Olyckligtvis halkade hans blick öfver de tvära liksom afklippta tornen på ringmuren, hvilken omslöt de tre holmarna och på hvars andra sida reste sig åsen af Brunkeberg. Hade icke där hans farfader lidit nederlag och måst vika för den svenska adelsmannen Sten Sture den äldre — skulle slikt icke en gång straffas?

Visserligen borde platsen nu vara rensad efter nederlaget, eftersom det just var på detta samma Brunkeberg, unionen ånyo blifvit upprättad, då för några dagar sedan han själf, den förste Kristierns sonson, blifvit hyllad till konung, och hvad mera var, till arf-konung, hvilket skulle säkrare befästa hans regemente.

Men var väl någon varaktighet att vänta i detta oroliga land? Tyckte han sig icke redan hafva märkt, huru hela den underdåniga skara som omgaf honom, i själfva verket vore en hemligt rustad här, som valt konungen endast för att själf få härska?

Så var icke kung Kristierns mening, när han offrade så mycket för det herradömets skull, och därför skulle denna hemliga skara afväpnas, medan tid var, men icke allenast afväpnas, utan straffas, krossas, tillintetgöras!

Detta vore enda utvägen för att komma till ro, maktens obestridda ro. Och var han dessutom icke i sin fulla rätt att kväsa de trotsiga?

Konung Kristiern knöt härvid sin starka hand och höjde den, liksom ville han med ett enda slag krossa alla, som stodo honom i vägen, alla utan undantag.

I samma ögonblick den hämnlystne, obeveklige tyrannen fattade detta beslut, träffades hans hörsel, eller snarare hans syn af något, som afbröt hans tankegång, och som kom honom att ovillkorligen rycka till.

Hvad som sålunda förmådde inverka på den väldige och starke, var likväl endast en månstrimma, som belyste muren tätt invid honom, men ju längre han betraktade den, dess tydligare föreföll det, som om den lätta ljusranden vidgades och småningom rörde sig. Åtminstone måste det hafva föresallit Kristiern, som om den sväfvande ljusstrimman antagit gestalten af ett människoväsen, ty hans knutna hand sänkte sig, ehuru han för öfrigt ej rörde sig ur fläcken.

"Hvad vill du här, Elisabet?" frågade han med dämpad röst, ehuru ännu darrande af vrede. "Du begär nåd — jag förstår det — nåd för detta folk, som du kallar tappert och frihetsälskande, och som du skattar så högt; men det är ej heller *folket* jag vill krossa. *Du* bör veta det bäst, eller rättare endast du, min maka, som haft någon del i mina stora tankar. Jag har ju sagt dig, att jag en gång vill gifva detta folk fred, vill sörja för dess välstånd och lära det att göra sitt land fruktbart; men för att kunna det måste jag rensa bort denna legio af stora herrar. Sigbrit förstår detta, lär af henne, och inse äfven du, Elisabet, att de alla måste förintas — alla som stå i vägen!"

Kristiern tystnade för att draga andan djupare, och pupillerna i hans ögon vidgades, under det han alltjämt stirrade på samma föremål. "Hvarför hänvisar du till brudsmycket, Elisabet?" fortfor han. "Du säger, att det skimrar i blod, och tror det olycksbådande, men frukta icke! Förstår du ej, att detta måste ske för att bevara tronen åt din son, för att en gång kunna lägga ett tryggadt välde i hans hand?

"Hvarför ber du för Sturens änka? Förstår du inte, att hennes barn en gång skola uppträda med fädernas anspråk —

förnya striden från de äldre Sturarnes tid? Nej, bort med hela ynglet — det hjälps icke, det måste ske!“

Åter blef det tyst, och Kristierns ögon började irra omkring, fåfängt sökande något föremål att hvila vid.

“Hon är borta“, mumlade han. “Hon var bedröfvad, att jag icke aktade varningen af brudsmycket. Men hvarför skulle hon också komma hit? — Måhända var det allenast en skenbild, som min inbillning framkallat —“

Åter stördes Kristiern vid en rörelse af dörren. Denna gång mera verklig än nyss, och kanske därför mera förbittrad, vände han sig hastigt om.

Hvem skulle väl utan att vara kallad våga störa honom eller lyssna på konungen i hans ensamhet?

Det var verkligen någon, som vidrörde dörren, men på inre sidan. “Guds Droos!“ utropade Kristiern, “hvem där?“

Då sköts klinkan sakta upp, och liftjänaren Jens Madsen syntes inom den halföppnade dörren.

“Vågar man redan trotsa mina befallningar?“ utbröt konungen. “Är elden lös, eller äro de upproriske inkomna i slottet?“

“Nådig herre konung“, svarade tjänaren ödmjukt, men utan att låta sig bringas ur fattningen, “Eders Nåde har kallat hans högvördighet ärkebiskopen, och denne har väntat redan en timme i försalen.“

Konungen, som emellertid lugnat sig, kom ihåg, att han själf kallat Gustaf Trolle för ett viktigt samtal. Han yttrade intet, men lämnade altanen och steg hastigt trappan utför.

I det åttkantiga tornrummet brann ljus i taklyktan, men denna belysning var så sparsam, att det behöfdes Kristierns skarpa öga för att igenkänna den bugande mannen därinne.

2.

Herr Gustaf Trolle, hade också aflagt sin präktiga ordensrock och iklädt sig en af svart kläde, hvaröfver framskymtade endast en del af guldkorset, som var nedstucket i bältet. Då han såg upp, tycktes hans ögon, hvilka voro ljusgrå till färgen,

på ett eget sätt lysa till liksom genomträngande halfdunklet; men han yttrade ingenting, blott bugade sig djupt.

Sedan tjänaren försvunnit och noga tillstängt dörren, yttrade konungen, skarpt betraktande den tyste ärkebiskopen. "I kommer till ett viktigt rådslag, herr Gustaf, där det gäller ert fädernes-lands väl eller ve."

"Eders Nåde", svarade han, "prästens fädernesland är det land, hvarest man kallar honom att skipa rättvisa oeh sanning."

Ett spefullt löje flög öfver Kristierns drag. "Rättvisa?" upp-repade han. "Är ni så säker, att det endast är rättvisans språk, ni kommer att föra? Blir det måhända å er sida icke äfven hämndens? Vi undra icke på det — en stor del af edra landsmän, till och med af edra fränder hafva farit ganska illa med er, herr Gustaf Trolle."

Öfver ärkebiskopens släta, höga panna lade sig i hast några veck, och det var tydligt, han icke var belåten med det spefulla i konungens sätt.

Det rådde ett visst beroende emellan dessa båda; ärke-biskopen behöfde konungens hjälp för att bibehålla sin egen makt och för att kunna utföra sina tilltänkta hämndplaner, och konungen å sin sida behöfde hans bistånd för att kunna utföra de blods-dåd, han inom sig beslutit.

Gustaf Trolle, hvars namn är liksom sammankedjadt med Kristiern den andres, var lika härsklysten och hämndgirig som han, mindre våldsam, men kallt beräknande. Liksom de flesta af sina samtida ståndsbröder var han danskt sinnad, med den skillnad dock, att den gamle ärkebiskop Jakob Ulfsson och biskoparne Mattias i Strengnäs och Otto i Västerås, vidhöllo unionen såsom ett medel till fred, medan Gustaf Trolle förrådde fäderneslandet för egen vinnings skull. För att återfå egen makt kunde han skoningslöst låta straffet utgå öfver sina motståndare, men också allenast öfver dem.

"Det lärer väl vara mindre fråga om mina fiender än om Eders Nådes", yttrade han höfviskt, ehuru något sträft, "och det är väl främst för att erhålla kunskap därom ni har kallat mig."

Konungen gjorde en liten nick, mera öfverlägset än brukligt var mot kyrkans höge herrar. "Ja visserligen, herr bisp, och I brukar vara rask i edra företag, sedan de en gång äro bestämda. Jag förmodar, ni har anklagelseakten redan upprättad?"

"Den är i ordning, Eders Nåde, det vill dock säga klagomålet å de kränkelser, som mig vederfarits, och för hvilka Eders Nåde lofvat mig upprättelse.

Men hvad angår dem, som burit afvog sköld mot konungadömet, dem täcktes Ers Nåde själf uppteckna."

"Hvad för slag? Tror ni, att jag befattar mig med slikt? Då det gäller något att ändra, må jag själf göra det — Ni kan för öfrigt taga mäster Jon, Uppsala-kaniken, till hjälp, det är en pålitlig man."

"Mäster Jon och jag känna icke Eders Nådes vilja."

Konungen, som gått några slag fram och tillbaka, vände sig tvärt om. "Känner ni icke våra fiender? Tänk då efter, om ni icke ser hela raden af denna ostyriga adel, dessa rike och mäktige stormän såväl andliga som världsliga, hvilka tro sig skapade att härska, men icke att lyda. Ni kan bättre räkna dem än jag själf."

"Hela Sveriges adel, Eders Nåde?" utropade ärkebiskopen häpen. "Jag förstår sannerligen icke — —."

"Förstår ni icke?" utbröt Kristiern med tilltagande vrede. "Kanske ni vill försvara dem? Eller tror ni, att vi hafva lämnat vårt kungliga ord till er blott för att tillfredställa eder hämnd? Guds Droos, är det meningen, så säg!"

Den misstänksamme Kristiern hade blifvit retad, och i sådana stunder var det något hänsynslöst i hans utbrott. Han trodde sig märka, huru ärkebiskopen tvekade att utföra, hvad som skulle blifva honom ålagdt.

"Tror ni kanhända", fortfor konungen, sedan han förgäfves väntat på svar, "tror ni, att vi allenast för någon tids regemente fört denna fleråriga, hårda kamp, där vi sett många af våra tappraste män offra sina lif? Skulle vi hafva uttömt våra båda andra rikens krafter till det yttersta för att åter mötas af uppror och kanske öfvervinnas såsom vår fader och farfader — ty så skulle det gå, om icke dessa högmodiga stormannasläkten utrotades och detta gäller dem alla, hör ni, alla!"

Ehuru själf brinnande af hämnd mot sina fiender, stod ärkebiskop Trolle tydligen slagen af häpnad öfver de hänsynslösa ord, konung Kristian uttalat, ty så vida hade han icke tänkt sig, att konungens planer kunde sträcka sig. Det hat, som utslungats,

gällde nämligen icke allenast alla uppenbara och hemliga fiender, utan hela herreståndet, och Gustaf Trolle hörde själf till detsamma. Han hade tänkt sig en herremannaregering i Sverige, hvars främste man naturligtvis han själf skulle blifva. Men huru länge skulle han ens stå säker, om alla de, på hvilka han litade, skulle gå under?

Dessa föreställningar genomforo i hast hans hufvud, men ehuru konungen redan något lugnat sig, gaf han den tyste ärkebiskopen icke lång tid till eftertanke. "Vet ni något annat medel, ni kloke och myndige prelat? — Så tala då, hvad har ni att föreslå?"

"Då Eders Nåde ålägger mig att säga min mening", svarade den sluge Gustaf Trolle med fullkomligt återvunnen fattning, "så tillåt mig erinra, att bland detta nästan oräkneliga antal af herremän befinna sig unionens alla trogna anhängare. Måhända skulle dessa blifva ett stöd för Eders Nådes nyresta tron."

"Ett stöd för vår tron?" utbrast Kristiern med ett hånskratt. "Det skall också vara en kyrkans djärfve man, som vågar tillkasta oss slika ord."

"Jag skulle icke heller hafva uttalat dem", yttrade ärkebiskopen höfviskt och lugnt, "om jag icke visste, att bland denna skara af unionsvänner befunne sig flera biskopar, rådsherrar och öfrig högadel, som just ifrat för sin *arfkonungs* rätt."

Denna påminnelse om konungens arfsrätt skulle ej hafva förfelat sitt intryck på Kristiern, om icke hans misstänksamhet varit väckt. Nu förgick honom tålamodet; han stannade midt för ärkebiskopen och fäste på honom sin genomträngande blick. "Ni försvarar dem?" utropade han. "Kanske behöfver ni själf påräkna deras stöd. Ärkebiskopsstolen vacklar kanske ännu lättare än konungatronen?"

En hemlig bäfvan genomfor Gustaf Trolle, som alls icke fann det omöjligt, att Kristiern kunde låta sina hatfulla planer gå i verkställighet. Men här gällde att icke visa någon fruktan, på samma gång han insåg, att han måste gifva endera de öfriga eller också sig själf till spillo. Ehuru harmen brusade inom honom, yttrade han med fasthet: "Jag vågar dock hänskjuta till Ers Nåde, huruvida en anklagelse mot dessa herrar kan framställas, särdeles som det kungliga ordet är gifvet dem till beskydd."

"Så skall jag säga eder det, herr ärkebiskop. Vi hafva lyckligtvis flera klyftiga vänner än er, och den fyndige Didrik Slagheck har gifvit oss upplysning, huru saken bör behandlas. Här behöfs hvarken förevändning eller omsvep, eftersom vi hafva påfvens bannbref i händerna, och hela Sveriges rike ännu är bannlyst. Såsom konung kunna vi hålla vårt ord om tillgift för alla mot oss gjorda förbrytelser; men såsom verkställare af den helige fadrens dom böra vi utrota alla kättare med eld och svärd." [1]

Huru slug Gustaf Trolle än var, kunde han icke uppfinna flera invändningar, själf hade han hänsynslöst tagit steget ut mot sitt eget mål och måste nu rätta sig efter Kristierns. Beslutsamt svarade han: "Mot alla kättare måste jag såsom den svenska kyrkans öfverhufvud bistå Eders Nåde".

"Jag visste nog, att ni skulle finna eder plikt så vara, herr Gustaf", yttrade konungen, hvarvid ett leende skymtade öfver hans hotfulla ansikte, då han räckte ärkebiskopen sin hand. "För att ni skall kunna vara och förblifva främste mannen näst oss i vårt återvunna rike, måste *vi* vara ense!"

Då ärkebiskopen emottog den utsträckta handen, mötte han konungens blick, därmed beseglande den ödesdigra dom, som gjorde Gustaf Trolle till sina landsmäns förrädare och drog öfver Kristiern den andre namnet: *tyrannen.*

3.

Den 7 november 1521 randades morgonen i blodrödt skimmer. En hård och hvinande stormvind strök fram öfver den sofvande staden, med ens väckande allt och alla till lif och rörelse.

Några af stadens äldsta innevånare, som pröfvat mycket under den gångna tidens växlande händelser, tyckte, att den blodröda himlen och den tjutande väderilen just i morgonväkten

---

[1] Starbäck.

vore ett ondt varsel, bebådande att något märkeligt skulle hända, något som man skulle minnas i långa tider.

Så sade de gamle, medan de unge föga brydde sig om varningen.

För öfrigt togs allas uppmärksamhet i anspråk, då en bullrande musik lät höra sig från den kungliga borgen.

Detta var visserligen icke något nytt, men det hade sagts från säkert håll, att festetiden nu skulle vara slut. Man var därför nyfiken erfara, hvad ånyo kunde förväntas, kanske allenast några förnäma resande skulle ledsagas ur staden med en så stor ärebetygelse.

Där kommo verkligen tvenne härolder jämte en tropp svenner, ridande ut genom slottsporten, men inga främmande herrskaper syntes till. Under musik af pukor, trumpeter och basuner gick tåget sin rund i staden och folket strömmade till från alla håll, som vanligt bildande en eftertrupp i hack och häl följande härolderna och musiken.

På torget å Norrmalm stannade tåget. Musiken tystnade, och härolderna svingade sina förgyllda stafvar, högt förkunnande Hans nådes, deras allra nådigaste herres, konung Kristierns, kallelse till slottet vid middagstid.

Kallelsen gällde de fleste af dem, som varit närvarande vid kröningen och därpå följande festligheter, främst de förnäme af alla stånd, adlige och högt stående andlige, äfvensom borgare med sina borgmästare och rådmän såväl från staden Stockholm, som dem, hvilka voro samlade från landsorten för riksmötets skull, äfvensom fruar, hörande till landets förnämligaste släkter. Särskildt nämndes fru Kristina Gyllenstjerna och hennes moder, fru Sigrid Banér.

Sedan samma uppträde förnyats på ett par andra öppna platser, återvände härolderna till slottet.

En hel del af dem, som stodo resfärdiga att efter det afslutade riksmötet lämna staden, dröjde obeslutsamma, medan andra skyndade att packa ur reskistorna och åter påtaga sina högtidskläder för att i rättan tid kunna infinna sig. Likväl voro de icke få, som styrde kurs mot stadens portar i stället för till konungaborgen.

Emellertid dryftades saken ganska lifligt i hela staden, så-

väl i enrum som å öppen gata, emedan man hade sina olika åsikter.

En del skrattade åt de gamles olycksvarsel, medan andra togo saken mera allvarligt, ehuru de ändå tyckte, att man i det hela borde förlita sig på konungens goda mening, sedan han vid sin konungaed besvurit att akta hvarje ståndS rättigheter och hålla alla vid Sveriges lag och rätt. Man hade ju dessutom insett att där låg en viss klokhet i ärkebiskopens uttalande, att erkännandet af konungadömet vore enda sättet att få fred i det utarmade landet.

Sålunda resonerade nu i allmänhet samma folk, som för kort tid sedan velat offra sista blodsdroppen för att utestänga fienden från sin hufvudstad. Dels uttröttade af en belägrings hårda strider med alla dess mödor och försakelser, dels bländade af den festliga prakten, hade det till sist vunnits af konungen genom dennes frikostiga löften.

Men, som sagdt, alla hade dock icke låtit förblända sig. Det var ej fritt, att i själfva den skara, som begaf sig till slottet, en och annan med fruktan betänkte att, ehuru konung Kristierns min och later visserligen lofvade godt, man i ett och annat obevakadt ögonblick kunnat skönja ett hemlighetsfullt, nästan olycksbådande uttryck i hans uppsyn.

Hvad där för öfrigt talades inom hus, visste man ju icke. Endast det, som dryftades ute man och man emellan, kunde sedan åtskilliga förtälja, ehuru många kloka och varnande ord vid detta tillfälle väckte föga gehör.

"Hvart skall ni draga hän, långe Nils?" sporde Matts tunnbindare. "Skall också I låta edra långa ben draga er i fördärfvet?"

"Låt 'en gå", afbröt Lambrekt bårdskärare, "han följer fårskocken, när det bär till skogs. Ho kan då honom hindra!"

"Till Häcklefjäll bär det för visso", afgjorde Simon skräddare. "Dansken är icke att förlita sig på, sanna mina ord."

"Sägen I det, gamle Simon?" anmärkte en myndig borgare i förbivägen, slätande sin jacka af holländskt kläde med prydligt utsydda sömmar. "Ni är väl icke bland de kallade, kan jag tänka?"

"Sant sade I, Mickel. En simpel handverkare som jag kan icke höra till de utkorade."

"Nej, jag kan se det", återtog Mickel, "ni har icke högtidskläder, så skräddare ni än är."

"Säg det, ja", inföll Matts tunnbindare, "han har väl sytt kläder åt så många tokar, att han själf förblifvit klok."

Man skrattade rundt omkring, men Mickel Nilsson lät icke störa sig, än mindre hindra sig på sin väg till slottet.

"Vid Sankte Blasius", utropade därpå Simon, "kommer icke där den hederlige Anders Rut! Honom vill jag dock säga ett varningens ord."

Han afbröts af Matts tunnbindare, som erinrade honom, att Anders Rut, som själf var rådman, väl föga kunde akta på andras råd."

"Jag skulle väl", yttrade hemlighetsfullt Simon skräddare, "kunna förtälja helt märkliga saker —"

"Hvilka saker då, fader Simon?" ropade i korus några skräddarpojkar, som hittills helt lugnt åhört gubbarnes varningar.

Simon såg sig försiktigt omkring.

"Här syns ingen öfverhet till", förklarade en af pojkarne, "I kan tala utan fruktan."

"Ja, gå på bara!" tillade en annan.

"Jo", började ändtligen Simon, "jag har ju hört ett och annat från slottet —"

"Visst — af fader Simons brorson, Olof portsven — hvad säger han då?"

"Så här — men håll er stilla, pojkar, när vår nådige herre gick upp på slottet för att mottaga borgens nycklar af fru Kristina, knarrade och gnisslade järnportarna värre än man hört i mannaminne —" Simon afbröt hastigt och drog sig bakom de andra, då just stadens tre borgmästare i högtidskläder kommo ditåt; men dessa gingo förbi, i förbiväg nickande belåtet åt de gamle handtverkarne.

"Håhå", suckade därvid en åldrig fru som satt i sitt fönster. "Också de, fru Kristinas sista stöd, vandra nu till slottet. Alla ha då glömt sancta Birgittas förutsägelse om den sjette unionskonungen, om hans blodsdåd, om hans egen och unionens undergång — konung Kristiern är den sjette —"

4.

Slottets stora sal blef inom kort till trängsel fylld.

Främst såg man rikets råd, däribland de tre biskoparna, som verkat för unionen — ärkebiskopen hade icke ännu kommit — där bredvid alla de i staden efter riksmötet kvarvarande herrar af alla klasser samt åtskilliga fruar.

Icke mindre framstående syntes stadens borgare med sina tre borgmästare och fjorton rådmän intill några af handtverkareklassen, hvilka senare tycktes sluta sig inom skyddet af sin myndiga magistrat, bildande i sina prydliga högtidskläder en brokig samling.

Väl hade en hvar, äfven af de ringare, under föregående dagar haft tillfälle se konungen, men dock riktades alla blickar väntande, och en del nyfikna, mot högsätet, där silfverstolen under sin scharlakansröda himmel ännu stod ledig.

Bland de i guldbrokad lysande fruarna förmärktes tvenne i djup sorgdräkt. Hvar och en igenkände i dem fru Kristina Gyllenstjerna och hennes moder, fru Sigrid Banér.

Fru Kristina hade under de festliga dagarne, såsom vid konungens intåg och kröning, nödgats bära högtidsskrud, visserligen äfven den i svart, men af sammet och rikt besatt med pärlor och ädelstenar, förtagande intrycket af sorg. Nu hade hon såväl som fru Sigrid återtagit sorgkläderna, och det svarta ylletyget i dem jämte de hvita linnehufvorna, liknande klosterdok, gjorde ett gripande intryck på de församlade, synnerligen dem, som för kort tid sedan sett Kristina såsom riksföreståndarens änka främst i rådet och i rikets styrelse.

Möjligen var det själfva dräkten, som gjorde henne så ytterligt blek, eller — så undrade mången — hade kanske också till henne trängt det löpande ryktet om konungens vaka föregående natt och hans hemliga samtal med ärkebiskop Gustaf Trolle samt öfrige hans förtrogna, såsom biskop Jens Andersson (Beldenach) och den redan allmänt fruktade Didrik Slagheck. Fruktade då också hon något oväntadt företag af konungen, någon olycka, som kunde drabba henne själf och landet? Men konungen hade

ju tillsvurit dem lag och rätt. Han skulle väl hålla sin ed, och hvad vore i det hela då att frukta?

Likväl var fru Kristinas blick så djupt allvarlig, då hon besvarade de omgifvandes hälsning, att trots förlitandet på konungens löften en aning ovillkorligt trängde sig till en hvar, en föreställning, att likväl något oväntadt förestode.

Det kunde vara naturligt, men ock förefalla såsom med afsikt, att fru Kristinas trognaste män församlat sig för att liksom bilda en lifvakt omkring henne och hennes svenska damer. Syntes där icke främst slottets förre höfdingar och tillika rådsherrar, såsom den trofaste Johan Arentsson Ulf och Magnus Gren till Tidö, den mäktige Nils Eskilsson Banér och Erik Knutsson af Tre Rosor, den hädangångne Sten Stures ridderlige styfbroder?

Om af tillfällighet eller med beräkning hade denna dag de svenske och danske bildat sina särskilda grupper. Så syntes på andra sidan om den kungliga silfverstolen en krets herrar, hvilkas i allmänhet röda, med guld broderade rockar och röda axelkappor, kantade med sobel eller mård, utvisade, att de tillhörde Kristierns danske följeslagare.

I de danske herrarnes lysande krets fästes uppmärksamheten främst vid en riddersman, hvars kraftfulla anletsdrag vittnade om en mera nordisk härkomst. Icke allenast den stolta hållningen, utan själfva svärdet, besatt med kostbara ädelstenar, samt den tunga halskedjan med Kristierns namnskiffer i spännet talade om bedrifter, utförda i den danske konungens tjänst.

Bland dem, som igenkände riddaren af Tre Rosor, var ingen okunnig om hans krigiska bragder, ej heller därom, att det var han, som fört den danska hären in i Sveriges rike.

Det var verkligen denna dag, såsom vore man i allmänhet mera än förut böjd för eftertanke, måhända en naturlig följd af den gemensamma väntan på konungen, som dröjde långt utöfver den utsatta tiden för mötet i riddarsalen, hvilket dröjsmål i det hela var olikt honom.

Man såg sig emellertid omkring, mönstrande den brokiga samlingen, hvarför ock just nu mera uppmärksamhet fästes vid den stolte riddersmannens utseende och hans märkbara likhet med den unge ädling, som städse befann sig i fru Kristinas omgifning.

Att dessa herrar voro bröder, visste också främlingarne, samt att de liksom många andra af de höga släkterna hade stridt i olika läger. Men nu voro fejderna slut, och de borde tillhöra ett gemensamt Norden. Hvarför hade då i dag bröderna återtagit sina platser i de skilda kretsarna?

Man hade ej lagt märke till, att riddar Karl under föregående dagar haft föga gemenskap med sina anförvanter, att han endast på afstånd hälsat dem, och ingen visste, att han själf kämpat mot en känsla, som han ej kunde öfvervinna.

Ehuru partierna till det yttre blifvit försonade, hade dock Karl, det kände han kanske först nu, bidragit till sitt egentliga fäderneslands underkufvande, åtminstone visste han, att hans broder Erik och Kristina Gyllenstjerna sålunda bedömde honom. De kunde ju icke som han själf, hafva denna stora tanke om Kristiern den andre, de som i denne man sågo endast den inkräktande unionskonungen.

Emellertid hade det löpande ryktet om konungens vaka med dess hemliga rådslag den föregående natten ingifvit Karl en djup oro. Dylika nattliga öfverläggningar voro visserligen icke något ovanligt för Kristierns hofmän, icke ens i Danmark, men i allmänhet följde därpå ödesdigra tilldragelser. Hvad vore således nu att vänta? Kunde det vara möjligt — såsom man hemligt hviskade om — att konungen ärnade svika något af sina besvurna löften? Hvem skulle väl då främst drabbas af omslaget, om ej Kristina Gyllenstjerna? Hon hade visserligen erhållit de mest bindande försäkringar om glömska af allt förflutet jämte löfte om stora förläningar; men om dessa löften verkligen skulle ryggas, hvad återstode då Karl att göra för hennes räddning? Han kände alltför väl Kristierns hat till denna modiga kvinna, som vågat hindra hans framgångar, och det var endast Karls förhoppningar att vinna henne för Kristiern, som dittills räddat henne. Då hon afslagit riddar Karls anbud, skulle kanske ingen misskund gifvas henne, och kanske kände Karl först nu, att på samma gång han förde danska hären in i Sverige, hade han förrådt henne, just henne!

Han betogs af ångest, då just hans blick träffades af Erik, den broder, som gärna skulle offrat sitt lif för henne. Också brodern hade således Karl förrådt, denne broder — han mindes

det väl — som i slaget vid Bogesund räddat hans lif. Han såg ännu för sig det ögonblick, då Sten Sture fallit, och ordet *förrädare* tillropats honom af svenska män, under det dödshugget riktats mot hans hjälm — det var då Erik, som afvärjt slaget. Vore icke nu stunden kommen att försöka rädda honom från det öde, som troligen skulle drabba Sten Stures trognaste man?

Minuterna flydde, men ännu kunde det vara tid att afvärja faran. Han skulle ju kunna under någon förevändning föra Kristina och Erik ur salen. Ännu öppnades dörrarna för flera gäster, ännu stod silfverstolen tom.

Karl hade hunnit tränga sig genom mängden, han var helt nära Kristina, då med ens sorlet tystnade, och dörren från inre slottsrummen slogs upp.

Alla igenkände den man, som nu, åtföljd af ärkebiskopen och en skara hofmän, syntes i sin hermelinsbrämade kappa och med sin röda fjäderprydda hatt.

5.

Konungen hade, med foten hvilande på dörrtröskeln, stannat i hvalfvet liksom för att öfverskåda samlingen inne i salen.

Vid fru Kristinas åsyn mörknade hans ansikte — måhända misshagade honom hennes djupa sorgdräkt — men då i detsamma alla reste sig, besvarade han den bugande församlingens hälsning med en kort nick, trädde därefter fram och intog sitt högsäte.

På samma gång hördes ett skallande dån ljuda genom den ännu tysta, ehuru befolkade salen, och man förstod, att den nedre slottsporten slogs igen, hvarefter alla dörrar till själfva slottssalen stängdes.

Förvåning, gränsande till häpnad, spred sig öfver allas ansikten, under det de flesta sågo spörjande på hvarandra, tills deras uppmärksamhet främst fästes på ärkebiskopen, som trädde fram för tronen. Ingen hade sett, om han blifvit kallad eller kommit på eget bevåg, men konungen gaf honom ett tecken att framföra sitt ärende.

Herr Gustaf Trolle var blek och hans vanligtvis kalla grå ögon lyste skarpa och klara, då han med en stämma, liknande klangen från en metallklocka, talade så högt och ljudeligt, att intet ord undgick någon af de församlade.

Han bad sålunda om rättvisa och upprättelse från den stora orätt, han hade lidit, och den bittra kränkning, som hade öfvergått honom.

Men han bad icke allenast för sig själf, utan därjämte å två sina medbröders vägnar, gamle ärkebiskop Jacob Ulfssons och biskop Ottos i Västerås, om upprättelse och ersättning för det våld, dem vederfarits.

Ett mummel af missnöje susade genom mängden, men konungens skarpa blick bjöd tystnad, hvarefter han själf talade, förklarande, att det tillkomme hans besvurne konungaplikt att höra en undersåtes klagomål för att bedöma dess giltighet. Herr Gustaf Trolle ålades därför att framte bevis för sin fordran.

Ärkebiskopen lät sig föga bekomma det tydliga missnöje, som framkallats af hans uppträdande. Stolt och orubblig stod han kvar, under det konungen talade, och gaf därefter ett tecken till Uppsala kaniken, Jon Eriksson, att träda fram för att uppläsa de i skrift föreliggande klagomålen. Ärkebiskopen själf återtog nu sin plats i närheten af konungens stol.

Magister Jon var en gammal man med stränga drag, hvars åsyn gjorde ett pinsamt intryck på en stor del af omgifningen. Han var känd som ärkebiskopens bepröfvade vän, och äfven konungen visste, att kaniken varit orubblig i sin hängifvenhet för unionen, och Kristiern kände sig trygg, då klagomålen skulle framföras af honom.

Många och stora voro förbrytelserna mot ärkebiskopen och den heliga kyrkan.

Efter anklagelseskriften upplästes det bannlysningsbref, som efter påfvens fullmakt och befallning hade utfärdats mot alla, hvilka, såsom nyss sagts, förbrutit sig, och hvilka på grund däraf blifvit uteslutna ur den heliga kyrkan och alltså borde anses såsom kättare.

Knappast hade kaniken slutat, förrän en våldsam rörelse genomgick församlingen. Den dämpades ej, förrän ett par af rikets råd jämte stadens borgmästare reste sig och trädde fram.

Konung Kristiern såg med förvåning desse svenske män, som vågade icke allenast utbedja sig att förklara och försvara sin rätt utan äfven åberopade den ingångna försäkran vid uppgifvandet af Stockholms stad och slott.

Den sluge Kristiern, som, då han ville, kunde lägga band på sin vrede, svarade lugnt:

"Eder må icke vara förmenadt att tala; men vi må dock först höra, hvad Sveriges ärkebiskop fordrar i ersättning och förlikning för det våld, som mot honom blifvit begånget."

Kaniken Jon Eriksson skyndade att förklara, att för domkyrkans förlorade kostbarheter i guld, silfver, pengar och annat gods jämte fyra års inkomster af stiftet fordrades en ersättning af 600,000 lödig mark silfver samt återuppbyggandet af Stäke slott.

"Och vidare?" frågade konungen.

"Vidare", upprepade Jon Eriksson, "begäres, att alla de skyldige hållas i fängsligt förvar, intill dess Eders Nåde betänkt sig, hvad rätt Eders Nåde är oss pliktig, tagande lön af Gud och lof af all kristenhet för det straff, Eders Högmäktighet låter öfvergå dessa kättare."

Dessa ljudeligt uttalade ord efterföljdes af en andlös tystnad. Harm och skräck talade från alla ansikten, men ingen yttrade sig, emedan en, åtminstone i första ögonblicket, förlamande känsla tycktes hafva bundit hvarje tunga. Till och med rådsherrarne och borgmästarne hade nästan instinktmässigt åtlydt konungens vink och väntande intagit sina platser.

Emellertid hade Kristierns skarpa öga genomskådat Gustaf Trolles obenägenhet att själf uttala anklagelserna, och i det hela hade dennes fordran om de brottsliges bestraffning hänskjutits till konungens dom.

Så ville icke Kristiern hafva det. Ärkebiskopens personliga uppträdande skulle gifva mera styrka åt hvad som komma skulle. Konungen vände sig därför om direkte till honom, frågande:

"Herr ärkebiskop, lyster eder icke att låta denna sak uppgöras genom förlikning efter gode mäns afgörande, eller viljen I, att med den skall förfaras efter lagens stränghet?"

Måhända förstod Gustaf Trolle å sin sida, då han härvid mötte Kristierns öga, att "tyrannen" ville låta honom förstå,

hurusom ärkebiskopens eget hufvud ej sutte säkrare än någon annans, om han ej rent ut fordrade de brottsliges lif [1].

Utan att likväl röja en skymt af fruktan för sig själf uttalade den stolte ärkebiskopen med samma klara, kalla röst som förut sin fordran, att på allt skulle tillämpas lagens stränghet, träffande alla, som våldfört sig mot den heliga kyrkan och dess personer.

Med sina ord hade Gustaf Trolle uttalat sin hämnd öfver egna fiender, och dessa voro väl talrika nog, men härmedelst skulle dock icke domen kunna träffa hela herremannaklassen, såsom han visste vara "tyrannens" hemliga mening.

Konungen hade likväl härmed fått ett uppslag till börjande af en rättegång, som kunde sträckas vida ut, och var därför tillfredsställd. Han förklarade högt, att han såsom konung ville stå fast vid sina gifna löften om tillgift för det framfarna och ingalunda straffa någon, för hvad denne brutit honom emot. Men i betraktande af den helige faderns befallning, som bjöd att med eld och svärd utrota alla kättare, ville han tillsätta en andlig domstol, att i saken ransaka och döma.

Nu utbröt ett sorl; man började förstå, att det gällde icke allenast gods och egendom, utan lif och blod.

Utan att akta konungens närvaro uttalade flere sin förbittring öfver, att såväl skyldig som oskyldig skulle instängas såsom fångar, ehuru de infunnit sig i god tro på gifna löften. Många sutto mållösa af ångest öfver, hvad som kunde föreslå dem, medan andra, mera besinningsfulla, erinrade sig, att ju en andlig domstol skulle ordnas, och att de i det hela hade föga att frukta i ett land, där efter gammal sed lagen måste hållas vid sin rätt.

Ifrån kretsen af Danmarks förnäme adelsherrar hördes icke ett ljud, men flera af dem sågo mörka och ogillande på konung Kristiern, likväl ännu ovissa, huru de borde bedöma hans handlingssätt.

Endast riddar Karl tycktes icke bry sig om konungen eller den oroliga församlingen, emedan hela hans uppmärksamhet var riktad på Kristina till hvilken just hans broder Erik af Tre Rosor lyckats bana sig väg. Det syntes tydligt af dennes beslutsamma hållning, att han var redo att med sitt lif försvara henne för

---

[1] Starbäck.

hvarje hotande fara. Karl erfor en bitter känsla vid tanken, huru denne af honom förbisedde broder nu närmast hade rättigheten att skyddande stå vid hennes sida; men nya uppträden drogo honom från den oro, som stormade i hans inre. På konungens vink hade kaniken Jon åter framträdt med en pergamentslista i handen, hvarefter han uppläste namnen på de främst anklagade:

Där uppräknades rikets tolf rådsherrar, hvilka vid mötet i Stockholm i nov. 1517 deltagit i domen öfver ärkebiskop Gustaf Trolle, desslikes Stockholms borgmästare och rådmän, många riddare och väpnare af rikets förnämsta släkter, friborne frälsemän m. fl. Till sist nämndes den afdöde herr Sten Sture och hans efterlefvande änka, fru Kristina Gyllenstjerna.

Midt under den skräck och förvirring, som härvid utbredde sig rundt omkring, sågs fru Kristina träda inför konungen.

Hon var blek, men hon tycktes tänka minst på egen fruktan. Så ädel och värdig var hennes hållning, att själfva konungen med uppmärksamhet åhörde hennes försvar för sin döde herre, för sig och alla de öfriga anklagande.

Det vore, förklarade hon, enligt rikets ständers gemensamma beslut, således i ett helt folks namn, som herr Gustaf Trolle förklarats förlustig sin ärkebiskopliga värdighet, och som det biskopliga slottet blifvit nedrifvet. Därföre ansåge hon sig förvissad, att då konungen ville låta saken underställas en andlig domstol, de alla kunde förlita sig på hans konungsliga beskydd enligt de heliga löften och försäkringar, han gifvit, hvarför hon ock besvor konungen vid det heliga sakramentet, han anammat, att lämna hennes döde herres minne i ro och visa mildhet mot en kvinna, som icke hade annat öfrigt än sina tårar [1].

Det föreföll, som hade hennes ord trängt till konungens hjärta, ty han svarade, att han ville ingen oroa.

Han mottog det dokument, fru Kristina räckte honom, och som innehöll bevis och försvar för ständernas gemensamma beslut.

Där hade under fru Kristinas tal till konungen inträdt en djup tystnad, under det alla i spänd väntan lyssnade till hennes ord.

---

[1] Efter Starbäck.

Riddar Karl, som var en af de få, hvilka kände Kristiern den andre från hans bättre sida, började ånyo hoppas åtminstone för Kristina, då han såg henne, ehuru upprörd, följa sin frände Erik Knutsson, som återförde henne till hennes plats.

Konungen vinkade nu till ett par närstående herrar och lämnade den ene af dem det viktiga dokument, han erhållit af fru Kristina, jämte det han syntes gifva några befallningar. Hvilka dessa män voro, kunde knappast urskiljas, då skymningen redan inbrutit.

Därefter reste sig konungen, och efter en nästan omärkbar hälsning, hvilken dock som vanligt af största delen besvarades med ett yttre betygande af underdånighet, lämnade han slottssalen.

I detsamma flammade ljuset till från lyktor och bloss, och en skara krigsknektar inträdde, anförda af tvenne myndige herrar, hvilka strax igenkändes såsom Kristierns beprövade höfdingar Claus Bille och Severin Norrby.

Vredgade stämmor blandade sig med utrop af ångest och de af tårar hvalfkväfda rösterna från de församlade fruntimren.

Emellertid hade Karl och många jämte honom i den man, som gripit dokumentet, igenkänt kaniken Jon Eriksson och i hans följeslagare Didrik Slagheck, hvilken med spefull uppsyn öfverskådade samlingen af höga och låga såväl danske som svenske herrar, till dess blicken stannade vid fru Kristina. Karl trängde sig skyndsamt fram till Severin Norrby och lyckades tillhviska honom en förbön för henne.

"Var lugn", svarade herr Severin, "min riddareära må vara eder en pant för, att intet ondt skall vederfaras den ädla frun."

Strax därefter syntes herr Severin med omsorg föra fru Kristina och hennes moder från det olycksbådande sammanträdet på slottssalen.

Då drog riddar Karl ett lättare andedrag, han var åtminstone för det närvarande lugnad för Kristinas öde. Därefter sökte hans öga ovillkorligt den af honom så länge försummade brodern. Men vimlet och trängseln blefvo allt oredigare, och Erik Knutsson af Tre Rosor kunde icke igenfinnas.

VIII.

Riddar Karl af "Tre Rosor".

I.

Långt ut på aftonen fortsatte Karl, drifven af en oemotståndligt manande känsla, sina efterspaningar att återfinna den försvunne brodern, hvars öden dittills så föga berört honom.

I de svagt upplysta slottsgångarne vimlade människor om hvarandra. Tunga, myndiga steg, vittnande om viktiga förehafvanden förtogo ljudet af andra, lätta och skygga, som smögo sig uppför eller nedåt trappgångarne.

Ändtligen syntes åter Severin Norrby, hvilken, tyst och trumpen, ville ifrigt skynda förbi. Men Karl hejdade honom.

"Ett ord blott, Severin! Är *hon* i säkerhet?"

Den barske höfdingen kastade en blick på sin för detta stridskamrat, hvars upprörda utseende tycktes förvåna honom.

"Ni menar fru Kristina?" sade han otåligt. "Jag har ju sagt er, Karl Knutsson, att så vidt i min förmåga står, skall henne intet ondt vederfaras."

"Men hvar befinner hon sig? Betraktas äfven hon som fånge?"

"Naturligtvis står vakt utanför hennes dörr."

"Ni menar, att hon är fånge i sina egna rum? Haf tack, Severin, tack för allt, hvad I kan göra för henne!"

Öfver den kraftfulle sjöhjältens ansikte spred sig en rodnad, som ej kunde undgå att bemärkas, hur skumt det än var i korridoren, och han betraktade skarpt riddar Karl.

"Det är sant", yttrade han hastigt, "man bör icke förtänka

eder den medkänsla, ni visar för henne. Ni är ju i det hela hennes nära frände."

Karl å sin sida betraktade förundrad Severin Norrby, som, mera än han tycktes vilja visa, var berörd af Kristinas öde, hvarför han skyndade att ombyta ämne och frågade, om han äfven kände, hvar Erik Knutsson befann sig.

"Såå, ni menar fru Kristinas beskyddare? Såg ni kanske, hur han ville draga sitt svärd till försvar, då jag bortförde henne? Man tog emellertid svärdet af honom."

"Således också han en fånge?"

"Jag ville inte befatta mig med honom, kanske därför att han har en viss likhet med er, fastän något 'barnaktigt' — den modiga fru Kristina skulle snarare kunna beskydda honom, än han henne, syntes mig — nog af jag öfverlämnade honom åt Claus Bille", och därmed skyndade herr Severin sin väg.

Det dröjde likväl ej länge, förrän Karl lyckades finna herr Claus; men också denne hade brådt och kunde för öfrigt ej gifva besked. Möjligen hade i den yra, som varit i slottssalen, herr Erik Knutsson varit med och i så fall blifvit därifrån förd till tornet.

Karl lade sin hand betvingande på den mäktige höfdingens arm. "Och i så fall, herr Claus, hvad tror ni blir hans öde?"

"Hvem vet — —"

"Det är min broder", tillade hastigt Karl, "och han räddade under striden vid Bogesund mitt lif. Jag står därför i skuld att rädda hans."

"Försök att fråga konungen själf, ni står väl hos Kristiern, herr Karl." Och därmed skyndade också Claus Bille bort sina färde.

Det gällde nu att komma inför konungen. Karl skyndade till drabantsalen, men där sades, att konungen strängeligen befallt, att ingen skulle få störa honom före morgonens inbrott. För öfrigt tycktes de vakthafvande föga meddelsamma, tydligt nog vågade de icke yttra sig om något, ej heller hade Karl lust att under sin väntan dröja där. Ännu mindre hade han lust att gå till smårummen, där yngre danske herrar och danskt sinnade svenske män under ifriga halfhviskande samtal slutit sig i kretsar. I det hela var det också tid, endast Karl strax nästa morgon kunde få företräde hos konungen.

Först innanför ett par större salar fann han ett litet afsides rum, knappast upplyst af en dunkel taklampa, men utmed hvars vägg löpte en bänk med dynor, hvarpå han uttröttad kastade sig ned.

Att sofva kunde ej komma i fråga, hans oroliga tankar höllo honom fullt vaken, under det timmarne långsamt skredo fram, och den nattliga tystnaden afbröts endast af det upprepade trampet i korridorerna samt nattväktarens rop, hvilka doft trängde in till honom.

På en gång hördes ett sorl af röster, och Karl trodde sig snart förstå, att de kommo från ett rum, som låg innanför eller vid sidan af det, där han själf befann sig.

Snart upptäckte han också i halfdunklet en dörr, som dock var stängd medelst en järnkrampa. Det föll honom icke in att försöka öppna den, särdeles som han, då han lade örat intill dörren, kunde urskilja röster, som han kände igen.

En som metall klingande stämma måste vara Gustaf Trolles, så en släpande, obehagligt hväsande röst, naturligtvis Didrik Slaghecks, också en annan med dansk brytning, bestämd, men, som det föreföll, något medlande — kanske biskop Jens (Beldenackes). Därefter blandades rösterna i svensk och dansk brytning om hvarandra till ett sorl, öfver hvilket plötsligt ett och annat namn uttalades så pass tydligt, att det påminde om den i slottssalen upplästa dödslistan.

Karl ryckte till. Var det kanske ett hemligt domstolssammanträde, som hölls därinne, och gällde där således lif eller död för dem, som stodo honom nära?

— Gyllenstjernorna! — Det var dock icke Kristinas namn, utan ett par manliga, kanske hennes bröders. — Erik Knutsson — det kunde vara den af släkten Kurk, en sturevän, men det kunde också vara hans broder, Erik af Tre Rosor. Hvem hade väl varit Sturens trogne anhängare, om icke han!

En tvingande känsla dref Karl att lämna dörren och vandra fram och åter i det lilla rummet, där intet annat ljud hördes än hans egna steg mot stengolfvet.

Men själfva dessa steg plågade honom.

I stället att skingra hans tankar gåfvo de dem ökad fart, tills dessa liksom hetsade, hvirflade om hvarandra och nästan an-

togo synliga gestalter, så tydliga blefvo de, och gestalterna sågo på honom med bistra, förebrående ögon och uttalade ordet: "Förrädare!"

"*Förrädare?*" — Hade han då verkligen varit fäderneslandets förrädare? Hade icke han såväl som öfrige Sveriges stormän haft rättighet att välja fädernesland, åtminstone att hylla unionen? Hade icke själfve Hemming Gad öfvergått till Kristiern? Sutto icke flera svenske biskopar och Uppsalakaniker nu samlade för att döma svenske undersåtar enligt den danske konungens vilja?

Att i krig frände gick att kämpa emot frände, broder mot broder, det berodde ju på de olika tänkesätten, hade ju för öfrigt så varit under århundraden. Hade han icke själf mött sin broder Erik på slagfältet, utan att dennes åsyn djupare berört honom? Det var ju nu, därför att han påminde sig, huru denne broder med fara för eget lif velat rädda hans, som Karl kände sig stå i skuld hos honom, och — kosta hvad det ville — *måste* betala denna skuld.

Underligt nog hade han icke tänkt på den skulden förrän vid broderns åsyn i slottssalen, där just dennes egenskap af Kristinas beskyddare kunde föra hans lif i fara, och nu kände han — hvad han också tillförene glömt — att det funnits en tid då denne broder varit honom mera kär, än han då tänkt på.

Karl tillbakahöll åter sina steg, hvilka blifvit allt hastigare under det han fåfängt sökt undgå de hemlighetsfulla tankar, hvilka allt ifrigare stormade in på honom.

"Om du icke hade gått öfver till Danmark", så talade de, "och om du icke hade hjälpt till att föra den danska flottan in i Sveriges rike, då vore icke nu din broder en lifdömd fånge, och Kristina sutte kanske ännu som rikets mäktiga fru på Stockholms slott. Hade du älskat henne så, som det höfves att älska Kristina Gyllenstjerna, det vill säga, icke för din egen skull, utan för *hennes*, då —"

Karl kunde icke mera höra på dessa inre röster, han kastade sig ned på en stol och slog händerna om sitt hufvud. Han ville hvarken höra eller se eller minnas — han var för trött att besvara flera frågor.

2.

Den förfärliga natt, som stadens innevånare hade tillbragt under väntan, oro och ångest, gick dock omsider till ända, och morgonen randades, ehuru utan sol. Dagsljuset, som helt svagt genomträngde regnmolnen, förebådade en dyster novemberdag.

Intet meddelande hade ännu försports från det kungliga gästabudet, ifall det verkligen varit ett sådant. Alla väntade och fruktade, man visste ej hvad.

Då flög som en löpeld det ryktet ut, att den tyske herrn Didrik Slagheck, som man ständigt sett i konungens närhet, föregående afton varit hos den tyske Jörgen Hermuth, egentligen kallad Jörgen mästerman, vid hvars namn alltid en rysning gick genom märg och ben, och efter hvilken själfva den gata, där han bodde, fått sitt ohyggliga namn Profossgatan [1], och man sade, att medan de tömde några glas samman, hade någon hört dem tala om ett ohyggligt värf, som förestode nästa dag.

Slottsportarne höllos fortfarande stängda liksom alla stadens portar och utgångar, hopar af krigsfolk började tåga genom gatorna, och slutligen fördes kärrebyssor upp till Stortorget, hvarjämte en stark vakt ställde sig i mångdubbel rad från slottsporten till nyssnämnda torg.

Ingen vågade spörja krigsfolket, och om man gjort det, skulle ingen af dem svarat, och ingen af dem visste väl för öfrigt, hvad som tilldrog sig på borgen, hvaröfver, som det föreföll, det gamla Kärnan reste sig mera olycksbådande än någonsin.

Några behjärtade män, som gifvit sig ditupp för att spana, blefvo insläppta, men kommo icke tillbaka. Hvad var då meningen? Skulle de alla förgöras däruppe?

Då började de tysta frågorna öfvergå till högljudd klagan.

Hvar voro de alla, män och kvinnor, fäder, söner och bröder?

En smattrande trumpet genomskar luften, tystande alla frågor, och nu framtågade en kunglig härold, förkunnande, att ingen finge lämna sitt hus, förrän det blåstes andra gången i trumpeterna.

---

[1] Nuvarande Majorsgatan, som först i våra tider erhållit detta senare namn.

En del förskrämda kvinnor skyndade att lyda, medan andra, mera modiga, långsamt fogade sig efter befallningen, och männen, mera tysta, men dystra, begåfvo sig hem. Från de rikare borgarhusen och några adliga gårdar, hvilkas portar ej ens varit öppnade på morgonen, sågs ett och annat ansikte oroligt följa den bortridande härolden, liksom spörjande, hvilka olycksbud hans återkomst möjligen skulle medföra.

Men timmar förflöto, tunga, långa timmar, innan han kom igen.

Det var vid middagstid, trumpeten för andra gången skallade, och rundt kring staden kallelsen ljöd, att en hvar nu finge lämna sitt hus.

Under det trummorna hvirflade, uppslogos slottsportarne, och nu kommo därut en hel del af de väntade, ett långt tåg, men ett sorgligt tåg, ty krigsknektar med blanka vapen gingo före, efter och vid sidan af dem — således voro de alla fångar!

Folket började uppräkna dem, ty alla kände dem. "Där går ju främst Skarabiskopen, den fromme Vincentius, och biskop Mattias från Strengnäs, den fridsamme, som just för landets fred inkallade en ny unionskonung! — Så många riksens råd — själfve herr Erik Abramsson Lejonhufvud och herr Erik Johansson Vasa, herr Magnus Green, herr Joakim Brahe och — hjälp oss heliga jungfru! — går icke där fru Kristinas egen broder, herr Erik Nilsson Gyllenstjerna, och där — oj, oj, där går den vackra unga herren Erik Knutsson — han af Tre Rosor! Ja, där voro många, som kanske stadsfolket ej kände, eller de ej längre orkade uppräkna, men förnäme herrar voro de, och man skådade dem med lika mycken vördnad som sorg, ty alla voro de vänner till den händöde herren Sten Sture, som låtit sitt lif för fädernesslandet.

Men så måste man, hur tungt det än var, ånyo börja räkna, då en ny trupp syntes komma. Där voro ju stadens borgmästare, främst den ärevördige Jöns Gudmundsson med sitt hvita hår, han, som alltid hållit rättvisan vid makt, och rådmännen — också han, den hederlige Anders Rut, och de andre — ja alla fjorton — alla ville de i det längsta hålla staden åt fru Kristina. Och så många borgare: Mickel Jonsson och långe Nils — —

Man förmådde icke uppräkna flera, och föregående dag

senast hade man ju sett och talat med många af dem, innan de gingo till slottet, och nu — skulle denna vandring blifva deras sista?

Ändtligen var det då slut med det sorgliga tåget. Folkmassan skyndade efter till Stortorget, en del rusande, under det andra knappast kunde gå för sina darrande knän.

Och hvad sågo de däruppe på torget?

Framför rådhuset en trupp af konungens knektar med sina blanka vapen, bildande en spetsgård, hvaremellan skymtade en rödklädd man med ett stort blottadt svärd.

Om där talades något, kunde det icke höras, emedan krigsknektarne bullrade med sina vapen.

3.

Vid den första morgonväkten, hvilken för slottsfolket tillkännagafs af tornväktaren, som förkunnade, att klockan var fyra slagen, spratt riddar Karl upp ur sin bedöfvande dvala.

Ingen dagning syntes ännu denna kulna novembermorgon, men det hörde ändå till tidens sed att så dags stå upp. Att där redan rörde sig i korridorerna klampande steg, omväxlande med andra mera tysta, som traskade upp och ned i trapporna, kunde i det hela icke vittna om, att nattens hvila var till ända, ty denna natt hade där icke varit någon hvila alls.

Emellertid skyndade sig Karl till drabantsalen, innanför hvilken konungens enskilda rum voro belägna, och han visste ju, att Kristiern i allmänhet steg upp vid denna tid. Således borde konungen vara i ordning nu, om han ens hade gått till hvila denna natt, hvilket ej vore troligt. Men vakten förklarade, att konungen ännu icke kunde störas, upptagen som han var af viktiga göromål.

Huru Karl än fordrade, än bönföll, att man blott ville nämna hans namn och bedja om två minuters företräde, sades detta vara omöjligt. Själfva den gamle liftjänaren Jens Madsen, som brukade få gå ut och in hos hans höga Nåde, vågade denna

morgon icke störa honom. Han kände mycket väl igen den ridderlige herrn såsom en af konungens främste män, men ändå måste riddaren vänta.

Sålunda förgick en timme, två timmar, hvarunder Jens öppnat dörren flera gånger, men återkommit ruskande på hufvudet. Än hade en eller två, än flera herrar varit därinne, så att ännu vore tiden icke inne att kunna anmäla någon ny.

Nu släcktes sista lampan, emedan det började dagas. Klockan måste således vara omkring sju, då Jens ändtligen medförde konungens löfte att mottaga riddaren, men först något senare.

Otålig, nästan ursinnig öfver denna långa väntan, som blef allt mera olidlig, tog Karl ett raskt beslut att nästa gång rätt och slätt följa tjänaren ditin.

"Skyll er själf", varnade Jens den påträngande riddaren, som också måste stanna på tröskeln till det innersta rummet, där konungen stod med den knutna handen stödd emot bordet, åhörande några herrar, hvilka tycktes fördjupade i ifriga rådslag. Endast en hastig blick behöfdes för att igenkänna Didrik Slaghecks illsluga drag; mera behöfdes icke heller för att förklara Kristierns bistra uppsyn, oaktadt han varseblifvit, hvem det var, som trängt sig därin.

Konung Kristierns tillgifnaste män, såsom en Otto Krumpe, en Severin Norrby och Karl af Tre Rosor, voro alltför vana att tillsidosättas för den i deras ögon simpla gunstlingen, för att någon af dem skulle förvånas däröfver.

Då nu därtill Karls ärende var af en så ömtålig natur, att det berodde på konungens tillfälliga lynne att nådigt upptaga det, vågade han ej störa samtalet med den farliga gunstlingen. — Men så var det åter att vänta. Att ånyo uppsöka Sören Norrby eller Claus Bille skulle ej nytta till något, och rådslagen i konungens rum tycktes aldrig vilja taga slut.

Plötsligt trängde dit upp ljudet af en trumpet, som tycktes komma från borggården, dit likväl intet af fönstren vette, alla skyndade till dörren, för att möjligen erfara, hvad som var på färde men till sin häpnad funno de dörren stängd utifrån. Vid de förvånade utropen flög äfven Karl upp, men sansade sig, ty hvad rörde detta honom, han, som främst måste tala vid konungen

därinne, och vid hans dörr stod ännu hela tiden samma vakt, styf och kall, med sin långa hillebard.

"Hvad vill detta säga?" utropade en af drabanterna. "Hvarför äro vi instängda, då det går beväpnadt folk utanför?"

"En hel skara ändå", utropade en annan. "Vi måste ut, ovillkorligen, man har icke rättighet att stänga in konungens egna drabanter!"

Medan de otålige herrarne sökte först med handkraft, sedan med sina svärd bryta upp dörren, såg riddar Karl den andra dörren öppnas och konungens liftjänare ändtligen åter träda ut. "Käre herre", yttrade denne, stannande midt i dörröppningen för att hindra riddaren, som ville skynda förbi.

"Är det icke ännu tid?" ropade riddar Karl, vredgad till det yttersta, och kastade undan hillebarden, som ännu spärrade dörren, hvarefter han kunde obehindradt störta fram till konungens innersta rum, dit han utan att längre kunna behärska sig kastade upp dörren.

Men där stannade han på tröskeln. Hvad ville detta säga? Ingen människa syntes till därinne. Hvar var då konungen?

"Riddare", utropade Jens förfärad, "I glömmer, att I är i konungens inre borg. Lycka för eder, att Hans Nåde icke mera är därinne."

"Hvar är han då?" utropade Karl utom sig och grep liftjänaren i armen. "Hvar skall jag finna konungen. Det gäller lif eller död!"

"Jag förstår det", svarade Jens lugnt, "Hans Nåde har också lofvat er att få komma efter till rådhuset."

"Till rådhuset?"

"Ja, Hans Nåde har begifvit sig dit. Det var på tiden, efter hvad herrarne sade. Hans Nåde gick med dem utför löntrappan. I kan också få gå den vägen, herr riddare."

Karls uppsyn och hela beteende vittnade om en så djup oro, att Jens skyndade att läsa upp dörren till löngången och visa honom den mörka trappan utanför.

Efter sökande genom ytterligare ett par slingrande gångar och ännu en trappa kom ändtligen Karl ut på borggården, där människor sprungo om hvarandra, men intet spår af konungen eller hans följe kunde upptäckas.

Vid inre slottsporten stod underfogden, som hade posterna under sin uppsikt. Det var en dansk man, som också genast igenkände riddaren, hvilken stod högt i konungens gunst, och då han därtill hade sett honom komma från den hemliga kungstrappan, besvarade han genast riddarens frågor, upplysande, hvilken väg konungen gått, och lät för honom öppna såväl den inre som den yttre slottsporten.

Så var då Karl ändtligen så pass långt kommen, att han kunde söka sitt mål. Han behöfde nu icke fråga, ty från alla håll ropades: "Till torget, till stora torget!" och alla strömmade dit.

Från slottet var vägen ej lång till Stortorget, och ehuru den smala gatan slingrade fram mellan husraderna, och mycket folk där rörde sig, spärrades icke vägen, emedan alla skyndade åt samma håll.

Konungen var naturligtvis redan kommen till rådhuset, där ingen af hans svit syntes till, men vid ingången från Bollhusgränd postade vakten. Nu som förut igenkändes lyckligtvis riddaren, här kanske mera i följd af den lysande kedjan med Kristierns namnskiffer, som han sedan gårdagen icke tänkt på att aflägga, hvarför han utan vidare hinder kunde störta trappan uppför.

Hur fort allt än gick, tog det dock sin tid, och ännu en gång skulle han mötas af hinder.

Till rådhussalen var värre att komma, ty där var det ej konungens folk, utan några af borgarvakten, som blifvit posterade. Detta var likväl sista hindret, och utan betänkande kastade den starke riddaren undan den förste, som spärrade vägen, gripande i samma ögonblick den andres långa bardisan, och intet lås skulle i denna stund kunnat motstå den väldiges kraft. Nu stod han därinne, trängde sig mellan de omgifvande herrarna utan att ens se, hvilka de voro, och kastade sig för konungens fötter.

Hvad han sade, visste han knappast själf, men konungen måste hafva förstått, hvarom han bad, ty huru mörk den kungliga blick, som mötte honom, än var, så hade Kristiern uppfattat hans förbön och funnit den rimlig, då den gällde allenast en af de dömde, och bönen därtill frambars af hans tappre höfding. Alltnog, utan att yttra ett ord räckte Kristiern ut handen efter

en penna och ritade sitt kungliga namn på ett papper, som han räckte den bönfallande.

Ingen af omgifningen yttrade något, kanske voro de alla slagna af förundran öfver den djärfve, som utan ens ett ord till tack rusade därifrån med papperet i sin hand.

Att komma nedför trappan och ut genom porten gick nog lätt för sig, men värre var det att komma fram på torget, som redan var packadt, men rörligt likt ett böljande och brusande haf —, ett haf af sorg, som utgöt sig i högljudda snyftningar och klagorop, af harm, förbittring och ångest, samlande sig till ett svallande skrän, omöjligt att öfverröstas ens af dånet från slamrande vapen.

Riddaren banade sig dock väg genom hopen, hans starka arm kastade undan ett par vapenklädde män, och så återstod endast den inre ringen, som bildade själfva spetsgården.

Emellan de tätt packade höga lansarne skymtade en rödklädd man med ett bredt, blänkande svärd, och där bredvid syntes en smärt gestalt med ljust fladdrande hår.

Innan Karl hunnit genombryta den ring, som skilde honom därifrån, hade den smärta gestalten sjunkit ned på trappan, och den rödklädda stod öfver honom, med ett rödt kläde torkande sitt bloddrypande svärd — — — — — —

4.

Sedan Karl fåfängt sökt rädda sin broders lif, lämnade han platsen för de tilldragelser, hvilka upprifvit den känsla mot våld och orätt, hvilken fanns på djupet af den dittills hänsynslöse krigarens bröst. [1]

---

[1] I Kristierns omgifning funnos män, som visade sin afsky för mordgärningarna. Själfve Otto Krumpe, öfverbefälhafvaren för den danska hären, förklarade sin vedervilja mot det våld och den rättskränkning, som konungen tillåtit sig, och lämnade honom samt begaf sig åter till Danmark. Många svenskar, som lyckats undkomma, skola under dessa blodsdagar hafva fått en tillflykt och fristad hos den tappre sjöhöfdingen Severin Norrby.

Efter Starbäck.

Härdad genom fältlifvet med dess grymma följder af plundring och ödeläggelse, hvilka han själf låtit utgå öfver folk och land, var det icke närmast broderns död och åsynen af den blodiga schavotten, icke folkets skrän öfver våld och orättvisa, utan anblicken af de lifdömdes skara, som väckte Karl af Tre Rosor till en afskyvärd verklighet. Det var nämligen icke en till döden invigd här, som här fördes till ett *slagfält*, hvilket också föga berört honom, utan denna skara af prelater i sina skrudar, rådsherrar och rikets öfrige främste män i riddardräkter fördes rätt och slätt till ett *slaktfält*, platsen för nesliga mord.

Var det den Kristern, hvars fana han en gång valt, var det den konung, som gripit hela Norden i sin härskarehand, och som gjort sitt namn aktadt, stort och kändt i Europa, med ett ord, mannen med de stora tankarne för ett förenadt Nordens välstånd, var det han, som lät sina bödlar förgöra själfva kärnan af rikets adel, den ädlaste delen af Sveriges folk?

Var det vansinne, hämnd, maktlystnad, eller hvilken mening låg väl under detta vanhedrande dåd? —

Så undrade den högättade ädlingen och kände härvid sin egen vapensköld fläckad genom den delaktighet, han haft i segern öfver det kufvade fäderneslandet.

Nu hade Kristina Gyllenstjernas ord fått sin fulla betydelse, de ord, hvarmed hon frågat honom, huru han kunde bringa död och förödelse öfver fäderneslandet.

Dessa ord stodo för honom i outplånlig eldskrift såsom besannade varselsord — — — — —

Men var då verkligen allt förspilldt? Kunde icke ännu landet återupprättas, eller, främst af allt, kunde icke bödlarnes svärd ännu hindras?

Att därför åter söka konungen? — Nej! Karls knän kunde icke mera böjas för tyrannen.

Då rann honom i minnet den af hans vapenbröder, som han mest kände och värderade, Severin Norrby. Den barske krigaren var också en ädling, det visste han. Men hvarest finna honom? Nu, då det gällde lif och död, voro ögonblicken dyrbara, om han skulle hinna rädda någon. Skaran var så stor, nästan oräknelig — han måste försöka.

Slutligen varseblef han Norrby i en af slottsgångarne, och

där, hvarest hans kämpagestalt syntes, tycktes själfva hans åsyn lugna de upprörda sinnena.

"Ett ord, Severin, men genast och i enrum!"

Utan att svara drog herr Severin riddaren med sig till ett inre rum och sedan han stängt alla dörrar, noga undersökt alla hörn och lyft på själfva det täcke, som höljde det stora ekbordet, för att öfvertyga sig om, att ingen lyssnare fanns i närheten, såg han upp mörk och frågande.

"Kan I säga mig", sporde Karl häftigt, "hvad meningen är med allt detta elände, som försiggår?"

"Fråga er svenske ärkebiskop", svarade Norrby kärft, "han tör veta det bättre än Kristierns gamle krigsmän."

"Severin Norrby är dock icke allenast konungens krigsman, utan hans hängifne tjänare och trofaste vän. Kan icke ett ord af er hejda konungen medan tid är?"

Herr Severin skakade på hufvudet. "Tala då snarare vid Sigbrits handtlangare, Didrik Slagheck, och försök, om ni kan hejda utförandet af hans illsluga planer."

"Didrik Slagheck, den ovärdige gunstlingen?" utropade riddar Karl föraktligt.

"Som sagdt, han eller Gustaf Trolle — jag vet ej annan råd." Därmed låste herr Severin upp dörren och gick, lämnande Karl af Tre Rosor, som nu insåg omöjligheten att rädda några af den blodiga dagens offer. Han måste nu samla alla sina tankar kring ett föremål: Kristina Gyllenstjerna.

Han hade så säkert förlitat sig på Norrbys löfte att beskydda henne; nu rubbades hans lugn äfven häruti, icke därför att han ett ögonblick tviflade på honom, men den trofaste hjälten hade ju förklarat, att hans mening numera betydde mindre inför konungen än Didrik Slaghecks och Gustaf Trolles. Den hämdlystne prelaten, som kunnat medverka till sina egna ståndsbröders undergång, han skulle föga vårda sig om Sturens änka — tvärtom hade han just i sin klagoskrift nämnt hennes namn. Nej! Karl måste själf försöka allt, säga allt, gällde det äfven att ännu en gång ödmjuka sig inför tyrannen — kanske att ännu tjäna honom — kunde han blott därmed mildra Kristinas öde.

Tvänne dagar, tvänne förfärliga dagar gingo härjande fram öfver Sveriges hufvudstad. Där kräfdes offer såväl bland rikets adel och till och med dess tjänare, som bland en stor del af öfriga innevånare ifrån styresmän intill de ringare af borgareklassen. Därefter lät konungen utgå ett budskap både till hufvudstaden och rikets öfriga orter och till landskapen, däri han förklarade, huru och hvarför han, i samråd med en sammansatt rätt af doktorer och andra lärde män, som vistades i Sveriges rike, dömt alla kättare att straffas efter Sanct Erik konungs lag. Hade icke sålunda skett, förklarade han, skulle bannlysning från Rom kunnat utgå öfver hela riket, särdeles mot dem, som deltagit i våldet emot kyrkans män. Nu hoppades konungen att i fred och ro kunna styra Sveriges rike och hålla en hvar vid lag och rätt.

Kristina Gyllenstjerna och hennes moder, fru Sigrid Banér, bebodde ett par små kamrar i slottets fängelsetorn. I gången där utanför patrullerade en vakt, hvars långa bardisan erinrade om hans ansvarsfulla tjänst, liksom hans klampande steg mot stengolfvet läto förstå hans vaksamhet att tillse, huru de därinnanför voro skilda från den yttre världen. För öfrigt var det tyst därinne; där var tid att tänka, att undra, hvad som skulle blifva hennes och barnens öde, då med ens tankarna störtes genom bullret af den stora nyckeln, som sattes i låset och omvreds med sitt vanliga, rasslande ljud, hvarefter dörren gnisslande gick upp för en slottsvakt, som anmälde:

"Herr Karl Knutsson af Tre Rosor!"

Här frågades icke som förr, om den höga frun ville mottaga riddaren, och ett nekande kunde icke komma i fråga, huru djupt detta besök än skulle uppröra henne. Kristina måste känna, att hon icke var i sitt eget hem, icke kunde hafva någon egen vilja, med ett ord, att hon var fånge!

Karl stod framför henne, men själfva hans åsyn vittnade om, att han icke var samme kallt beräknande man, som efter Stockholms öfverlåtelse kommit för att erbjuda henne sitt beskydd, som velat strida för hennes son för att *i konungens ställe* insätta *honom* såsom rikets styresman.

Med kufvad stolthet stod han nu inför henne, själf beröfvad sin makt och sina förhoppningar. Mot löfte att aldrig öfver-

gifva konung Kristierns tjänst hade han vunnit dennes försäkran, att Kristina Gyllenstjerna skulle skonas såväl för all fara till lifvet som för hvarje yttre förödmjukelse, att hon, om än en fånge, skulle behandlas med aktning och skonas från hvarje yttre lidande, och att hon, så snart alla förhållanden hunnit ordnas, med sina barn skulle erhålla ett henne värdigt hem i fädernes-landet.

Därjämte hade Karl erhållit medgifvandet, att innan han förde konungens återvändande här till Danmark, få tillträde till Kristinas fängelse för att få taga afsked af henne — att ännu en gång, om ock den sista, få se henne! —

Och hon, som icke visste, huru dyrt dessa löften kostat honom, hon stod lika tyst och dyster som han, utan att se upp för att möta hans blick och utan att ens märka, huru han till hälften sträckte ut sin hand, men lät den sjunka, då hon icke mottog den.

"Kristina", sade han med låg, upprörd stämma, "jag ser, att ni föraktar mig, och detta är mig värre, än om ni hatade mig."

Då såg hon upp. "Jag endast beklagar er", svarade hon stilla.

Han tog ett steg tillbaka, men yttrade saktmodigt: "Kanske har ni rätt däri. Då jag valde lefnadsbana och fädernesland, gick jag vilse — det var mitt första misstag. Då jag under en främmande konung gick att eröfra Sverige, var det mitt första brott! — Men hvartill tjänar det att tala om mig?" afbröt han bittert. "Hvad kan det röra er att höra min bekännelse, jag som har förverkat all rätt till ert deltagande. Jag kom icke heller för att tala om mig själf, utan om er — Jag kom för att fråga, om jag ännu på något sätt kunde vara er till nytta — — om ni har några planer, någon önskan, som det kunde förunnas mig att befrämja."

"Kan då en fånge ens hafva några planer?" frågade hon, likväl mera sorgset än förebrående. "Har jag rättighet att önska eller ens vilja något?"

Karl hade väntat sig hos Kristina en djup oro eller snarare, som vid sitt förra besök, ett stolt tillbakavisande af hans erbjudna tjänster — men icke denna stilla modfälldhet, så olik den kraft, hvarmed denna kvinna modigt trädt inför Kristiern, försvarande egnas och andras rättigheter. Var hon måhända så djupt sårad

af hans åsyn, att hon icke hade något meddelande att gifva eller snarare icke ville lämna *honom* något dylikt?

Karl greps härvid af så djup smärta, att han knappast kunde uthärda att se henne.

Men sålunda kunde han icke gå därifrån, han måste bedja om hennes förlåtelse, om han än ej skulle erhålla den.

Utan att yttra ett ord knäföll han.

Kristina måtte hafva förstått de lidelsefulla känslor, som han icke ville uttala, ty hon räckte honom sin hand och sade nästan vekt: "Jag har allenast en bön: att er konung aldrig må skilja mina barn ifrån mig."

"Jag tackar er, Kristina. Detta dyrbara uppdrag skall utföras, skulle det än kosta mitt lif!"

Karl, som i Kristinas ord läste hennes förlåtelse, vågade nu föra hennes hand till sina läppar — det var hans tysta och enda farväl.

5.

Lördagen den 10 november reste sig de dödas jättebål öfver Södermalm på samma plats, där nu Katarina kyrka står.

I väldiga massor hvirflade röken utöfver staden, såsom ville den därmed rensa platsen efter det ohyggliga blodbad, som afslutar medeltidens historia. Hade icke detta varit så genomgripande, skulle det kanske ej, såsom nu skedde, blifvit slutscenen i unionens mer än hundraåriga skådespel.

Detta skådespel, skapadt af Margaretas stora tanke: "Nordens enhet", hade genom hennes efterträdares missgrepp öfvergått till ett sorgespel, däri hufvudpartierna kännetecknades genom ärelystnad, maktbegär och hämndlust, till sist öfvergående till en så omättlig törst, att den kunde släckas endast i blod.

Gent emot dessa mörka gestalter framstå andra dess mera ljusa. Det är fosterlandsvännerna, utgångna såväl ur herremannaklassen som ur folkets led, anförda af Engelbrekt och Sturarna,

jämte dessas trogne anhängare, hvilka alla till sist skulle bringa befrielseverket till fullbordan under Gustaf Eriksson Vasa.

Knappast hade den sista rökpelaren från det flammande bålet fördunstat, förrän härskaren-tyrannen, som låtit antända detsamma, i ro och lugn på Stockholms slott fördjupade sig i ordnandet af de fredens verk, han till främjande af landets välstånd utlofvat.

Den "förunderlige och förfärlige mannen", såsom han i historien benämnes, synes icke ägna en enda medlidandets, än mindre ångerns tanke åt allt det blod, han låtit utgjuta, — så uteslutande är han fördjupad i de planer, hvarigenom han vill försäkra sina tre rikens undersåtar en framtid af självständighet och välmåga.

De under en spira lydande nordiska folken skulle förena sig i samfälda intressen, närmast i gemensamma handelsföretag, som skulle blifva en borgen för deras enighet och betryggande mot krig och örlig. [1]

Konung Kristiern trodde sig nu hafva bringat allt i Norden till ett lyckligt slut, så att de tre rikena härefter måtte blifva samman uti "fred och endräkt".

Emellertid blefvo alla förläningar, som blifvit fru Kristina Gyllenstjerna tillerkända, från henne återtagna.

Med de svenska fruarna företogs dock ännu ingen vidare förändring. De fingo bebo några kamrar i Stockholms fängelsetorn, där det enda, som egentligen tydde på fängelse, utgjordes af de där utanför patrullerande beväpnade vakterna. Att de ej mera strängt behandlades, troddes härröra däraf, att några i konungens gunst högtstående förespråkare lyckats utverka det, och man gissade på herr Severin Norrby och riddaren af Tre Rosor.

När allt blifvit ordnadt, lämnade konungen med sina närmaste män Sverige.

---

[1] Ett handelssällskap skulle omfatta Nordens tre länder, och utföra deras och Rysslands alster, hafva hufvudkontor i Köpenhamn, Stockholm, Nederländerna och Finland. — — — Men så kom befrielsekriget, och planen gick om intet.

Hildebrands Sv. Historia.

På återvägen till Danmark företog han sin eriksgata, som enligt gammal konungased brukade äga rum efter tagen besittning af landets tron.

Att Kristiern den andres blef olik alla hans föregångares, därom vittna de hemska dåd, som färgade vägen med hans nya undersåtars blod.

IX.

Fångarne i Blå tornet.

I.

På slottsplatsen i Köpenhamn höll ett regemente till häst, i tät linie bildande en gångväg öfver planen, som äfven den skyddades af musketörer till fots.

Att det var viktiga personer, som väntades, var tydligt, och den talrika vakten häntydde på, att dessa personer kunde vara riksfarliga, i händelse de skulle lyckas befria sig. Äfven hade berättats, att de vore fångar från Sverige, men något vidare visste man icke om dem.

Det tillströmmande folket trängde sig så nära som möjligt intill vakten omkring kungens trappa, nyfikna, undrande och väntande båten, som slutligen syntes glida fram mellan Holmens bro och "Höjbro" till Slottsholmen, dit den styrde kurs.

Oaktadt så många människor voro i rörelse, härskade en underlig tystnad, till och med de väl tyglade hästarne rörde icke en fot, endast deras klippande med öronen och svängande med svansarne vittnade om otålighet, då augustivärmen i det hela var tryckande.

Om folkmassan utbytte tankar och frågor sinsemellan, skedde det endast med hviskande röster.

Man började tröttna vid dessa fångtransporter från det underkufvade landet och detta forslande af sjuka och sårade landsmän, hvilka fått spilla blod och lif vid förnyade resningar i det oroliga Sverige.

Mer än tre år hade också förgått under dylika strider. Till

sist hade visserligen konung Kristiern och danskarne vunnit seger, en lysande seger, men hvad hade väl därmed vunnits?

Så talade eller rättare knotade man i tysthet och därför hviskades om dylika saker, ty högt vågade man ännu icke yttra sig härom, och hvarje nytt bud från Sverige tycktes vittna mindre, om hvad danskarne vunnit genom kriget, än hvad de utdrifna krigsskatterna kostat dem. Man var, som sagdt, trött, men ändå ville man naturligtvis spörja, hvad vidare väntades.

Då vår det någon, som varseblef drottningen, där hon stod vid ett uppslaget fönster på slottsaltanen.

Snart hade många sett henne, och där gick en ny susning genom folkets led. Hon var älskad, och att hon var god, det hade man haft många bevis på, men fastän hon ännu var regentinnan — konungen var för en längre tid bortrest till Nederländerna — ingrep hon föga i regeringen, ty hennes makt var begränsad genom Sigbrits stora inflytande hos konungen. Likväl talades om, huru Sigbrit mer än en gång gifvit vika för drottningens vilja — naturligtvis i saker, som kunde kvitta henne själf lika —, men ändå var ovisst, hvarifrån den mäktiga Sigbrits undergifvenhet härledde sig. Möjligen var orsaken därtill drottningens förmåga att ofta, utan ord, kunna vinna och behärska människor eller rätt och slätt att den kloka Sigbrit, som visserligen ej tycktes bry sig om, hur hatad hon var i hela landet, ändå ville låta märka en viss aktning för Kristierns gemål.

Då föll någon in att föreslå, att man kanske nu på förhand borde bedja drottningen-regentinnan om nåd för fångarne innan den myndiga Sigbrit hunnit få dem under sitt välde. Men så tyckte en annan, det kunde vara skäl vänta, till dess man finge se, hvilka fångar det vore.

Medan härom rådslogs, lade båten med ens till vid trappan.

Det var egentligen blott kvinnor ombord, nästan endast kvinnor förutom vakten.

Allas uppmärksamhet blef nu så spänd, att det öfriga glömdes. Trängseln ökades, men vägen hölls fri af musketörerna.

De landstigande syntes vara af förnämt stånd och några bland dem tydligen äldre damer. Dessa understöddes af de yngre, liksom några bland dessa, ledde barn vid handen.

Större delen af folkhopen kände sig gripen af deras åsyn,

och några kvinnor som själfva medfört barn, tryckte dessa intill sig suckande: "Ack de menlösa barnen — också de äro fångar!"

Då höjdes en röst som kraftigt ropade: "Nåd! ädla drottning, benåda de stackars fruarna och deras barn!" Innan någon mer hunnit höja sin röst framträdde fångfogden som litet hvar kände. "Tyst!" ropade han med kallt befallande stämma. "Det höfves ingen obehörig ingripa i öfverhetens dom. Intet ondt skall föröfrigt vederfaras de fångna."

Ett mummel for genom mängden som likväl förhöll sig stilla inför öfverhetens myndiga uppträdande.

Drottningen stod emellertid, som det kunde förefalla, oberörd däruppe på altanen. På detta afstånd kunde knappast skönjas, huru blek hon var, ehuru aftonsolen belyste muren ofvanför hennes hufvud.

De tysta främmande kvinnorna, alla i sorgdräkt och ledsagade af flera vaktknektar, vandrade långsamt öfver slottsbron, där den danska fogden kommit dem till mötes för att ledsaga dem till Blå tornet, hvilket reste sig vid sidan af själfva borggården.

"Moder, min lilla moder!" hördes hastigt en barnslig röst ropa däruppe på altanen, och drottningen kände ett par små händer rycka i hennes klädning. Det var en gosse, den nära fyraårige prins Hans, som kommit rusande från de inre rummen.

"Hvarför kommer du hit, mitt barn?" frågade drottningen och det kunde märkas, att hon kände sig störd.

"Jo", svarade han, "jag sprang ifrån dem därinne, för att jag ville spörja dig om något."

"Sedan, min lille Hans", afbröt honom modern, "nu har jag icke tid."

"Jo, nu, nu! Du måste säga mig, hvarför alla de främmande fruarna bära svarta kläder."

"Du får sedan komma tillbaka, Hans, när jag kallar dig", återtog drottningen. "Gå nu till dina systrar därinne."

"Nej, nej, lilla moder", utropade den envise prinsen och ryckte allt ifrigare i hennes klädning. "Jag vill veta, om det är sant, att Hans Nåde låtit döda alla deras herrar?"

Drottningen skälfde till, men tog hastigt gossen i sina armar och frågade allvarligt: "Hvem har sagt dig detta? Det var

mycket illa att yttra sådana ord — och lika illa af ett litet barn, som du är, att upprepa dem.“

“Jag säger icke hvem det var, som sade det“, svarade den kunglige gossen och knep ihop sina läppar till bekräftelse. “Aldrig säger jag det“, upprepade han trotsigt, men tillade därefter sorgset: “Jag vet, att Hans Nåde är sträng — mycket sträng.“

“Gå nu, som jag sagt; sedermera skall jag tala med dig“, sade drottningen och tog hans hand för att leda honom därifrån.

Gossen stretade emot, men kommen intill glasdörren, började han smeka och kyssa moderns hand. “Du, som är så snäll“, bad han, “låt inte de där främmande fruarna komma in i tornet. Det skall vara så fasligt därinne, ett riktigt fängelse. Gör inte det!“

“Vi skola bedja den heliga Guds moder beskydda dem, mitt barn“, svarade hon upprörd och öppnade dörren till ett inre rum, där några kammartärnor krupit upp vid fönstret för att skåda ned på borggården.

“Ni ha illa sett efter prinsen“, sade drottningen strängt, hvarvid tärnorna förskräckta skyndade till — men drottningen hade redan lämnat rummet, och prins Hans, som ännu fasthöll sin tanke, tittade ut genom dörren och ropade efter henne: “Låt dem inte komma i tornet!“

Drottning Elisabet hade redan behärskat sig, vände sig om och nickade åt den bedjande gossen samt skyndade därefter tillbaka till altanen.

Uppskakad i sitt innersta, sökte hon med djupt deltagande åter få se en skymt af den sorgliga processionen, som nu upphunnit borggården.

Samtidigt syntes ett annat tåg komma strax efter fångarnas. Det var de sårades, som fördes i med gardiner öfvertäckta bårar och direkte från båten buros till S:t Annæ hospital, som låg utom Österbro.

För några ögonblick glömdes de förstkomna, under det suckar och utrop höjde sig med undran, hvilka dessa krigets nya offer månde vara.

När emellertid torndörren slogs upp, återvände uppmärksamheten till fångarne.

Fångfogden steg först in för att visa vägen uppför en inre trappa, och hvar efter annan följde fångarne honom, tydligen redan vana att foga sig i det öde, man beredt dem.

Ett af de gamla fruntimren, en hög gestalt med ädel hållning, och som med vana uppbar sin dyrbara sammetsklädning, snafvade på trappan, då en gosse sprang fram och hjälpte henne. Denne gosse, som också hörde till fångarne, och som tyst och trumpen gått för sig själf, skild från de andra barnen, röjde med ens så mycken omsorg, då han ledde henne uppför trappan, att det grep icke allenast den gamla själf, utan en stor del af de kringstående, hvilka icke kunde afstå från att tillropa honom några vänliga ord.

Småningom hade alla inträdt i tornet förutom en ung, djupt sorgklädd fru, som stannade vid foten af yttertrappan. Hon nästan tog ett steg tillbaka för att skåda upp till det höga tornet, som reste sig framför henne. Ett af hennes barn, en flicka, som höll hennes hand, syntes plötsligt förskräckt antingen genom åsynen af moderns rörelse, eller för mörkret därinne, hvarför hon drog sig tillbaka, sträfvande att draga modern med sig.

Den unga svenska frun tycktes emellertid betvinga sig, drog beslutsamt barnet med sig och försvann genom den dystra porten, som omedelbart därefter slogs igen.

Lutad emot själfva altanräcket, hade drottningen andlös åskådat uppträdet, men drog sig hastigt tillbaka, i det hon utbrast: "Kanske var det själfva Sturens änka? — Man kallar mig regentinna, och likväl har jag så liten makt." —

2.

Fångvaktaren, som af fogden erhållit en lista med uppgift å de svenske fångarnes namn, var emellertid sysselsatt att klistra den på muren.

Som det var skumt, hade han tändt sin lykta för att enligt sin vana läsa och i minnet inprägla namnen på de personer, han hade att svara för.

Han hann knappast fördjupa sig däri, förrän fogden stod öfver honom med sin stränga tillsägelse, att ingenting finge fattas de nykomna, icke heller något störa dem.

"Skall ske", svarade buttert den genom åsynen af nöd, elände och förtviflan härdade fångvaktaren.

"Alla de andra äro ju flyttade till rådhuskällarne. Hvad skulle då oroa dessa här?"

Utan att det minsta akta på dessa ord, som väl också egentligen voró uttryck af den gamle vaktarens egna tankar, upprepade fogden strängt:

"Se till, Oluf, att allt, som är tillsagdt, ordentligt utträttas — så är drottningens befallning — allt, som skickas ned från slottsköket skall Trine handhafva, hon skall tjäna de förnäma fruarna."

"Skall ske, herr fogde", upprepade Oluf. "Dessutom tyckte jag, att fångarne medförde en egen tjänarinna. Det blir väl hon, tänker jag, som får passa dem upp. —"

"Den saken få de främmande bestämma, och inte du, Oluf. På dig ankommer endast att svara för deras säkerhet, att hålla dörrar och bommar låsta. Trine skall se till, att icke fångarne lida någon brist."

Därmed gick fogden, medan Oluf mumlade: "Fasligt väsen för de där svenskarne! Blir annat af, tänker jag, då 'han själf' kommer hem."

Nu skulle dock Oluf i ro få tillfredsställa sin vetgirighet. Han höll mycket på att veta sina fångars namn och värdighet, emedan de särdeles på senare tider varit af mångahanda slag. Man hade nämligen på högre ort icke aktat för rof att i tornet insätta mer än en hög adelsherre, som öfverträdt den minskade gårdsrätten, medan i rummet bredvid kunnat sitta hvilken simpel tjuf som helst. Sålunda hade för få år tillbaka Oluf under sin vård haft själfva slottets höfding, den förnäme herr Torben Oxe, innan denne fördes till sin sista färd, och då hade just några eländiga stackare förpassats till andra fängelsehålor, som voro sämre än tornets, ett bevis, tyckte han, hur de fattiga få vika undan för de rika. För öfrigt ansåg han slika ombyten af fångar höra till lifvets växlingar.

Ingen störde honom i det tysta tornet, så att han fick lugnt

öfverlämna sig åt studerandet af listan å sitt anförtrodda gods, såsom han kallade fångarne.

Om nu lyktan var dunklare än vanligt, eller de utländska namnen voro alltför svårfattliga — Oluf var annars ganska stolt öfver sin läsekunskap — nog af, han kunde ej, som han brukade, där högt uppe läsa namnen, utan måste nöja sig med numrorna. [1]

"Jaså 13", upprepade Oluf, "det vill säga ett olyckstal, och något kommer då att hända. Men så står där ju vid kanten något eller någon med namnet Katarina, det syns då tydligt. Det skall väl vara den gamla pigan, får hon räknas med, blir olyckstalet skingradt, men får hon det icke, då — ja, då blir väl något elände af till sist!" Härvid ruskade han betänksamt på hufvudet och lunkade i väg.

3.

Eröfringen af Sverige icke allenast förökade Kristiern den andres herravälde i norden, den förvärfvade honom äfven anseende i Europas öfriga länder. Då han kort efter unionens befästande reste till Holland för att besöka sin svåger, kejsar Karl V, hälsades han öfverallt såsom segerherre.

En krönika förmäler, huru konung Kristierns ankomst till Nederländerna gjorde ett så utomordentligt uppseende, att det

---

[1] Listan å de svenske fångarne återfinnes på historiens blad och upptager följande namn:

Fru Kristina Gyllenstjerna med hennes två näst äldste söner, Svante och Gustaf, och dottern Magdalena tillsammans	4	personer.
Hennes moder, fru Sigrid Banér	1	—
Hennes halfsyster fru Cecilia af Eka, Gustaf Vasas moder	1	—
Fru Cecilias två döttrar, hvaraf fru Margareta, änka efter herr Joakim Brahe	2	—
Fru Birgitta, änka efter herr Nils Eriksson Gyllenstjerna	1	—
Fru Margareta, änka efter herr Åke Jörgensson Tott, jämte tvenne hennes döttrar	3	—
Fru Anna, änka efter Nils Ribbing	1	—
Summa	13	personer.

sträckte sig intill hinsidan Alperna och Pyreneerna. Vidare berättas, att då konungen med sitt lysande följe nalkades en stad, och härolden red fram för att enligt tidens sed kasta ut småmynt bland den tillströmmande mängden, hade befolkningen skyndat att få se den konung, om hvilket ryktet hade talat så mycket. Som Kristierns ankomst inträffade vid tiden för den afgörande kampen mellan kejsar Karl och Frans I, trodde man, att den nordiske konungen kom för att bistå sin svåger, och det alltförstorande ryktet visste berätta, att han redan medförde en krigshär. Detta rykte spridde sig så vida, att det gjorde intryck på själfva påfvehofvet och kardinalerna, hvilka förut känt sig förbittrade öfver Kristierns våldsamma framfart mot kyrkan i Sverige, men nu antogo en blidare ton mot konungens sändebud i Rom.

I själfva verket var ändamålet med kung Kristierns färd att med sin svåger, den redan mäktige kejsaren, få uppgöra och ordna åtskilliga politiska angelägenheter. Elisabets hjärta slog högt, då hon läste beskrifningen om Kristierns segertåg. Hon tyckte sig se den älskade gemålen, huru han såsom nordens konung erkänts af hennes närmaste, den stolte kejsaren och den mäktiga fru Margareta. Hon visste att det var första gången de personligen hade mötts och mötet emellan dem hade varit hjärtligt. Alltsammans sväfvade så lifligt för Elisabets inre syn, att hon smålog därvid. Och likväl samlade sig i hennes glädjestrålande ögon ett par tårar som långsamt banade sig väg utför hennes kinder. Men var det månne glädjetårar? Ack, suckade hon nästan omedvetet, hade blott icke segern varit färgad af hans egna undersåters blod och vore denna yttre prakt och detta jubel uttryck af inre frid och verklig lycka, då kunde man tro på deras varaktighet — Elisabet, regentinnan som närmare lärt känna huru resningen i det nordliga riket grep omkring sig, hon förstod att medan man vida omkring prisade Kristierns lycka och seger, var hans dyrköpta tron redan vacklande.

De sårade krigsmännen från Sverige hade alla blifvit förda till S:t Annæ hospital, där en stor sal var inredd särskildt för dessa krigets offer.

Då hvar och en af sängarne med dess omhänge bildade ett litet rum för sig, syntes vid första ögonkastet icke ens ansiktet af dem, som dolde sig där bakom.

Allt emellanåt hördes dock en otydlig jämmer, afbruten af en djup suck eller bittra verop öfver brutna krafter, vittna om följderna af krigets fasor, nästan liknande dyningarne efter ett upprördt hafs stormar. Småningom saktades eller borttogo missljuden, då en helande balsam minskade plågorna, eller en vänlig hand räckte välgörande vin till lindring af törsten.

Själfva salen med sina ekpanelningar hade ett prydligt utseende, då den belystes af ett par lampor, som hängde ned från takbjälkarne, och sjuksköterskorna, barmhärtighetssystrar från S:t Gertruds kloster, med sina dräkter af svart ylletyg och med silfverkors på bröstet samt fotsida hvita förkläden och hvita linnehufvor gåfvo det ljusa sjukrummet ett intryck af ordning och frid.

Läkarevården för dagen var afslutad. Drottningen hade sändt sin egen läkare för att bistå doktor Klaus; men nu voro, som sagdt, operationerna öfverståndna. Några af de sårade krigsmännen hade fått lindring, medan andras skador befunnits obotliga.

Då hördes den välkända drottningvagnen stanna utanför; den hade denna dag kommit senare än vanligt.

Nära en timme förflöt, under det man i den öfre sjuksalen väntade drottningen, som naturligtvis blifvit uppehållen därnere af andra sjuklingar eller af angelägenheter, som angingo själfva hospitalet, hvilket stod under hennes beskydd. Det hände äfven, att folk från omnejden passade på tillfället att frambära sina böneskrifter till regentinnan, som å sin sida tog noga reda på alla förhållanden.

Däruppe hade emellertid blifvit mera lugnt, åtminstone hördes ingen jämmer, endast en och annan djup suck inom de tillslutna sängomhängena.

Då rasslade det med ens till i en af gardinerna, som slogs åt sidan, och en af sjuklingarne sågs sitta upprätt i sängen.

Det var tydligt en högförnäm krigares hufvud, men det var omviradt med en linnebindel, och ett par ögon lyste, ehuru

ljusa till färgen, såsom eldkulor, där de vildt stirrade ut i salen, utan att likväl fästa sig vid något särskildt föremål.

"Är ni törstig?" frågade nunnan och räckte honom bägaren. "Det här vinet är svalkande."

Den sjuke böjde sig framåt och såg hastigt ned i bägaren.

"Det är icke vin, utan blod. Ser ni inte, att det är blod?" utropade han och stötte till bägaren så våldsamt, att vinet skvalpade öfver.

Den främmande sjuklingen talade svenska, men nunnan förstod dock hans språk, och van vid sitt kall, lät hon icke märka någon förvåning öfver hans beteende, utan frågade endast, om det var något annat han önskade.

"Hvad jag önskar, kan ni icke efterkomma", svarade han sträft, och liksom hade ansträngningen att resa sig upp eller att yttra sig kostat honom möda, föll han med hela sin tyngd tillbaka i sängen.

"Ni har feber", återtog nunnan med sin orubbliga vänlighet, men afbröts af främlingen, som häftigt utbrast: "Visst har jag feber! De svenska kulorna äro icke att leka med. När de träffat målet, sitta de kvar. Jag visste nog, att ingen skulle kunna taga ut den kulan." Och han slog med knutna handen mot sitt bröst, tydligen i behof af luft.

"Mäster Klaus kommer igen i morgon. Om ni har krafter, vill han göra om försöket."

"I morgon?" upprepade främlingen. "Det är för sent — jag lefver inte till dess."

För sjuksköterskans vana blick röjdes, att det mindre var smärtan från den kvarsittande kulan, som plågade den sårade, än snarare pinsamma tankar, hvilka stridde i hans inre.

"Det var visst något ni önskade?" frågade hon ånyo efter en stund, hvarvid den sjuke långsamt vände sina ögon och såg på henne.

"Kanhända", yttrade han något saktmodigare. "Ni ser förståndig ut. Kanske ni kan gifva mig besked."

Han gjorde åter ett försök att få luft för sina plågade lungor. "Känner ni, hvarthän man förde de svenska fångarne, så säg!"

"Ni menar kanske de svenska fruarna, som fördes till Blå tornet?"

"Blå tornet?" stönade främlingen och gjorde åter ett försök att resa sig. "Jaså, Blå tornet. Var det så, han höll sitt löfte, den kunglige tyrannen?"

Nunnan höjde varnande sin hand. "Om ni är sjuk, främling, får ni ej glömma, i hvilket land ni befinner er."

"Främling?" mumlade han. "Ja, hade jag alltid förblifvit en främling här, skulle icke mitt lif vara förspilldt, och *hon* — hon sutte icke i Blå tornets fängelse. —"

Han höll sig med ena handen fast vid sängkanten och strök med den andra öfver sina ögon, liksom ville han förjaga en syn. Därefter tycktes han med ens få nya krafter, sträcke ut handen framför sig, och vänd till nunnan, hviskade han: "Hon är där — är det verkligen hon?"

"Ja", svarade nunnan sakta, "det är Hennes Nåde drottningen."

"Drottningen?" upprepade han, ruskande på hufvudet. "Det är ju *Kristinas* ljusa gestalt. Har drottningen befriat henne? Var det så ni menade, syster?"

Drottningen, som jämte sin vän Lucia nyss inkommit, men en stund uppehållit sig längre borta i salen, hade icke varseblifvit den sjuke främlingen, förrän hon hört hans röst. Nu vände hon sig ditåt och möttes af de feberglödande ögonen.

Äfven hon var icke ovan vid febersjukas åsyn, men blef nu synbart öfverraskad, då detta var ett ansikte, som hon tyckte sig känna igen, och hon letade ifrigt i sitt minne. Ännu formskönt, ehuru eldrödt af feber och med det långa blonda håret tillbakastruket under linnebindeln, hade det välbekanta ansiktet tilldragit sig hela hennes deltagande, och vänd till Lucia, hviskade hon: "Det är den svenske riddaren af Tre Rosor."

Drottningen gick närmare, men då hon stannade vid sängen, började den sjuke främlingens arm att skälfva. Han höll sig likväl upprätt och strök åter med handen öfver ögonen.

"Är det en syn?" frågade han, "eller är det sanning? Af barmhärtighet säg mig, om ni är fånge i Blå tornet?"

Drottningen såg frågande på nunnan.

"Han menar någon af de svenska fruarna", hviskade nunnan till svar på drottningens tysta fråga.

"Ni dröjer ännu hos mig arme", "återtog den sjuke. "Är

ni icke rädd för mig, så hör min bikt.“ Han tystnade och drog djupt efter andan.

Drottningen var oviss, om hon borde taga honom ur en villfarelse, som tycktes vara honom en tröst, men hon kunde icke mottaga biktens förtroende, som var ämnadt för en annan.

“Riddar Karl“, yttrade hon mildt, “har ni måhända en hälsning till fru Kristina, så skall jag frambära den till henne.“

Den sjuke riddaren skakade åter på hufvudet. “Jag förstår icke“, sade han, “det är icke *hennes* röst. Nej, nej, det är icke hon. Icke kunde hon vilja komma hit — hit till den, som förrådde henne.“ Han föll tillbaka mot kuddarna. Öfver de feberglödande ögonen samlade sig hastigt en dimma, som upplöste sig i tårar; den fordom så starke, nu fallne krigaren grät som ett barn. Han återfick likväl känslan af sin egen svaghet och dolde med händerna sitt ansikte.

Drottningen stod tyst, till dess den så djupt upprörde mannen lugnat sig.

Då sade hon: “Anse mig som en vän, en vän, som icke skall missbruka det förtroende ni vill gifva. Men er bikt må ske inför den fromme Johan Mansueri; han skall strax vara här.“ Hon tillsade nunnan att hämta biktfadern, som hade åtföljt henne till hospitalet.

Den sjuke lät nu händerna sjunka ned och såg på drottningen, men skakade alltjämt på hufvudet.

“För sent!“ mumlade han. “Mina ögon äro redan skumma — jag har ångrat — jag har bedit — i timmar — långa timmar — men förgäfves — ingen tröst — ingen nåd finnes för mig.“

“Misströsta icke!“ inföll drottningen. “Kanske har ångern och bönen fört er närmare nådens tron, än ni själf förstår.“

Den sjuke låg åter en stund tyst måhända för att samla styrka. Därefter ville han resa sig, men förgäfves. Han försökte att tala, men intet ljud hördes från hans läppar —

Drottningen räckte honom vinbägaren. “Tag detta“, sade hon, “det skall styrka eder.“

Det föll honom icke in att såsom nyss se på vinet eller att neka taga emot det. Han såg alltjämt på drottningen, och behärskad af hennes åsyn, tog han emot bägaren och tömde den.

Därefter försökte han med förnyade krafter samla sina tankar och kläda dem i ord. "Det var något jag ville säga *henne*", sade han med tydlig röst, "kanske jag sedan kan få ro. Hvem ni må vara, ädla fru, så förklara för Kristina Gyllenstjerna att — att jag återkom ännu en gång — till Sverige — med danska hären — för att förjaga svenskarne från Stockholms fäste. Kungen hade lofvat mig *hennes* befrielse. En svensk kula träffade mig — bestraffande min fåvitska dröm — min sista förlitan till kung Kristierns ord —" Hans ögon slöto sig, och då han åter såg upp, tycktes dessa ögon vidga sig, såsom ville de tränga ut ur sina hålor. "Säg tyrannen", sade han hest, "att hans falska löfte gjorde mig till en fridlös man."

Riddarens hufvud sjönk tillbaka, tyngre, djupare, och hans ögon började liksom sökande stirra mot en okänd rymd.

Drottningen som var djupt uppskakad böjde sig framåt för att torka den sjukes panna, där feberglöden började vika för en fuktig kyla.

"Dö i frid!" sade hon. "Konung Kristierns löfte skall fyllas — Kristina Gyllenstjerna skall blifva fri!"

Då tycktes dödsskuggan vika undan och en ljusning glida öfver riddarens ansikte. Det var den återvändande lifskraften.

Hans blick träffades af de strålande stenarna i drottningens smycke, och en underbar frid stillade stormen i hans inre.

"Nu vet jag, hvem ni är", sade han långsamt. "Jag tror på ert ord — välsignelse öfver Kristierns ädla drottning!"

Han tystnade, och ögonen slöto sig som till sömns.

Men det var icke ännu dödens sömn, ty han andades hårdt och tungt, såsom brottades ännu i hans inre lifvet med döden i en så våldsam kamp, att febern i hans blod gaf vika, och stora svettdroppar öfverhöljde den nyss feberglödande pannan.

Drottningen vände sig hastigt till Lucia. "Kom", hviskade hon, "vi skynda till Blå tornet. Kanske kan hon hinna hit."

Efter att ha gifvit tillsägelse om biktfaderns införande till den döende, lämnade drottningen hospitalet.

Kappast en timme hade förflutit, förrän de ilande hästarne åter stannade utanför hospitalets port.

Det var nästan skumt i förstugan, men då drottningen skyndade trappan uppför, tycktes hennes hvita klädning belysa vägen för Kristina Gyllenstjerna, som följde henne.

Vid dörren till sjuksalen stannade drottningen och tog fru Kristinas hand. "Hör", sade hon sakta, "därinne läses en vigilia för den döende riddaren, som har lidit mycket. Han offrade förgäfves sin ära och sitt lif för att rädda er! Hvad han än må ha brutit mot ert fädernesland, visst har ni en bön för den ångrandes själafrid?"

Kristina förde till sina läppar drottningens hand, och där föll sakta en tår. Det var svaret på drottningens fråga. Ovillkorligt sände Kristina en tacksamhetens tanke till den nu brutne Karl af Tre Rosor; det var dock hans förbön, som hindrat tyrannen att skilja henne från hennes barn.

Det hade blifvit tyst därinne, och drottningen öppnade sakta dörren.

Biktfadern, som slutat sitt värf, stod ännu kvar vid sjuksängen, men vid de inträdandes åsyn vek han åt sidan. Den gamle Mansuere tycktes förstå, hvem det var, som drottningen förde med sig. Han vände sig särskildt till den främmande, visade på den sjuke och sade sakta till henne: "Den armes själ kämpar ännu i väntan på *försoning* och *förlossning*."

Riddaren låg tyst med sammanknäppta händer, medan hans ögon såsom genom en dimma stirrade mot ett *hopplöst* fjärran. Men då Kristina lade sin hand öfver hans, började han att skälfva, liksom hade en ny fläkt af lifsvärme förmått dödskylan att ännu en gång vika undan. Dimman svann bort från hans ögon, och han igenkände Kristina.

Då rörde sig hans läppar, bemödande sig att kunna i ord uttala en tanke, en tanke af ångestfull förtviflan, och han stammade: "Fäderneslandet — förrådt — förloradt! —"

Kristina böjde sig ned och hviskade så nära intill den sjuke, att hennes ord kunde höras endast af honom: "Fäderneslandet är icke förloradt. Dö i frid, min frände, min broder!"

Branden slocknade i den ångestfulla blicken, som likväl höll fast vid Kristina, bäfvande, bedjande, frågande, såsom fattades honom ännu något.

Den starkes hela kraft var så bruten, att han först efter ett yttersta bemödande kunde framstamma:

"Kristina — förlåter? —"

"Jag förlåter", svarade hon, "och mina böner följa dig!" Då hördes en suck så djup, som då ett människolif brytes och tager med sig all sin synd och skuld och sorg. En sista lifsstråle lyste ur hans ögon, som icke mera stirrade mot ett hopplöst kaos, utan tycktes skåda skymten af ett ljusare land, och då Kristinas hand vidrörde de redan stelnade ögonlocken, slöto de sig samman. Kampen var slut, ty lifsbandet var brustet.

Under tystnad färdades drottning Elisabet och fru Kristina hela vägen från hospitalet till det kungliga slottet; de voro bägge för upprörda att under så ömtåliga förhållanden uttala sina tankar, på samma gång det knappast behöfdes ord, för att de skulle förstå hvarandra. Men då vagnen stannade på slottsgården, där deras vägar skulle skiljas för att föra dem till olika hemvist, kunde drottningen ej afhålla sig att tilltala sin tysta följeslagarinna.

"Jag önskade att kunna erbjuda er en bostad, som bättre anstode Kristina Gyllenstjerna, men jag ber er att med tålamod bida ännu en tid i det dystra Blå tornet."

"Jag vet", svarade Kristina, lika djupt gripen som Elisabet, "att det är Danmarks ädla drottning, som har mildrat min och de minas sorgliga vistelse här."

"Var öfvertygad", afbröt drottningen hastigt, såsom plågades hon alltför djupt af tanken på den ändlösa fängelsetiden, "var förvissad om mitt varmaste bemödande att fylla löftet till den döde om *fru Kristinas befrielse.*" Därvid omfamnade henne drottningen med en ömhet, som mera än ord tolkade hennes deltagande, hvarefter hon vinkade åt den ene slottstjänaren att ledsaga fru Kristina till Blå tornet. Vid den kungliga porten, som redan var uppslagen, stodo väntande svenner med facklor att belysa ingången för regentinnan.

4.

En pestartad sjukdom hade brutit ut inom Blå tornet. Där låg inom kort tid fru Kristina Gyllenstjernas dotter, den femåriga Magdalena, redan kall i sin hvita skrud.

Knappast hade locket hunnit tillskrufvas på hennes kista, förrän ett par andra kistor sattes bredvid hennes för att på samma gång föras till en gemensam graf. [1]

Om det var vesperklockan, som ringde samtidigt med fängelseportens öppnande, eller om det var en särskildt förordnad själaringning, visste man icke, men lika heligbjudande klingade S:t Nikolai stora klocka, som om den gällt gäster och icke fångar från Köpenhamns slott.

Oaktadt förbudet mot folksamling för smittans skuld var hela den väg processionen skulle följa kantad med människor, hvilka, enligt seden i de katolska länderna, aktningsfullt blottade sina hufvuden för liktåget. Största intresset väckte åsynen af den lilla kistan, då redan ett rykte spridt sig, att det svenska barnet vid sitt inträde i fängelset skulle sagt sig vara säker att aldrig med lifvet få komma ut genom Blå tornets port.

Emellan folket gick den dofva hviskningen: Hvarför skulle kungen draga hit från Sverige oskyldiga kvinnor och menlösa barn? Det kunde aldrig båda någon lycka.

Drottningen hade redan uppgjort planen för Kristina Gyllenstjernas befrielse, som skulle äga rum samtidigt med de öfriga fångarnes förande till Kallunborg, då ett ilbud förkunnade, att konungens skepp redan syntes på redden.

I stora slottsalen mottogs konungen af sin gemål, de flesta af rådsherrarne och det församlade hofvet.

Tydligt nöjd med sin resa och därtill glad att åter känna sig hemma i sitt land igen, hälsade Kristiern dem alla med detta

---

[1] Under Kristina Gyllenstjernas vistelse i Köpenhamns torn utbröt där en pestartad sjukdom, som träffade Gustaf Vasas moder, fru Cecilia, och hennes syster Emerentia samt fru Kristinas femåriga dotter Magdalena. De blefvo begrafna på S:t Nikolai kyrkogård.

Efter Allen.

tillvinnande sätt, som tack vare hans starka personlighet utöfvade ett oemotståndligt välde öfver hans omgifning.

Sedan han upplöst den tillförordnade regeringen, befriat regentinnan från det henne ålagda värfvet och underrättat sig om det allmänna tillståndet i riket, kunde Kristiern få lämna alla yttre vidtomfattande angelägenheter och ägna sig åt familjelifvet.

Med drottningen vid sin sida begaf han sig till smårummen, där han väl visste, att barnen med otålighet väntade honom. Han hade också knappast hunnit inträda i drottningens gemak, förrän en inre dörr öppnades, och ett barnhufvud tittade ut. Det var prins Hans, som likväl vände sig om inåt det rum, hvarifrån han kom, och utropade: "Hans Nåde är här!" Därefter kom han springande direkte till konungen, i hvars händer han grep tag för att klättra upp på honom, till dess han kunde slå armarna om hans hals, och då nästan skrek han af glädje: "Far lille, du har dröjt så länge — *så* länge!"

"Så så", skrattade Kristiern och satte sig på en stol, så att den lille prinsen, alltjämt hållande honom om halsen, kunde nå hans knän med fötterna.

"Jag har väntat kungen", återtog gossen, "ja — *så* länge har jag väntat."

"Hvarför har du väntat kungen?" frågade Kristiern, under det han med förnöjda blickar betraktade det vackra barnet.

"Jag ville be kungen om något — du *får* inte neka mig, far lille, hör du det!" Och gossen började med bägge sina små händer hamra på kungens kinder, ett sätt, som hans kunglige fader icke tycktes ovan vid. Kristiern skrattade.

"Du har minsann redan kraft i dina händer, du Hans, och det behöfs, när du en gång skall hålla spiran."

"Spiran? Hvad vill det säga?"

"Nåja, den dag kommer tids nog, då du får lära dig förstå den saken. Eller hvad tror min drottning?"

Drottningen sade endast: "Han är lyckligast nu."

"Kanske det", svarade konungen tankfullt, men återtog hastigt: "Hvad var det då, du önskade, min käre Hans? Kanske en egen liten häst?"

"Ja, det också, och en riktig häst då — men nu var det något annat."

"Kanske en ridsadel?"

"Ja, det också, med sadeltäcke och hela munderingen för hästen. Men nu var det icke det."

"Nå, säg då rent ut, min gosse!"

Redan tycktes Hans fundera, hur han skulle uttrycka sig, då en hemlig bäfvan fattade Elisabet. "Du får inte vara så där hårdhändt i dina smekningar, lille Hans!" inföll hon ifrigt, såsom ville hon förekomma uttalandet af gossens önskan.

"Har ingen fara", svarade Kristiern, "kungen är stark nog för att tåla hårdare handtag än dessa."

"Ja, kungen är stark och mäktig, det säga alla människor", medgaf Hans, "och jag vill gifva igen min lilla häst och hela munderingen, om bara — om bara —"

"Så säg då ut, barn!" afbröt honom Kristiern, som började blifva otålig.

"Jo — kungen behöfver bara säga ett ord, så kunna fångarne komma ut ur det fasliga Blå tornet."

"Hvad vill det säga?" utbrast Kristiern och satte med ens ned gossen på golfvet.

Men nu hade Hans en gång börjat, och faderns synbara ovilja tycktes mindre skrämma honom, än uppväcka hela hans viljekraft. "Alla dö därinne i Blå tornet!" förklarade han. "De ha burit ut tre kistor på en gång — en så här liten kista." Hans märkte till storleken. "Om kungen varit här, hade jag strax bedt honom, att de andra fått komma ut, innan man lade dem i de svarta kistorna."

Kristiern hade emellertid hunnit lugna sig — den kunglige arftagarens oförskräckthet behagade honom och hade mildrat hans vrede — men ovillkorligt kastade han en misstänksam blick på drottningen. "Hvad vill detta säga? Hvem vågar tala slika saker med de kungliga barnen?" frågade han.

Drottningen hade äfven hunnit lugna sig och förklarade, att pesten brutit ut i Blå tornet och skördat tre offer, hvarför man fogat anstalt om att redan denna dag föra fångarne till Kallundborg.

Konungen nickade medgifvande, men utan att yttra sig. Hans såg undrande än på fadern, än på modern. "Hvad menar kungen?" frågade han. "Få inte de andra fångarne komma ut ur fängelset?"

Den käcke prinsen hade öfvervunnit konungen.

"Fångarne skola lämna Blå tornet, min gosse", sade han, "och du får ändå din häst med hela sin mundering."

Hans grep då med bägge sina händer om faderns hand och kysste den, men Kristiern tog hans små händer och lade dem i drottningens med tillsägelse: "Tacka din moder, den goda drottningen!"

Då prins Hans kom ut i barnkammaren, sade han ifrigt till de bägge kammartärnorna: "Hans Nåde *är* snäll!"

5.

Länge satt konungen i förtroligt samspråk med sin gemål. Hon var således den första, till hvilken han meddelade den lyckliga utgången af sin resa och de uppgörelser han lyckats träffa med sin svåger, kejsar Karl.

Härigenom kände sig nu Kristiern säker att hafva befäst sin makt och sitt välde. Hans unga drottning ville gärna dela sin gemåls segerglada känslor — det var ju för henne en fröjd endast det att se honom lycklig — och likväl hade en hemlig ångest bemäktigat sig hennes sinne. Det var, som om själfva luften omkring henne varit så dof, att den hindrade henne att andas, och med möda återhöll hon sina tårar.

Var det måhända en hemlig fruktan för följderna af de segrar, han vunnit, eller var det allenast farhåga för utgången af den förbön, hon ville framställa? Hon visste det icke själf, men bemödade sig att för Kristiern dölja sin oro, och han märkte icke heller hennes förstämning, under det han gick fram och tillbaka på golfvet, ordande om sina vidtomfattande planer.

Då hon likväl förblef tyst, stannade han och såg sig om. "Hvad är det, min kära?" frågade han. "Är du sjuk eller sorgsen? Jag trodde, att min lilla kloka regentinna skulle förstå det fördelaktiga i dessa uppgörelser med kejsaren, hennes broder?"

"Jag har varit så lycklig", svarade hon lifligt, "genom det ärofulla och på samma gång hjärtliga mottagande, som min älskade gemål har rönt hos mina fränder."

"Visst det, Elisabet. Jag visste ju, att det skulle glädja dig, och har därför ordat därom. Men jag ville också, att du skulle inse, hvad jag som Danmarks konung har vunnit, då min myndige farbror, härtigen af Holstein, ej mer skall våga försöket att kufva mig. Det upproriska Sverige får äfven inse beroendet af sin rätta öfverhet, då all handel med hansestäderna förnekas det. Ja — så är det — uppror och motstånd måste stäfjas, intet får hindra mig att utföra det redan påbegynta verket att sammansmälta mitt stora nordiska rike!"

Konungen syntes redan hafva glömt sin gemåls förstämning, och med det välde, som han vanligen utöfvade öfver sin omgifning, hade han kommit henne att besegra sin hemliga oro. Nu syntes henne också rätta ögonblicket vara inne att tala om de svenska fångarne, så mycket mer som hon påminde sig, att knappast mer än en timme återstod, innan afresan till Kallundborg skulle äga rum.

Drottningen steg upp och, såsom hon ofta i förtroligare stunder brukade, lade sin arm i konungens, följande honom under hans vandring. Han slöt också hennes arm tätt intill sig och hörde uppmärksamt på skildringen af hennes besök på hospitalet. Han röjde till och med deltagande vid underrättelsen om den honom en gång så tillgifne riddarens död. Först då drottningen förtäljde om riddar Karls sorg öfver sitt förgäfves spillda lif, enär han icke kunnat rädda Kristina Gyllenstjerna, drog ett underligt löje öfver konungens läppar, och han utropade:

"Visst förstår jag det! Riddaren af Tre Rosor hade tänkt sig att kunna förjaga en hel här för att befria den stolta frun, som tycktes ligga honom om hjärtat. Men, som sagdt, han vann icke målet."

Ehuru föga dessa ord tycktes båda en lycklig utgång af saken, lät drottningen sig icke afskräckas. Med det innerliga behag, som var henne eget, häntydde hon på, huru riddaren, som så troget tjänat sin konung, likväl gått miste om det dyrbara löftets uppfyllande. Därefter tillade hon, huru hon själf, gripen af deltagande vid den döendes ångest, lofvat att hos konungen bedja om nåd. "O Kristiern", utbrast hon, "min konung och min herre, tillgif mig mitt förhastade löfte, och — om också endast för denna gång — låt nåd gå för rätt!"

Vid dessa ord lät Kristiern Elisabets hand sjunka ned. Han yttrade intet ord, såg sig icke om, men gick ännu ett par slag öfver golfvet, under det hans steg ljödo lika hårda som den marmor han trampade på.

Drottningen stod stilla och tyst. Hon kände sig kränkt, sårad och förlamad till kropp och själ — hon hörde dörren låsas upp och igen, och vid dånet häraf såg hon sig om: Kristiern hade lämnat rummet. Då sjönk hon ned på golfvet, hon kände icke, hur hårdt och kallt det var, emedan hennes egna lemmar voro som förfrusna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Då Elisabet vaknade till sans, hvilade hon på mjuka dynor, som tycktes sjunka under henne, alltjämt sjunka. Någon höll hennes hand, och hon igenkände Kristiern.

Var det, som höll honom där, månne en vaknande oro öfver henne, hans maka, hans barns moder, som blifvit Kristiern mera kär, än han själf anat, eller var det ett minne från Dyvekes tid, henne, hvars förböner han aldrig nekat? Hade *hon* varit här, skulle hon visserligen förenat sina böner med drottningens.

Eller var det måhända åsynen af brudsmycket, som berörde hans sinne? Den stora, blänkande karbunkeln påminde om det kungliga löftet till hans brud.

Emellertid kämpade Kristiern inom sig, men han, som kunde besegra andra, kunde ej öfvervinna sig själf. Han kunde ej vika från ett fattadt beslut, han kunde endast mildra utförandet däraf.

"Haf mod, min drottning, och vänta", sade han därför. "Förrän upproret i Sverige blir stilladt, kunna ej de fångna fruarna befrias. Men sedan, sedan, vid mitt kungliga ord!"

Drottningens hjärta hade några ögonblick stått stilla; men åter hägrade hoppet i förlitan till det kungliga löftet, och så återtog hjärtat sina regelmässiga slag. —

Samma afton fördes de svenska fruarna till det fartyg, som afgick till Kallundborg. Därmed följde drottningens kansler Albert Ravendsborg för att tillse, det fångarnas fängelse blefve så lindrigt och så omsorgsfullt ordnadt, som tillfället medgåfve.

Detta var regentinnans sista handling.

X.

Brudsmycket.

1.

Sedan konungens återkomst från Nederländerna hade ett år gått fram, detta för den siste unionskonungen så skiftesrika år.

Slutet af 1521 hade varit så glänsande, så löftesrikt, att Kristiern under utöfvandet af sin storartade verksamhet icke märkte det omkring honom groende missnöjet, som likt ett doft moln drog sig samman öfver hans konungadöme.

Icke allenast i Sverige utan äfven i sina öfriga riken, hade han gjort sig till envåldsherre, i det han småningom undandragit sig rådets inflytande. Liksom regenterna i det öfriga Europa ville han nämligen höja konungamakten.

Efter de framgångar, han vunnit genom kejsarens medgifvanden, särdeles då hans farbroder, hertig Fredrik, kommit i ett visst beroende af honom, kände konungen sin makt befäst och trodde sig kunna genomföra sina reformer. Det är också först nu, Kristiern den andre fullt framstår i hela sin förunderliga personlighet, där de mest motsatta drag rymmas inom samma bröst. [1]

---

[1] Så yttra sig *Starbäck* och *Bäckström:* man gripes ovillkorligt af förvåning, när man läser om så mycket ädelt, som denne konung ville genomföra, och äfven vi svenskar, som hafva så mycket att anklaga honom för, kunna icke annat än erkänna, att hos honom måste hafva verkat en ande, som i ljus och frihet höjde sig långt öfver sin tids fördomar och villfarelser. Hvem kan i dessa drag af upphöjd kärlek och mänsklighet skönja spåren af den blodtörst och grymhet, som i våra häfder följa den siste unionskonungen?

Berättelser ur Sv. Historien.

Tyrannen var å andra sidan en man med stora tankar.

Hildebrand.

I bredd med de nyligen utförda blodsdåden framstå dessa fredens verk till beredande af ett förenadt nordens välstånd. Genom lagarnes förbättring och upplysningens utbredande jämte öfriga vidt omfattande förordningar har han enligt mer än en historieskrifvares mening rest sig ett minnesmärke, som måste bestå genom tiderna.

Men allt det goda, han velat, förlorade sig genom det våldsamma i utförandet. Af allt framgår, att Kristiern tagit för mycket på sina skuldror för att, hur kraftig han än var, kunna bära det och utföra värf, som nästan alla möttes af motstånd. Allt var för nytt att strax kunna genomföras, och tiden blef honom för kort, att någon god verkan däraf under hans lifstid skulle kunna skönjas.

Men bländad af sina vunna segrar, trodde Kristiern själf på framgången af sitt verk.

Emellertid hade man hunnit långt in på nyåret 1522, innan det växande missnöjet höjde sina hotande röster i Danmarks mera aflägsna delar, såsom Jutland och Fyen, hvarifrån hemliga bref började växlas med rikets råd angående landets tillstånd.

Ehuru underrättelser härom ingingo till konung Kristiern, aktade han icke därpå, och han fäste sig icke ens vid de varnande bref, som kommo från hans trognaste män.

Under tiden blef tillståndet i Sverige allt mera oroligt. Den tillsatta styrelsen sökte förgäfves behärska de närmast liggande slotten och fästena.

Då man därjämte erhöll underrättelse om ställningen i Danmark, och den befarade brytningen med hertigen af Holstein, omkring hvilken de missnöjda församlade sig, beslöt Gustaf Trolle att själf afresa dit. Under sken af att vilja påminna om den länge utlofvade undsättningen, var dock hans egentliga mål att varna den oförsiktige Kristiern.

2.

Mötet mellan unionskonungen och den svenske ärkebiskopen blef helt annorlunda, än hvad båda förr kunnat tänka sig. Hit-

tills hade de arbetat för samma mål: makten. Kristiern hade under sitt herravälde i Sverige haft en stödjepelare i Gustaf Trolle, medan denne hade konungen att tacka för sin återvunna ärkebiskopsstol. Nu däremot stodo de bägge härsklystne männen anklagande mot hvarandra.

"Är det som sig bör, att den, som jag satt främst i styrelsen och som jag mest förlitat mig på, lämnar landet i den stund, då hans därvaro bäst behöfves?" utfor konungen till svar på ärkebiskópens redogörelse öfver tillståndet i Sverige. Trolle, som väntat sig ett annat mottagande, svarade blott: "Det är ingalunda utan orsak, som jag har infunnit mig hos Ers Nåde."

Men konungen hörde icke på honom, utan fortfor: "Huru illa har ni icke fyllt ert värf att försvara landet! Har icke det ena fästet efter det andra fallit ifrån oss? Snart skall man icke akta för rof att angripa själfva hufvudstaden."

"Stockholms fäste står sig ännu, Ers Nåde — försvaret ligger i säkra händer."

"Men hvarför har ni egentligen kommit hit, herr biskop?" frågade Kristiern misstroget. "Icke var det väl allenast för att visa er trohet? Ni har nog ännu ett skäl?"

"Och om så vore —"

"Så säg då ut!" afbröt Kristiern otåligt.

"Jag vill varna konungen."

"Varna? Hvad vill det säga?"

"Skulle Ers Nåde verkligen vara okunnig om, hvad som försiggår i dessa riken — om den resning, som uppstått ibland Danmarks och Norges adel och dess hänvändande till hertig Fredrik?"

"Hvad är det ni pratar?" utropade Kristiern nästan i raseri. "Hvad vågar ni säga?"

"Det är tid, att Ers Nåde får veta sitt lands ställning", yttrade ärkebiskopen, som nu å sin sida kände en viss tillfredsställelse att kunna meddela en underrättelse, som borde kufva den egenmäktige härskaren, hvilken han alltid hatat, ehuru han ansett sin egen fördel vara att tjäna honom. "Det var en gång förr, som jag vågade varna Ers Nåde", fortfor han utan att sky för vidrörande af händelser, som ingalunda kunde vara behagliga. "Om icke största delen af Sveriges stormän fallit offer för konung

Kristierns stränga vilja, hade många unionsvänner kunnat skydda tronen — åtminstone i Sverige.“

“Guds Droos!“ utropade konungen och slog sin hand i bordet så hårdt, att han själf vid ljudet däraf återkom till besinning. “Det säger I, biskop Trolle, som själf utöfvade hämnd på edra ovänner. Men hvad hör det hit? Hvad har den saken att göra med de danska och norska? Hvad ha de att beklaga sig öfver?“

“Vill Ers Nåde, att jag förklarar det?“ frågade ärkebiskopen kallt.

“Nå så säg då! Jag vill, och jag skall höra på.“

Konungen syntes dock icke ense med sig själf om den gifna tillåtelsen, ty han började gå fram och tillbaka utan att ens se på den talande.

Ärkebiskopen fortfor: “Hvad de beklaga sig öfver är väl i synnerhet alla de nya reformernas hastiga genomförande, då Ers Nåde därigenom gått utöfver den kungliga handfästningen. Därtill kommer sträfvan att omdana kyrkans lära, hvarigenom så väl den danska som den norska kyrkans yttre ställning blifvit våldsamt skakad.“

“Är det nog nu? Är det slut än?“ frågade Kristiern, bekämpande sin vrede och stannade framför ärkebiskopen. “Tror ni icke, jag har förstått, att då man vill afskaffa missbruk och ändra sekelgamla rättigheter, det skulle möta motstånd och väcka missnöje? Slikt blir alltid följden af förändringar, och jag var beredd därpå.“

“Det kan gå för sig, Ers Nåde, att göra förändringar, om de verkligen äro till landets väl, och synnerligen om det sker med försiktighet, med sans och måtta. Men tillåt mig säga, att konung Kristiern stormar fram på sin bana och spränger formerna vid utöfvandet af makten.“

“Än sen?“ utropade konungen. “Hvad menar ni i det hela med att säga mig allt detta?“

“Jag menar“, svarade den orubblige Gustaf Trolle, “jag menar, att följden häraf måste blifva icke allenast den nyss sammanflätade unionens upplösning, utan hela edert konungadömes undergång.“

“Herr biskop, ni glömmer er! För öfrigt, tror ni icke jag

förstår, att hvad ni egentligen fruktar är, att den undergång ni förespår mig, skulle draga er själf med i fallet! Men var förvissad, och säg det till alla, som vederbör, att jag icke viker en hårsmån från den väg, jag utstakat — hvarken här eller i Norge — den listige hertigen i Holstein må fara fram, huru han behagar och locka mina undersåtar. — Hvad Sverige beträffar, skall hjälp sändas. Min raske Sören Norrby med sin flotta ligger redan i norra skären, och härifrån afgår ett skepp under befäl af Mogens Giö. Härmed nog, och varen I Gudi befalld, biskop Gustaf Trolle!“ Därmed vände sig konungen om för att lämna salen.

Men ärkebiskopen höjde liksom hejdande sin hand. “Om än Danmarks konung icke mera är kyrkans rättrogne son“, sade han högtidligt, “så må likväl det heliga korset mana konung Kristiern att dröja, innan det korset kastas för vinden!“

Konungen vände sig vredgad om, men biskopen var redan borta, och han behöfde icke längre lägga band på de känslor, som rasade inom honom.

“Den djärfve“, mumlade han, knytande handen i raseri. “Hur vågade han att förespå min undergång? Må han falla först, och sedan — sedan —“

Det svindlade för konungens ögon, och han nedsjönk på stolen. Föresväfvade honom måhända en aning om det öde, som väntade honom?

Liksom behöfde han hela sin viljekraft för att aflyfta de fjättrar, som sammanpressade hans bröst, utropade han: “Nej nej — det är icke möjligt!“

Beslutsamt reste han sig — Kristiern var åter sig själf.

Med dröjande steg gick Gustaf Trolle utför slottstrappan. Äfven han tycktes gripen af sitt samtal med konungen.

Hans ansikte var stolt och kallt som vanligt, endast ett djupt veck hade lagt sig öfver den förr släta pannan. Han blickade dystert framför sig och tycktes icke ens märka hofmännen, som hälsade den mäktige prelaten.

Tyckte han sig själf se de blodiga skuggor, som han framanat för sin härskare, eller hvad var orsaken till den dystra

eld, som framlyste under de halfslutna ögonlocken? Och då vägen förde honom förbi Blå tornet, var det väl Kristina Gyllenstjernas bild, som återväckte de mörka minnen, som aldrig skulle lämna honom?

"Hur många har jag icke offrat för min hämnd", mumlade han, "och hvad har jag vunnit? Med Kristierns vacklande tron skall min ärkebiskopsstol falla, och fäderneslandet är då för mig förloradt."

3.

Kristiern går ännu ett år med säkra steg fram på sin bana utan att se, huru den bär nedåt till hans fall, ty ännu tror han på genomförandet af sina planer och häfdandet af sin makt. Allt mera närmar sig likväl den tid, då han måste strida sin hårda kamp, kampen om sin tron och sitt rike.

Det var tunga dagar, då Jutlands adel och riksråd uppträdde mot konungen, då de från Viborg sände en skrifvelse, hvari de i skarpa ordalag framställde sina klagomål öfver hans regering och uppsade honom tro och huldskap.

Kristiern betogs af vrede och förvåning. Skulle biskop Trolles förutsägelser besannas? Han ville ännu knappast tro det, men han skulle alltför snart få visshet därom, då det nästan samtidigt förspordes, huru hela Jutland var i uppror. Då, ehuru för sent, förklarade Kristiern sig villig till eftergifter.

Underhandlingar pågingo, och löften afgåfvos å ömse sidor, men endast ett kort uppskof vanns.

I Sverige hade Gustaf Vasa segrande genomtågat Blekinge och Skåne och syntes fortsätta vägen uppåt Norge. Kristiern skulle måhända förlora sina förr tillgifne norrmän. Vid denna föreställning sjönk hans mod, och han kände sig med ens kraftlös. Han hade dock ännu trofasta vänner, såsom den ridderlige Mogens Giö och den tappre Sören Norrby, och desse sökte förmå honom att hänvända sig till anförvanter i utlandet.

Men den politiska ställningen hade växlat i Europa, och

den nye kejsaren tycktes ej mer vara densamme tillmötesgående svågern, som för knappast mer än två år tillbaka så festligt mottagit Nordens segrande konung.

Drottning Elisabet lyckades emellertid ingjuta mod hos sin gemål, som beslöt att, om icke underhandlingar inom riket förde till fredlig utgång, själf jämte drottningen begifva sig till Antwerpen.

Emellertid ingick underrättelse, att hertig Fredrik, ledsagad af en talrik skara danske och tyske herrar, dragit till Viborg, där han hyllades som Danmarks konung.

Kort därefter spridde sig ryktet, att konung Kristiern ämnade öfvergifva riket, om för att gå i frivillig landsflykt, eller för att söka hjälp i utlandet visste man icke.

Ryktet ansågs besannadt, då en dansk flotta samlades på redden utanför Köpenhamn.

Drottning Elisabet är redo att lämna sitt hem, detta kungliga hem, som, under de år hon där residerat, hunnit blifva henne kärt.

Allt är redan ordnadt för afresan, och drottningen är ensam i det inre gemaket. Äfven där står en fylld reskista, och väggarne äro tomma — böcker, taflor och själfva småsakerna på kaminfrisen synas icke mer till. Där står endast ett rödt sammetsskrin, och detta fäster drottningens blick. Nästan mekaniskt har hon öppnat skrinet och ser på de skimrande stenarne. Hur väl hon känner dem! Hur ofta hon trott sig läsa deras hemlighetsfulla språk allt ifrån första kvällen hon ägde dem, aftonen af hennes bröllops- och kröningsdag. Hon minnes sin plötsliga skräck vid åsynen af den stora karbunkelns blodröda sken, och hur hon strax därefter log åt sin barnslighet, ty hennes hjärta hviskade: "Rödt är kärlekens färg." — Nu vet hon, att de stenarne då ej talade kärlekens språk. De locka fram minne efter minne, och allt eftersom minnena klarna, lyser också allt klarare betydelsen af den dunkelröda färgen. Kärlek — nej, blod! Dryper ej den svenska kronan af alla de ädlingars blod, som den kostat!

Nästan utan att veta det håller Elisabet brudsmycket i sin hand. Klart som aldrig förr tycker hon sig se det mål Kristiern föresatt sig — hennes egen älskade Kristiern, ty nu är han

ju hennes. — Hvad har han varit för sina riken? Har ej det löfte, han knöt vid detta smycke, dragit förbannelse öfver folken, och skall ej förbannelsen tungt falla åter på hans hufvud? Hon stirrar på smycket, det bränner hennes hand som eld — Gud löse hennes älskade från denna förbannelse, så visst som hon nu bryter de tre kronorna. —

Hennes fingrar sträfva med onaturlig makt att sönderbryta det konstfärdigt sammanfogade smycket. Hon springer fram till fönstret. "Du skall aldrig mer pryda den stolte härskarens gemål —" Men hvarför tvekar hon? Hvad var det för skimrande grönt, som vårljust lyste in i hennes upprörda sinne? Hon drar handen tillbaka. Kronorna, hvilket *omen,* äro lösbrutna; men vid den danska kronan hänger en länk ännu kvar, den underbart slipade smaragden med dess latinska inskrift[1]. Öfvervåldigad sjunker hon på knä. Ville den heliga modern åt henne bevara hoppet? Var detta svaret på hennes böner för honom, som hon ville frälsa från förbannelsens dom? Och med en tacksamhetens kyss på den för henne som en helig underpant lysande smaragden, löser hon den från den vidsittande kronan och gömmer den vid sitt hjärta. Men kronorna — dem låter hon sjunka i vallgrafvens djup. — — — — — — — — — — — — — — — — —

Emellertid anlända sändebud från den nyvalde konungen till Kristierns drottning.

Enligt det kungliga ceremonielet mottagas de i drottningsalen. Hofmästarinnan går dem här till mötes, för att föra dem fram till högsätet under baldakinen, där drottningen väntar dem. Elisabet bär inga prydnader. Likväl kunna ej konung Fredriks sändebud frigöra sig från känslan af, att de här stå inför Danmarks konungasäte. Måhända förstå de vid Elisabets åsyn, att den härskare, från hvilken de komma, icke erkännes af henne.

Drottning Elisabet gör endast med handen en hälsning, därmed gifvande en tyst tillåtelse att de må tala.

Den främste af de förnäma sändebuden framför konung Fredriks hälsning jämte hans förklaring "att om drottningen önskade eller befallde något, ville hans höge herre det sig efterrätta."

Med en lätt färgskiftning svarar drottningen hastigt: "Jag behöfver ingenting. — Men", tillade hon därefter, "om kung Fredrik vill

[1] Rex meus, Regnum meum.

utöfva rättvisa, må han befria de svenska fångarne, främst bland dem fru Kristina Gyllenstjerna."

"Min herre, konungen, har redan på förhand gifvit sitt löfte", svarade sändebudet underdånigt. "Och", tillade han, "kung Fredrik sänder på samma gång sin försäkran att beskydda sin höga fränka, drottningen, om hon täckes dröja kvar i Danmarks rike, där all ära skall henne visas."

Vid dessa ord drager en mörk sky öfver Elisabets ansikte, och det är kejsardottern, som reser sig och svarar: "*Hälsa kung Fredrik, att där min konung är, där är mitt kungarike* [1]."

Därmed vänder hon sig om och lämnar drottningsalen.

Den trettonde april 1523 randades utan att förebåda en framträdande morgonsol. Himlen var höljd i moln, luften grå, disig och tung, mera bärande höst- än vårstämning.

Konungen, som redan ordnat allt för sin afresa, begaf sig upp i tornet, hvarifrån han kunde öfverskåda en del af staden och se bort till den i hamnen liggande flottan. En del segel voro redan hissade, men syntes icke berörda af någon vind, liksom vimplarne i toppmasterna hängde slaka och sågo sorgliga ut. Så föreföll det konung Kristiern.

Dessutom låg det något förunderligt i själfva morgonens karaktär, något som framkallade minnet af en novembermorgon för några år sedan, då hade han stått som segrare, befallande öfver lif och död, då var han härskare öfver hela det Nordiska riket; nu kunde han icke själf vara säker ens i sin egen gamla hufvudstad.

Hertig Fredrik, den nye konungen, som drog fram med stormsteg, skulle icke dröja att belägra staden.

Kristiern gick nu att lämna sitt land, likväl icke såsom landsflyktig, så trodde han själf, utan för att i utlandet söka hjälp att kunna förjaga den, som vågade inkräkta hans rike.

"Det vore ju dock att föra främmande härsmakt mot mitt eget land!"

Så tänkte han, och den starke mannen syntes tveka. Det var likväl blott för ett ögonblick, i det nästa förjagar han gråluftens förlamande tyngd och utbrister:

---

[1] Historiskt.

"Blir vinden förlig, så reser jag!"

Konungen ämnade just stiga ned för torntrappan, då en väderil susar omkring tornet och hejdar hans steg.

Det blixtrar till i konungens öga, han vänder åter för att se från hvilket håll vinden kommer, då en solglimt belyser Blå tornets mörka kupol.

Kristiern hade under åratal sett det bekanta fängelsetornet, men utan att tänka på dess betydelse. Då hela staden ännu var insvept i dimman, hvarför skulle just nu en solglimt belysa Blå tornet?

Var det en påminnelse om brutna löften, eller en vink om hvad som väntade honom, om han fölle i sin förbittrade, men segrande farbroders våld?

Men kung Kristiern lyfter stolt sitt hufvud: hade ej vinden just blifvit den han åstundade?

"Jag skall återkomma för att taga igen åtminstone Danmarks rike ty ännu har jag vänner", sade han för sig själf, och så gick han med raska steg trappan utföre.

När middagssolen strålar fram på klarnad himmel, lyser den på kungsskeppets fyllda segel, som drifva allt längre bort från Danmarks rike. Aldrig skulle de återföra den kung, som nu drog bort, det kände den tysta skara, som dröjande spejade utåt hafvet, långt sedan det sista hvita seglet försvunnit vid horisonten. Men ännu har ej ekot dött bort af den afskedssång, som ljöd från Danmarks folk till dess vän och försvarare:

"Bort fløi den gamle Ørn
Alt med sine Unger saa smaae:
De andre Smaafugle de bleve saa vilde,
De vidste dem ingen raad.

Herre Gud daa hjælpe den fattige Ørn
Som flyver i vildene Hede.
Han veed sig hverken Lae eller Ly,
Som han tør bygge sin Rede."

INNEHALL.

I. PRINSESSANS INTÅG 1
II. VID STUREHOFVET 29
III. PÅ SLOTTET HVIDÖR 48
IV. DYVEKE 72
V. KRIGSRUSTNINGAR 100
VI. KRISTINA GYLLENSTJERNA 112
VII. KRISTIERN-TYRANNEN 128
VIII. RIDDAR KARL AF TRE ROSOR 148
IX. FÅNGARNE I BLÅ TORNET 166
X. BRUDSMYCKET 187

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 401004426